ACCADEMIA DI MEDICINA
DI
TORINO

THEATRUM
TABIDORUM

SIVE

PHTISEOS, ATROPHIAE, ET HECTICAE
XENODOCHIUM

AUCTORE

CHRISTOPHORO
BENNET

MEDICINAE DOCTORE, ET COLLEGII
LONDINENSIS SOCIO.

VENETIIS, MDCCLXI.

APUD JO: BAPTISTAM NOVELLI.

Superiorum Permiſſu ac Privilegio.

E III 5

-POVEG00Ø2245x

STUDIOSO LECTORI.

SI qua laude digna umquam ſuerint illorum opera, qui decimoſexto ſaeculo in diverſis Phtiſeos generibus perpendendis omni cura incubuere, ea profecto iuſtiſſima, quam omnes emunctae naris Medici Chriſtophoro Benneto ſemper praebuere, cenſenda videtur. Hic enim originem, & naturam Tabis non ſolum expendit, verum utiles obſervationes, certa experimenta, diligenteſque hiſtorias brevi complectitur; ex quibus, quomodo tali morbo laborantibus perdifficile

ſit levamen afferre, aperte demonſtrat. Utilia tamen auxilia (ex cepta illa Remediorum farragine ad calcem operis recenſita, quae vitio ſui ſaeculi tantummodo remitti debet) in medium profert, quibus ſi fieri poſſit aliqua in parte lenire queamus tabificum hoc venenum, cuius familiaritate noſtris etiam temporibus praeter modum moleſta, alii diu vexantur, quamplurimi cito interficiuntur. Et revera Bennetum inter caeteros, qui de Tabe pulmonari ſcripſere, libere affirmare poſſum fretus authoritate Boerhaavii, exitialium omnium effectuum optimum, attentumque ſcrutatorem fuiſſe. Cum ergo aſſiduo ſtudio, ac labore multa magni momenti, utilitatiſque futura detexiſſet, haec typis mandare cogitavit: utque prius doctorum audiret ſententiam, Londini anno milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo quarto edidit Libellum inſcriptum Veſtibulum ad Theatrum Tabidorum &c. *quem tunc in lucem protulit, tamquam ſpecimen maioris*

ope-

operis, quod tandem praelo ſubiicere animo meditabatur. At ſecus ac ſentiebat evenit; dum frequentiſſima cum Tabidis conſuetudo, accurataeque in cadaveribus obſervationes, ut vel ipſe tabeſceret, brevi effecere. Quapropter iure Martinus Lluellin Medicus Collegii Londinenſis de illo ſcripſit (1): Phtiſin diſcutis, non Authorum tantum teſtimonio, ſed damno tuo; idem nempe aliquando extitiſti & aeger, & medicus. *Intempeſtive ſemper extinguitur, qui non ſibi tantum, ſed publico quoque bono vivit. Ab acerba enim, & immatura Benneti morte Reipublicae Medicae, quae ſumma erant in expectatione, ea omnia defuere.*

Primum hoc ingenii ſui ſpecimen licet parvum, univerſim ita acceptum, & magno pretio habitum fuit, ut iterum Londinenſes biennio poſt ediderint, & denuo ſubſequentibus annis Francofut-

---

(1) V. Editionem Londinenſem hujus libri anni 1656. in Elogio ad auctorem. V. etiam Boerhaavium *in Methodo diſcendi Medicinam* par. XIV.

coſurti, & Lugduni Batavorum recuſum fuerit (1). *Editores vero (hoc autem mihi notare liceat, ut verum fatear) ad maius operi nomen comparandum, cupiditate lucri tantummodo impulſi, titulum* Veſtibulum ad Theatrum Tabidorum, *in* Theatrum Tabidorum *immutarunt, novum opus oſtendentes, quod olim docti auctoris ingenium pepererat.*

Perpaucisſimae ſunt editiones illae, quibus noſtra aetate fruitur Italia; quare multorum huiuſce Tractatus voluntas plerumque voti compos facta non erat. Huius igitur pretium, & utilitas me ad illum iterum typis tradendum libenti animo impulere, ut commode ab omnibus obtineri poſſit, ſimulque id boni colligi, quod a prudenti, perſpectaque lectorum cognitione ſuturum ſperare decet, dum quid ille ſenſerit, vel in verborum ambage, vel in voluntaria, aut, ut ita dicam, artificioſa obſcuritate, conati ſuerint agnoſcere. Quocirca

(1) Boerhaave l. c.

circa non immerito vereor, quin ex praefata, quae interdum occurit, obſcuritate delicatiores intellectus contemptum forſan, ac moleſtiam potius ſint accepturi, ſeque fruſtra inſumere tempus credant in re, quae maiorem animi laborem ad intelligendam poſtulet, quam eis fructus aapareat, poſtquam perceperint. Pro certo iſti babeant ſuam utilitatem maioris ponderis fore, quam ſi elegans, ac munda eſſet dicendi ratio, quae plerumque voluptati magis, qnam fructui conſert. Hi delicatuli bomines bujuſce libri lecturam certe non fugiant, ſi quid implicati inveniant, & ſerio conſiderent, & expendant : quod nil tam difficile eſt quin quaerendo inveſtigari poſſiet (1). *Nam ſub boc cortice, qui prima fronte aſper videtur, illum eſſe pretioſam ac eximiam obſervationum congeriem invenient, cum intrinſecus inſpexerint. Hoc etiam de Benneti Opere opinatus eſt illuſtris, ſcituſ-*

 Hunc

(1) Terentius in Heaut. At. 4. Se. 1.
(2) *in Methodo diſcendi Medicinam* part. XIV.

que Boerhaavius (2) *dum ita loquitur* : Hunc autem Libellum, quivis poterit facile intelligere ſi modo velit ad quamcumque periodum aliquantulum haerere, & meditari.

Haec erant, amice Lector, de quibus te certiorem ſacere operae pretium eſſe exiſtimavi. Vale.

Καὶ τὴν δίαιταν τῶν ἀνθρώπων ὁκοίη ἥδονται πότερον φιλοπόται καὶ ἀριςηταὶ, καὶ ἀταλαίπωροι, ἢ φυλογυμνςαί τε, καὶ φιλόπονοι, καὶ ἔδωδοι, καὶ ἄποτοι, καὶ ἀπὸ τȣτεων χρὴ ενθυμέεσθαι ἕκαςα,

Hominum quoque victus ratio, quanam maxime delectantur inſpicienda, an potui, & cibis, & otio dediti, an exercitationibus, & laboribus gaudeant, & an edaces ſint, & a potu ſibi temperent; & ex his ſingula reputare oportet. *Hipp. lib. de aere, locis, & aquis. Sect.* 3.

Ἠν μὲν γὰρ ἐν εὐνετὸν ἐπὶ τȣ́τοις πρὸς ἑκάςην φύσιν, σίτȣ μέτρον, καὶ πόνων ἀριθμὸς, μὴ ἔχον ὑπερβολὴν, μήτε ἐπὶ τὸ πλέον, μήτε ἐπὶ τὸ ἔλασσον, εὕροιτο ἂν ὑγείη τοῖσι ἀνθρώποισιν ἀκριβῶς.

Si quidem praeter haec inventa fuerit ciborum menſura, & laborum ad unamquamque naturam numerus, ita ut exceſſus neque ſupra, neque infra modum fiat, inventa ſane exacta fuerit ſanitas. *Hipp. lib. I. de Diaeta. Sect.* 4.

Τὰ γὰρ ἀνόμοια ςασιάζει, καὶ τὰ μὲν θᾶσσον τὰ δὲ χολαίτερον πέσσεται,

Seditionem enim movent quae ſunt inaequalia, alia citius, aliaque difficilius concoquntur. *Hipp. de ſtatibus. Sect.* 3.

Τὸ γὰρ σῶμα ὑπὸ μὲν τῶν σιτίων ἴσων ἴσως τρέφεται, ὑπὸ δ' τοῦ σώματος τὰ σιτία κρατέεται, ἔπην δὲ πλέον ἢ ἔλασσον προσγένηται, ἢ ὡς ἄλλο μεταλλάξας κρατέεται, κρατέεται δὲ καὶ τὰ σιτία.

Corpus enim a cibis aequalibus, aequaliter nutritur, a corpore vero cibi ſuperantur: ubi vero plus aut minus ingeſſerit, aut alioqui mutatus fuerit, ſuperatur, ſuperantur etiam & cibi. *Hipp. lib. de locis in homine. Sæct.* 4.

Ἀνάγκη γάρ ὁκόταν τι τουτέων χωρισθῇ καὶ ἐφ' ἑαυτῷ στῇ, ἔνθεν τε ἐξέστηκεν, οὐ μόνον τοῦτο τὸ χωρίον νοσερὸν γίνεται, αλλα ἔνθα ἐπιχυθῇ, ὑπερπιμπλάμενον, ὀδύνην τε καί πόνον παρέχει.

Cum enim horum aliquid ſeceſſerit, & per ſe conſtiterit, neceſſe eſt non ſolum locum ex quo exceſſit morbo tentari, ſed eum etiam, in quem nimia copia influxerit, dolore, & labore vexari. *Hipp. de nat. hominis, Sect.* 3. *circa initium.*

INDEX

CAPITUM.

De ſubactione alimentorum, ut & de ordine ingerendi, & diaetae moderamine. pag. 1.
De ſaliva acida, ſeu de acido ventriculi redundante. 6.
De colore Sanguinis. 8
De totali circulationis neceſſitate. 11
De Narium Haemorrhagia. 14
De Sanguinis congeſtione, uecnon de ſeri ſeparati circuitu. 18
De Prodomis, & praecautione ſanguinis alienati. 23
De Fermentationum idaeis, & ſpecificatione. 25
De Vaſculis liquorum alienatorum vectoriis, & de eorumdem diſpoſitura. 31
De motu ſanguinis devio, ſeu fluxione in primis pectoralia alluente. 34
De Fluxionum prodomis. 38
De diebus, horiſque fluctuationis diacriticis. 41
De Fluxionum reductione & proportione. 43
De ſanguine exotico, ſeu de ſanguine extravaſato ſtagnante. 46
De Sputi materia, & eſſentia in genere. 48
De Vaſculis ſputorum ſuſceptivis, & modo expectorationis. 50
De Temporibus anacatharſi dicatis. 52
De ſputo albo ſpumoſo. 54
De ſputo ſubalbido, pellucido, denſabili. 55
De ſputo luteo. 58

Dè ſputo ſubcaeruleo, ſubnigro, & ferugineo. 61
De ſputo ſalino. 64
De ſputo ſubduloi. 68
De ſputo caenoſo, & cinereo, ſeu purulento. 70
De Haemopthiſi curanda. 72
De Γαλακτοποσίαις. 75
De uſu perdulcium. 77
De Halituum, & ſuffituum adminiſtratione. 79
De Fonticulis. 82
De Sudoribus. 85
Succorum alienatorum defectione.. 98
Succorum alienatorum devaſtationes. 99
Obſervationes diagnoſim ſpectantes. 103
Rerum non naturalium accommodatio' 114
Regulae evacuationi dicatae. 118
Regalae expectorationi dicatae. 120
Regulae ſudorificis adaptatae. 122
Regulae Fontanellis dicatae. 124
Regulae ſuffituum, & halisuum adminiſtrationi dicatae. 124
Contraindicantium regulae moderatrices: 125
Regulae veſtitui dicatae. 129
Regulaè corporis motui dicatae. 127
Regulae corporis poſitioni pertiuentes. 128
Regulae Phlebotomiae dicatae. 128

CA-

CAPUT I.

EXERCITATIONES DIANOETICAE

de ſubactione alimentorum, ingerendi ordine, ut & de Diaetae moderamine.

ETSI quilibet cibus ope caloris funditur, & humidi aceſcentis perluitur, ita ut quaelibet eius particula, ſi rectè praeſtiterit natura, nec flammulae expandentis, nec lymphae rigantis indiga fit: alimenta tamen propriis eſſentiis diſſona, vel quoad conſiſtentiam inaequalia, miſcellaneo non intermiſcentur fermento, nec partes cuiuſlibet minutae confuſae coeunt. Etenim non in ventriculo ſubvertitur alimentum, unde partes eius invicem intruſae uniantur, nec denuo ut in ore maſticatur, aut agi-

agitatum, & revolutum conteritur, nec ipſa cibi patitur materies, cuius partes quoad qualitates diſſociatae doſim ſibimet peculiarem, & teporis, & madoris expoſcunt, & pro earumdem differentia citius, vel ſerius fuſionem, & dilutionem ſubeunt. Si vero doſis debita cuiuſvis defecerit, vel ſi tempus huic negotio aſſignatum, & approportionatum defuerit, aut exceſſerit, in qualitatem naturae minus familiarem faceſſit. Quae demum de calore in partibus ventriculi, & propter partium viciniam inaequaliter diſpenſato aſſeruntur, frivola, & evanida apud nos aeſtimantur, qui quodlibet corporis vas, & viſcus ſuo ſucco, & calore determinato ab initio frui cognoverit. Coctio enim eſt naturae coagrua, & familiaris fermentatio, ſeu mediocris, & pacata aſſumptorum irrigatio, fuſio, & ſubactio, ope caloris moderati in acore proprio, & ingenito ventriculi humido ſtabulantis conſumata. Cum ideo ſolidiora fundum ventriculi praeoccupaverint, ita ut tenerioribus (i. e.) fuſioni, & diſtributioni apte natis, egreſſus maturus non praebeatur, alimenta alias familiaria, non ſolum nativo deſtitunntur genio, ſed tumul-

multuoſe agitantur, & in qualitates migrant naturae irreducibiles. Medicina itaque diaetetica (quidquid oggernnt Pſeudochymici) non peranguſtis vallata eſt cancellis, & licet in reſerandis vaſculorum oſculis, aut ſuccorum ſentinam ſequeſtrando, parum expeditura videatur, ſanitatem tamen tuetur, & conſpirante naturae ſubſidio καταῤῥευμάτων materiam adaequat, qualitates moderatur, & ὀργασμὸν compeſcit, nec non ſanguinem maturat: treſque priores naturae operationes familiariſſimae in recta ſolum ciborum, & potulentorum electione ſtetere, ultima vero in debita exculentorum doſi, & ieiunii accomodatione, e quorum penu ſuccus depromitur, & qualificatur. Qui ſi putridus, ſanguinem tabo polluit; ſi acrior, & ſalſuſiginoſior, tabe proterit; ſi humidior, nimis intenerando lubricat, & emollit; ſi frigidior, inſpiſſando diſpenſationem retardat; ſi ſpiritu flatulentior, turgidum reddit; ſi calidior ſuccus fundit, motumque ſanguinis accelerando μακροβιώτην praepedit. Alterationes ſenſim, & ſine ſenſu intuliſſe obſervavi, eaſque quae ſine continuata remediorum ſerie, & diaetae ὑπεαντιάσει incorrigibiles

ex-

extitere. His laedimur, & temperatiſſimis eupeptis utiliter relevamur, quibus ieiunium artificioſe adhibitum apprime aſſociatur, & inter imbelles vice exercitii optimum ſuccedaneum. Haec verumtamen deſignare non eſt cujuſvis, in quibus exequendis ſedulo naturae invigilandum, ſerioque penſitandum, an ſuccus vorax radicitus devaſtando, calor exaeſtuans liquando, remiſſiorve diſtantiores corporis particulas parce rigando depaſcant.

Hiſtoriae, & Experimenta demonſtrativa.

Eὔπεπτα καὶ εὐανάδοτα tenerioribus, & invalidis alimonia amicabilis, ruſtico exercenti, & lacertoſo porrecta in bilem retorridam faceſſunt; ſi vero caſeoſa, & e carne bubula parata, aut quaelibet ſolidioris conſiſtentiae exhibueris, ei in nutrimentum vergunt accommodatiſſimum. Si quis aſtreblitas, radices puta dauci, turiones aſparagi, ſaccarata butyroſa, aut ex mollibus, & friabilioribus quibuslibet confecta primis epulis ingurgitaverit, dein pullulos carneſque teneriores, deinde carnem cer-

vinam, aut bubulam: quae prima menſa ingeſta fuerint, mature, & tuto in inteſtina ſecernuntur; ſi vero viceverſa ſupermandantur, non raro nauſeam, capitis dolorem tenſivum, amarorem, ructus, aliave turbatae coctionis ſigna procreant.

Pridie fluxionis periodicae in pleriſque cum materia errabunda pectus, & viſcera naturalia alluiſſet, ventriculum eiuſque dilutum inquilinum extraneis aquis perfuſum, & refertum vidi, ut quoad cocturae negotium per horas viginti plus minus otiari videbatur. Quod ſapor cibi ea temporis periodo quaſi iamdudum praemanſi, cum pari eructatione confirmavit.

An in ventriculo ſita ſint inſtrumenta ſubverſioni ciborum aſſignata, non ambigitur; nec alicui contigit talis ſubverſio, niſi nauſea, & vomitionibus tentato, cum ſedatum naturalis fermentationis opus interpellatur.

Immenſum eſſet totius diaetetices utilitates, & emolumenta recenſuiſſe, cujus adiumento ſanguinem univerſum ſale perlutum non ſemel edulcoratum, eiuſque ζύμωσιν contemperatam vidimus, & (quod ad pectoralia magis attinet) tuſſim per ſede-

cim annos protractam a ſuffuſione & inſtillatione natam ſola coenae inhibitione deletam.

Decoctum glycyrrhiſae cum ſeminibus aniſi &c. pectori dicatis in aqua appropriata horis matutinis propinatum pulmonario bilioſo non parum proderit: idem tamen praeſidium hora ſomni exhibitum amareſcendo, & effervescendo obfuiſſe adnotavi. Tanta eſt caloris in eodem individuo diffuſi, & concentrati diſcrepantia.

A paſtu copioſiori aegre ſe habuere non pauci, quouſque ventriculus aquae copiam in os regurgitaverat; aliique nauſeabundi, donec materiae comeſtae modicum eructaverant; quae ambo aſſumpta diluto, & calori non adaptata apertiſſime ſignificabant.

CAPUT II.

de Saliva acida, ſeu de acido ventriculi redundante.

Aciditas ſalivalis licet cominus pectori non officiat, ſanguinis tamen alienationes, e quibus pulmo tandem ſuccutitur

a ut plurimum praegreſſa eſt: cuius cauſa ab aſſumptis ſpirituoſioribus, in quibus partes acidae delituerint, ne dicam ab ingluvie, in ſanis fere ſemper oriunda. Cum enim cibus, potuſque menſtruo, ſeu acori ſtomachi diluenti, & tepori colliquanti non ſint adaequati, non diluuntur, nec debite elixantur, unde frequenter aceſcunt, calorque impar, & intenſus extra vaſa minora amarorem, remiſſior aciditatem parit. Saliva itaque acida eſt aquoſa ventriculi proluvies ſupervacanea in os efflua, ſeu abdicata naturalis fermenti deficientis particula, cum a calore improportionato dilutionis, & ſubactionis negotium irregulariter peragitur. Quod ſymptoma raro contigit, niſi illis quibus ad tempus ſaltem calor ventriculi defecit, & fermentum quo maduerit diſſolutum conteritur.

Hiſtoriae, & Experimenta demonſtrativa.

VInoſis compotationibus, & aquarum ſpiritu turgeſcentium ingurgitationi, qui a lautiori menſa nimis indulſerit, aciditatis redundantis effectus per ructus, & ſalivam experietur.

Omnes quos corripuit hoc ſymptom[illegible] ſi non ab allegatis exorbitantiis ortum [illegible]xerit, vel extremo ſenio laxatos, vel a m[illegible]bo pertinaciter adhaerenti contritos deprehendes. Hiſce omnibus tepor ventriculi imbellis facile ſuperatur, madorque coniunctus deficit, aut degener efficitur.

CAPUT III.

de Colore Sanguinis.

INveſtigatio partis ſanguinem rubedine tingentis incaſſum adhuc exercuit Philoſophorum, & Anatomicorum peritiſſimorum ingenia. Nec mirum, cum quaeritant ubi neutiquam reperturi. Non enim in corpore conſtituto, ſed in ſeminio, ſeu corpore conſtituendo importatur, & deliteſcit tincturae latex, & ſcaturigo. Sanguis enim eſt ſeminis per tranſplantationem dilatatio, ſemen vero ſanguinis concentratio, ſanguiſve aliter modificatus, ſeu totius ſanguinis ſyſtema, in cuius ſubſtantia hoſpitatur compoſitum poteſtativum. Nec huius veritatis luci, caliginis quicquam offundit, qui in cerebro, licet re-

ctè

ctè Veneris, & ſeminis radicem poſuerit, cum ſanguis, iſque ſolum arterioſus, cerebrum non ſolum alluit, & alit, ſed radicitus conſtituit; & quod rubore delibutum fuerat dum in arteriis, gilvum fit in cerebro; in nervis & ſpinali medulla ſubalbidum; in paraſtatis inſtar olei albicantis pellucidum: in teſticulis ex aqueo marmoreum: adeo ut ex varia diſpenſatione, & adminiſtratione caloris in variis corporis partibus, variaque commixtionis modalitate oriuntur, & determinantur fluidarum, & ſolidarum corporis partium colores, & tincturae, ut dum peregrinatur ſanguis quoad figuram, & conſiſtentiam Proteus videatur, & inſtabilis, & quoad varias ſuffuſiones, & impreſſiones verſicolor. Cum tamen matricis ampliorem ſcaenam denuo occupaverit, ubi nativo tepore, & amictu foveatur, eumdem ſubſtantiae gradum, cui omnis qualitas eſt conſectaria reſumit: rubraque eius tinctura in materie tenuiſſima, & calore propriis vaſculis deſtinato diverſatur, & ſi ab alterutro vel deſeratur, vel deſueſcat, peritura. Nec magis mirandum ſemen albeſcens mutato loci tepore, nec non materie, & inſtrumen-

torum commoditate ſanguinem rubrum produxiſſe, quam glandem ſeu poctius punctum eius nigrum apici connatum (in quo ſeminium, ſeu ſpiritus totius arboris conglobatus deliteſcit) iiſdem adminiculantibus quercum foliis viridem, & cortice cinereum.

Hiſtoriae; & Experimenta demonſtrativa.

E Patella dematur ſanguinis portiuncula craſſiuſcula ſubnigra, poſtquam ſubſederit, digitoque mediocriter calente, in pelvi vitreo, aut ſtanneo glabriori contere particulam diſſociatam, & inter ſubigendum, (quod digito approximatur) ruborem defaecatiſſimi ſanguinis acquiret.

Sanguine rubore ſaturato, ſeu floridiſſimo adhibe mediocrem qualemcumque calorem extraneum, & primo languide rubet, dein obſoleto rubore flaveſcit, & e dubia tandem flavedine, ſi intenſiorem adminiſtraveris, lacteſcit.

Semina florum Tunicae ſolo frigidiuſculo nata, & provecta, ſi arenosa, fimo equino, aut calce referta, vel calidioris cuiuſcumque generis terra inſerueris, eos no-

novo pabulo & calore fotos, & innutritos variegatas, & elegantiores ſubinde tincturas adipiſci, hortorum cultoribus haud ignotum.

Gonorrhoeam virulentam ſi quis perluſtraverit, caloris in ſemine alienato gradus moderantes, & ſubactionis modalitates, tincturarum, & conſiſtentiae authores facile recognoſcant.

Experimenta permulta, & Chymicorum, & Tinctorum re mechanica deducta hic magis ſilentio premere, quam meminiſſe libet; non enim artis indagationes, ſed naturae opera ſecretiora conſuluiſſe, & detegere animus eſt.

CRPUT IV.

de totalis circulationis neceſſitate & in ſanis, & morboſis, & de particulari eius in tabida καταςάσει deficientia.

IGnicula quaedam naturalia ſanguinem mediocriter paſſim accendentia, & dilatantia; ut & vaſa permabilia non ſolummodo requiruntur ad partes exteriores aequali, & familiari rore perfundendas,

individuorumque durationem promovendam, ſed etiam ad proluviem errabundam, & ſupervacaneam, ad diſtentiores partes propellendam, eiuſque copiam deponendam. Si namque partis alicuius vaſcula obturentur, aut deſignatis non perfungantur officiis, & circulationis rythmus, & humorum ἀποσκέψεις (i. e.) fluxionis tranſitus ſimul intercipiuntur, unde μεταςάσεως emolumentum praeſcinditur: qua de cauſa partes magis calentes, & eo nomine nobiliores ferocius laceſſitae citiſſime corruunt. Scopis inſudent utriuſque artis noſtrae myſtae; pagreoricae quippe medicinae adiumento vitae naturali (cui unice ſtudet medicus) dies aliquot induciarum addidiſſe praeclarum eſt.

Hiſtoriae, & Experimenta demonſtrativa.

INguini Generoſi, annum 27. agentis, ſcrofuloſus increvit tumor, qui collum, ſcapulas, pectus, latera, pedeſque ſparſim ſimul occupaverat; ſuperveniebat Hydrops aſcites; abdomen, crus dextrum, tibiamque dextram uſque ad talos copioſa, ac pellucida ſua ſuffundens, aqua; tibia etiam ſiniſtra nativo rore indiga conſpicieba-

batur, altius enim ſtrumoſa durities inguini ſiniſtro impacta, arteriam cruralem (per quam ſerum ad tibiam viam ſibi parare affectaverat) premendo conſtipabat, & in pectoralia aquas ſuas nitroſas regurgitantes amandabat, uſque ad aſthmatis inſultum ferocientes: dirupto tumore icorem copioſe fundente, aquis ſubtus fluentibus conceditur tranſitus, pectus aegri extemplo levatum, evanuit aſthma, cuius reſiduae tandem aquae accommodata remediorum ſerie evacuabantur. Non huic abſimile in muliere ex bubone permagno in inguine, quam etiam phthiſis cum hydropis funeſta admiſcela trucidavit, obſervavi.

Apud illos maxime ſaevire videntur fluxiones quibus membra amputantur, aut quibus a vaſorum exiliorum infarctione partes remotiores imperviae redduntur.

In omnibus tabe diuturna correptis extremae partes prima infrigidationem ſentiunt, & contabeſcunt.

Infanti pulmonario crebro, & difficulter anhelanti tuberculum nucis iuglandis magnitudinem adaequans, tibiae mediae inſidens, levamen pectori, & ſanitatem attulit per tres menſes, cum tamen tunc

tem-

temporis rediebat malum, aſthmate, & diarrhoea deprehenſus expiravit.

Sanguinem menſtruum in pectus effuſum, & per os depulſum, nemo medicus mirabitur, qui eumdem uterum nuperrime alluiſſe, ex ſymptomatibus quibus dum profluit conflictatur uterus luculenter detexerit. Cui regurgitationi cum natura aſſueſcat, cum minori fert moleſtia. Imo pectoralia robuſtiora, & molem refluam depoſuiſſe, & toti levamen attuliſſe comperui.

In pleriſque quibus ſanguinis tranſitus, aut debita per hepatis vaſa exiliora denegatur percolatio, iis fere omnibus ea de cauſa non raro advenit dimidii corporis dextri motus ſanguinis cunctatus, parteſque ſpirabiles exinde fluxionum colluvie magis gravatae officiuntur.

CAPUT V.

de Narium Haemorrhagia.

PEriodicam narium haemorrhagiam moderatam tabis acceſſum protrahere notum eſt: quod diverticulum, & tutelam

a na-

a natura ipſa conſtitutam autumo, & reiterata quacumque phlebotomia longe efficaciorem, quia per exiles iſtos tranſitus, & fibroſas arteriarum extremitates tenuior, calidiorque percolatur ſanguis, qui ſale volatili, aut acrimonia ſtimulatrice coadiutus vaſcula aptus natus eſt exterminare.

Nec ideo inſulſe monuit Hippocrates narium pruriginem morbos, vel earum haemorrhagiam denunciaſſe. In cenſum itaque ſignorum praecedentium eſto medicantis, & praeſidiorum aegrotantis (1).

Hiſtoriae & Experimenta demonſtrativa.

IUvenis aetati 25. annorum, cui parentes tabis characterem impreſſerant, ab anno decimo ſeſto uſque ad aetatem praedictam, vitam cum inconcuſſa fere valetudine ope haemorrhagiae tranſegit. Semel enim, aut bis quotidie unciam unam, aut alteram narium ſanguinis effudit, ſub finem veris, & per totum paene aeſtatis cur-

(1) Ab acriori, & tenuiſſimo ſanguine narium exiliora perluente, pruriunt nares, qui ſi coerceatur morbum creat.

curriculum: anno tamen praedicto ſolemnis haec evacuatio ſuppreſſa erat, praefocato per capitis infrigidationem ſanguinis exitu, cujus palindrome dolorem capitis immanem intulit per biduum, quo tempore levato capite pectoralium infarctionem perſenſit, per aeſtatem, autumnum, brumamque durantem, cum haemoptiſi caeteriſque ſignis phthiſin denominantibus, cui venae ſectio verno tempore celebrata parum ſubvenit: elapſo tandem vere ſubſequenti, poſtquam per diem unum cephalalgia exercuerat, denuo accedente narium uberiori haemorrhagia, pectus eius liberatum erat, qui iam ſuperſtes, ſine manifeſto valetudinis diſpendio.

In omni ſanguinis effuſione per ſuperiora, particula quae in haemorrhagiae prima acceſſione exierit ſalſuginoſior, quae vero ſubventura magis edulcorata. Quod quivis guſtu ſentiet, qui ſanguinem extuſſierit.

Complures narium ſanguinem per intervalla copioſe fundentes obſervare licet, quibus poſtea a ſanguine acriori intus coercito tabes totum depaſcens tacite acceſſerit, hiſque phlebotomiam mature, ac frequentius ad-

adhibitam apprime ſubveniſſe compertum eſt.

Viro, cui ſanguis ſeroſior per biennium pectoralia iugi infercerat ſuffuſione cum communi ſymptomatum congerie, ingruebat angina adeo gulam, & laryngis muſculos obſidens, ut ciborum, & ſpiritus via intercluſa videbatur; cui venarum brachii utriuſque, & talorum ſectio, nuchae, & ſcapularum ſcarificatio, enemata, aliaque e ſiphone in guttur immiſſa, & exterius admota, nequicquam contulere: a ſublingualium verumtamen inciſione reſpiratio parum dilata, unde ſcintilla quaedam ſalutis affulgebat, per narium tandem copioſiſſimam haemorrhagiam pectoralia onus, & angina malitiam perfecte depoſuere.

In omni capitis gravedine, arteriae primo ſuas aquas extillant acriores, unde cerebri membranae in morbi principio, magis vellicantur, & ſternutationes frequentiores concitantur: progreſſu tamen morbi, demulcta materia naturam vix laceſſit.

CAPUT VI.

de Sanguinis congeſtione, nec non de ſeri ſeparati circuitu.

SAnguis naturaliter conſtitutus vaſa deſtinata profluendo, habitumque corporis alluendo, circulationis ſtadium debite pertranſit: ſed cum propria conſiſtentia, & maturitate deſtitutus, quoad particulas eius conſtitutivas ſeparatur, varie diſponitur, & ex accidenti circuitum praeternaturalem, ſibique quaſi proprium vendicaſſe videtur. Quod enim conſiſtentiae praeter naturae modum compactioris evadit, vel decumbit, vel grumeſcit, unde vel motus protrahitur, vel ipſum reſtagnat; quod vero ſubtilioris, totum perſaepe non illico circumfluit, ſed ſtagno excandeſcens regurgitatur, unde aequalis inſuccationis methodus interturbatur; quodque decubuit, non raro partis vaſcula, quibus accubuerit, ita obturat, ut ſuccus nutritius ultra infarctum parti denegatur, citraque per refluum eius ſerum, & partes continuae, & communi officio functae, imo totum tan-

tandem corpus ſuo rore, & nectare nativo defraudantur. Qualis irritatio licet neutiquam ſalina, cum nimis tamen ſit copioſa partium craſin ſolvit, earum poros amplificat, vaſculis laxitatem inducit, nimiamque mentitur nutricationem; hinc dimenſio viſceris protenditur, pondus augetur, non ſine vicinarum compreſſione, & nativae conformationis iactura. A ſero denique inſiuo exuberante ſanguis minus ſubactus, ſeu immaturus redditur, & ab affluo rigata inteſtina, faeces alvinas minime figuratas excernunt.

Hiſtoriae, & Experimenta demonſtrativa.

EQues auratus nobilis filius, annum agens trigeſimum, de dolore gravante ſiniſtrae partis capitis queritabatur, a frigidiuſcula aurae impreſſione ortum ducente, hinc actutum pori cutanei partium vicinarum, tam arcte occluſi fuerant, ut liquores illic vaſculis concluſi tumultuoſe agitabantur, & in illis indebitam reddiderant circulationem, ut ex micatione inaequali arteriarum temporalium conſtabat, eoque tandem res rediit, ut apoplexiam minari vide-

debatur, cuius tamen materiae ſit in hu-
merum metaſtaſis, ubi pars craſſiuſcula de-
lata decubuit, more paraplegiae, radii, &
totius ulnae, nec non manus nutricatio-
nem intercipiens, quibus viguit ſenſatio
robore, & motu pereuntibus; tenuior in
ſuo ſubſidio reſtagnante efferveſcens exal-
tabatur, quae partes imbelles repetitis cir-
culationibus irroravit, ibique diutius foco
excandeſcens tale infixit feminium, ut eius
latice, ſalſugine, & aciditate referto, ſan-
guis univerſe ſcaturierat, & atrophus in
toto conſtituebatur. Caput exinde perio-
dice dolebat cum arteriarum tenſione, fa-
cies rubedine ſuffundebatur, ſuccrevit ali-
quoties appetentiae vigor, & viceverſa de-
fecit, abdomen per vices pertumuit, ſpon-
teque reductum ſubſidit, diarrhoea perſae-
pe detinuit cum dolore ani ulceroſo, &
per lunae φασεῖς diverſas mutationes ſubiit,
quibus tandem adiungebantur ſternutatio-
nes, oſcitationes, & pandiculationes fre-
quentiſſimae, nuchae dolor horis praeſer-
tim nocturnis, coeloque nubiloſo, ſpinae,
ac lumborum debilitas, & totius quaſi in-
articulatio, ſitis per periodos inexplebilis,
aliquoties vero per biduum minime ſiti-
bun-

bundus, dolor totius ulceroſus, qui potiſſimum in panniculo carnoſo ſentiebatur Haec omnia aegrotantem ingenioſiſſimum anxie per triennium exercuere, quo tempore multa incaſſum ſuſtinuit remedia, bino tandem vere, & unico interpoſito autumno iugi methodo inſiſtens excluditur ſerum, maturatur, & edulcoratur ſanguis, & excepta brachii ἀτροφία totus redintegratur.

Permultis quibus ſanguis alienatus, vel cordis palpitationem, vel totius corporis iectigationem ſibi ſubſultum induxiſſet, exteriora debita alluvie non rigata marceſcebant, artuſque riguere: in tali enim lucta opus inſuccationis ob indigentiam vehiculi tenuioris avocati, & alìorſum impenſi non peragitur.

In rachitide non ſola viſcera nimia liquoris degenerati ſuperfuſione tenduntur, ſed una ipſorum oſſium epiphyſes in ſpongioſam ſubſtantiam abeunt (qualis pororum prolatatio, partiumque diſtenſio, nutricationis ſpeciem prae ſe ferens, aetate provectioribus propter partium preſſiorem tenacitatem, niſi gravi aliqua de cauſa, eaque naturae adverſa non contingit) ſuccumque nutrititium illis partibus non deferri ex

hoc liquet, quod talis ἐφιδρόσις roridae adhaeſionis indiga, non robur, propriam nutricationis indolem progignit, ſed artus laxatos, carnis omnigenae mollitiem, & membranarum flacciditatem.

Viro aetatis conſiſtentis, cui ſalinae ſeroſitatis πλεονασμός nunquam faeces alvinae inteſtini recti figuram ſuſcipiebant, niſi poſtridie, aut perendie a concitata ζυμώσει, quae per cruoris ἀναφορὴν, ſuperiora profligaverat, etenim ea bimeſtri, aut circiter fluctatione ſanguis aquas ſuas nitroſas composuerat, aut per ſudores diſſipaverat, unde per biduum, aut triduum, debitam maturitatem adeptus eſt, ad cuius normam faeces alvinae ſubactae fuerant: quod in quamplurimis animadverti. Quibuſcumque aquoſitate ſalina ſanguis copioſius perluitur, iis alvus lubrica, niſi revulſio aliqua ad partes ſupernas, ad tempus prohibuerit: nec ulla arte ſananda eſt talis diarrhoea, ſi ſerum in ſanguine recruduerit.

Annotatu non indignum, quod pleriſque nequando σκύβαλα, nec ullatenus quidem figurata ſeceſſerint, niſi a praegreſſo πτυαλίσμω, aut cum ſudor cutem univerſe praemadefecerit.

CA-

CAPUT VII.

de Prodomis, & praecautione ſanguinis alienati.

EX inordinato motu, & incaleſcentia adulteratur ſanguis, ut ex erronea fermentatione alimentum: utrumque vero ſex rerum non naturalium adminiſtratione adamuſſim diſpoſita, praecaveri poſſit; aſſumptorum enim degenerationes ſanguinis alienatione, ut plurimum praegrediuntur, quibus medicantium ſideli monitu, & clientela mature praeveniatur, priuſquam morbi idaeam conſtituerint. Ad cuius ortus perveſtigationem medici ſaepius ϛσηάσμυ caligine verſati incaſſum ſolicitantur, & ſi ex collata phaenomenon ſyndrome tandem perdiſcatur morbi cauſa, & hyparxis, motus, & maturitatis eius tempora, ἐπαημηάημὴ, & (ſi non in aegri funus conſpiraverint) παρὰ ημη deinceps expectanda veniunt. Ne itaque in diſcrimen natura devolvatur, errorem minimorum initiis, non poſthabita eminus praecedentium tecmarſi, ſuccurrere oportunum eſt: nec inconcinne Poeta:

Principiis obſta, ſero medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere moras.

Hiſtoriae, & Experimenta demonſtrativa.

TErrarum, & aquarum halitus, ſeu (ſi mavis) aerem ſanguinis alienationem induxiſſe pateſcat, cum genio loci morbos, & efferveſcentias peculiares ortum duxiſſe contemplemur, & quod ad tabidos magis attinet, ad plagarum aeris, & ventorum commutationes, impreſſiones ſpirabilium, ſive per ſuffuſionem, inſtillationem, aut inſpirationem communicantur magis, aut minus nocivae.

In Chloroſi detentis, cum motus ſanguinis expanſivus, debitaque per loca conſentia emanatio denegatur, alienationis deinceps reus diiudicatur.

Cum per exercitia immoderatiora impenſumve cuiuſcumque generis calorem, nixus ſanguinis expanſivus nimis promovetur, ſi eius efluvia cito, crebroque repreſſa fuerint, ſanguinem ſubinde in alienigenam migrare naturam perſpicietis.

Odor corporis maxime inter ſudandum a conſueto demutatus, cutiſque praeſertim faciei, quoad colorem defloreſcentia, habitus corporis mutatus, vigor langueſcens, hu-

huius adulterationis iam iam factae in morbis pleriſque diuturnioribus, praecipue phtiſi, indicia ſunto.

Ciborum denique degenerationi praecedaneae ſunt variae membranarum linguae, & palati perfuſiones, & oblinitiones; ſapor ſc. amareſcens, aeruginoſus, acidus, nidoroſus, dulcis, oleoſus, & unctuoſus, quibus aſſidua adiungatur eructatio.

Pediculorum cita, ac numeroſa productio non inepte inter ſanguinis alienati, & morborum prodomos cenſenda; ſanguinem quippe caloris, & vitae fomitem, in exterioribus debito officio non functum, & ad interiora (ut hoſti forſan adorituro obviam eat) revocatum indicat, calorque irregularis horum formatrix, activitatem ſuam in parte non exercuit, antequam nativi, & familiaris ei ad tempus ſaltem defuiſſet fotus, & irrigatio.

CAPUT VIII.

de Fermentationum idaeis, & ſpecificatione.

OMni ſanguinis alienationi ſenſim factae enormis non raro aſſociatur vel praecurrit fermentatio, in cuius eſſentiae per-

veſtigatione non minimus vertitur cura-
tionis cardo, & licet vitalitas ejus in in-
debito calore ſtetiſſe videatur, diverſimode
verumtamen inter fluida radices agit, &
ad modum materiae, ex qua primordia du-
xit, agitata moleſtat. Cuius verumtamen
materiae fermentantis, ſi liberior fit in va-
ſculis univerſa reciprocatio, quod pepaſmi,
ſeu reductionis capax facilius depuratur,
quod ſeclusioni tantummodo deſtinatum, fa-
cilius naturae dominio ſubijcitur, & pro-
pellitur; ubicumque vero reſtiterit, a prae-
cluſis aliqualiter naturae repagulis regurgi-
tatum, & in naturam magis ferociens tu-
multuatur, unde ſpiritus vitalis (i. e.) ſan-
guis (*ſeu medicorum anima*) in ſuis fo-
cis accidentaliter accenſis coercitus aliquo-
ties ſuffocatur, & extinguitur. Fermenta-
tio itaque ſanguinis, morbida eſt irregularis
eius agitatio, ſive lucta, & excandeſcen-
tia ex ſeminio, ſeu fermento deliteſcen-
te, a nativa eiuſdem familiaritate deſci-
ſcente ſuborta, ad cuius exiſtentiae modi-
ficationem ſubſtantiae proportionem, par-
tiumque conſtituentium diſpoſituram, mo-
vetur, ſeparatur, & partes adoritur. Ut
fermentum ſanguinis craſſiuſculus vide-
tur

tur incola, ex quo pabulum, ut in ſuo eſſe conſiſtat, prolectat; oppoſita autem proprietate alterat, cuius particulis dilutioribus praeſertim ſeroſis, ut ſuas vires ſanguini impertiat, utitur, tacite multoties, & ſenſim infeſtando, vimque demum patulo exercendo totum ſuo imperio ſubjicere contendit, quodque cum altius ſeſe ſanguini inſinuaverit averruncare difficillimum. Cuius praecautionis ſyntaxis ex debita etiam, & artificioſa rerum non naturalium obſervatione, & accommodatione depromenda eſt; aſt contemperationis, & curationis methodum in parte therapeutica, quoad morbos quos retuli ſpeciatim delineavimus.

Hiſtoriae; & Experimenta demonſtrativa.

FErmentationis natura, vel mediocriter praxi medica verſatis in dies praelucet, ex varia eiuſdem prole, ſuccorum videlicet lapideſcentia, colliquatione, verminatione, ut ex diverſis agitandi modis. Acidi enim fermenti partes errabundae jugem agendi cupidinem inducunt; tartarei, & acrioris mordent, vellicant, & periodice convel-

ſunt : crudi, & aquoſioris conſopiunt: bileſcentis, & ſulphurei ferveſaciunt : tetri, & terreſtrioris in moerorem, aut inſaniam adigunt : putrentis fatiſcentiam creant : maligni languorem inferunt : venenoſi, ſeu toto genere naturae adverſi proſternunt.

Diſcretae porro fermentationum proprietates ſenſibus ſeſe obviam dederunt in diverſa ad peripheriam protruſione, utpote in variolis, morbillis, impetigine, pſora, vitiligine, eſſere, morbo pediculari, & vermibus cuticulam occupantibus, nec non in abſceſſuum, aut ulcerum diverſitate, ut & in tumoribus, ſcrofulis videlicet, eryſipelate, phagedaena, herpete, bubonibus &c.

Fermenti ſubſtantiam ex materia ſpiſſa conſtitutam teſtari videntur lue venerea profligati, cuius colluvies glutinoſior, & compactior ea parte arteriae magnae non raro inſederit, quae infimae ſpinae, & oſſi ſacro ſubeſt, ubi plerumque micatio vehemens cum dolore gravante coniuncta, a qua ſcaturiunt emanationes ſubtiliores capitis meninges, perioſtium nervoſum, tendinoſumque genus acriter petentes; quod ſubtile ſerum licet per ſeceſſum, ptyaliſmum, ſudores, diaetam, expurgatum, contempera-

ratum, & exiccatum fuerit, niſi viſcoſum eius corpus, tenaxque venis, aut arteriis impactum ex omni parte ſecluſum ſeceſſerit, Siſyphi ſaxum volvitur, & malum recrudeſcit. Tanta eſt huius fermenti venenoſi proprietas, tacitaque poteſtas, ut non ſolum reptoria vi ſanguinem univerſum diluendo occupet, ſed partem eius non mediocrem praeter naturae modum praecipitando ad ſui conſervationem ſibi unit; partem etiam, ut vires ſuas contra naturam expeditius exerere queat, nimis attenuando volatilem reddit. Immo ſenſibilitatem quamdam hiſce fermentis ineſſe iuraret, qui eorum activitatem penſitaverit. Sub oculis inſtantiae permultae; unicam adducam. Domino ingenioſiſſimo hoc morbo conflictato, cum ultimae fere medicationis partes abſolutae fuere, oranti, & vehementer petenti, hauſtulum zythi ſpirituoſioris vino permixti nutrix conceſſit: erroris reum improbavit eventus. Domatam enim, & ob pabuli indigentiam effractam, & demortuam poene mali mineram arteria deliteſcentem (cuius doloris palpitantis, ne minimum quidem per dies ſeptemdecim antea ſenſerat) ſuſcitatam, opeque novi pabu-

buli recreatum, exultando quaſi per horas aliquot vigorem ſuum priſtinum exercere, & immaniter ſaevire obſervavi.

In febribus malignis fermentum venenoſum primo ſenſim obrepit, unde ſola mitis oborta fatiſcentia; cum vero altius ſanguini radices egerit, frequenter rapida vi inſilit, & proſternit; ejus autem ſeminium eſſe corpus παχύτερον liquet, cum nec ſudoriferis ex artis lege reiteratis, aut ſponte ſubortis, nec ullis aliis cedat, multo minus depellatur remediis.

In fluxione periodica (cuius ergo fermentationis proprietates obiter, breviterque enucleare viſum eſt) etiamſi tenuior pars maxime in naturam ferociens exinanita, aut reducta fuerit, fermentum tamen compactius ſanguini unitum, ſuique tenaciſſimum, novae recurſionis anſam preabet, & materiam ſuppeditat; a quo ſanguinis ſuſcitamento, ut plurimum ſecretionis effectore, & aquarum per pulmones expreſſione eos mediocriter madefaciente, ſputatio frequentior aliquandiu promovetur, in quarum uberrima alluvie ſubſtantiae mollitiem ſuperinducente immerguntur, cui ptyaliſmus diuturnior ſuccedit, a preſſura vero liquo-

rum

rum denſabilium bronchia obturantur, a vapore mitiori ſubtus petente diſtenduntur, aut eorum lobi aliqualiter inflexi ſurriguntur, a terriori demum, craſſiſſimoque (ne dicam maligno) inſufflato, ſpiritu copioſo aſthma periculoſiſſimum ſuboritur.

CAPUT IX.

de Vaſculis liquorum alienatorum vectoriis, & de eorumdem diſpoſitura.

Liquores naturae congeneres, ut & alienati, & redundantes, non diverſo diſtrahuntur motu, ſed iiſdem importantur vaſculis, & qui nec per ἐφίδρωσιν vaſa, viſcerave maiora humectant, nec per affluxum, replent nervoſo generi accumbunt, carnes alluunt per ſeceſſum, ductus urinarios, aut per ſudores propelluntur. Qualem ſuccorum ſequeſtrationem praeſertim vaſa perfluentem haud raro cum moleſtia aggreditur natura, non ſine levaminis affuturi certitudine, cum vincendo ſecluſerit particulam diſſociatam. Nec ſolummodo ſeroſa arterioſo, venoſoque genere importata fluunt, refluuntque, quorum quae ſubtiliſſima,

ma, vinoſa ſcilicet, nitroſa, & acriora, nervoſum, tendinoſumque genus impetere viſa ſunt, ſed & ſordidorum halitus ſanguine perfuſi graſſantur, quorum praetergreſſum cor ipſum aliquando patitur ſine valetudinis manifeſta laeſura: horum verumtamen halituum irrorationem univerſalem in phtiſis inveteratae proventu citius debilitatis cauſam effectricem conſtituiſſe arbitror, quam ſi ſanguis, quoad conſiſtentiam deliquerit.

Hiſtoriae & Experimenta demonſtrativa.

MIhi nota eſt familia generoſiſſima, cui affluxio periodica eſt gentilitia, quae per menſem, aut circiter dat inducias, quam acceſſuram ſignificat maeſtitia, cum exteriorum infrigidatione, quae ſymptomata tandem excipit dolor capitis pulſatilis, & gravativus, uſque ad fatiſcentiam exacerbatus. Quo temporis curriculo e vaſculis minoribus, in majora ſanguinis partes putridae ſecretae ſunt, unde per ſeceſſum ſumme nidoroſa ſecluduntur. Quo peracto vires refocillantur, ſpiritus ſereni, & alacres redduntur, quouſque morbus denuo recurrat.

Non

Non paucos mihi contigit vidiſſe ſanguine bileſcente refertos, & cholera humida ſpatio bienni plus minus cruciatos, quibus omnibus per dies aliquot ante morbi inſultum, non ſolum venae, ſed totius corporis genus muſculoſum pertumeſcunt, ſubita tamen liquorum concentratione, & ſecluſione corpora ſublevata reducuntur, ſanique permanent, donec praedictus morbus recruduerit. Permultos obſervavi, quorum liquores inciſivi, vix nervoſum genus influxerint, niſi a vini potu, aut diaeta ſalſuginea, vel nitroſitatem, vel eſſentiam tenuiorem obtinuerint, qui faciliori negotio, ex ſummi Dictatoris ſententia nervos exinanitos pervaſere, ſi ſcilicet Veneri frequentius indulſerint.

Phtiſicorum fatiſcentiam, cum ſordida expectorata fuerant, ad tempus deſiiſſe non raro obſervavimus; quae denuo congeſta languorem indicabant recurſurum. Viſcoſa dein, & congelata diu retenta pectori gravamen perpetuum, halitus vero ſordidorum nidoroſi, fatiſcentiam periodicam toti intulere.

Pſorae foediſſimae, operamque medicorum eludentis, fomitem menſis ſpatio

re-

reductum per inſtrumenta pectoralia exinanitum, & ſanatum deprehendi, depulſa ſcilicet illuc putida ſanguinis foece.

CAPUT X.

de motu ſanguinis devio, ſeu de fluxione imprimis pectoralia alluente.

OMnigenae fluxionis materies ſanguine importatur, & dum quoquoverſum eo innataverit, haud gravat: cum vero ſuccus alienatus in gremio eius hoſpitans confluit, tumultuoſe agitatur, efferveſcit, aut extimulat, & in partem magis ſuſceptivam illapſus deponitur, factaque διακρίσει, cum viam in partem aliquam affectaverit, eam madore minus familiari rigat, & ſi quaevis eius particula talem ſpiſſitudinem acquiſiverit, ut ei non pateat exitus, partem replet, eiuſque membranam diſtendit, vomicamque non raro progignit: huic negotio totus inſurgit ſanguis, & conſpirare videtur, cuius liquorem exauctoratum minus craſſum per vaſorum tunicas, viſcerumque membranas διαπεδήσει, ſeu exſudatione expedire cernitur, non ſine emolu-

lumento, ſi partem ignobiliorem perluerit, & cum ſucceſſu haud minus felici, ſi partis ſuſcipientis, vigor, licet nobilioris, conſtiterit & affluxi molem exoneraverit. Partes vero quaelibet huius reflui liquoris capaciores redduntur, ſi condoluerint, ſi peculiari genio, ſeu nativo nectare defraudentur; ut in phtiſicis, a praegreſſa ἀναςομῶσει, διαρέσει, aut ἀνάβρωσει: vel ſi vires earum ab impacto humore gelido langueant, ſi ſuccus proprius partium liquatus defluxerit, quibus iam infirmatis ſanguis cum ſuis ſupervacaneis citius corruit, non modo ſi in partibus cordi vicinis eius εὐοδία perturbetur commota quaſi in compitalibus ſeditione, ſed ſi remotiora anguſtentur, vel tenſa, & ideo exiliora facta minutiſſimos canales fluxui, & refluxui dicatos non ſat pervios reddiderint.

Hiſtoriae, & Experimenta demonſtrativa.

VIro aetatis maturae, moderate victitanti, mediocriter carnoſo, exercitiis dedito, ob frequentiores ſaltatus, arteriae, nec non nervi cruris dextri adeo tenſae, anguſtatae, & debilitatae fuerant, ut ſangui-

guinis per arteriam cruralem extruſio exigua, & perdifficilis efficeretur, unde minus calebant partes ſubiectae, praecipue per tres quatuorve horas poſt lautiorem menſam, ubi dolor quidam obtuſus inter ſedendum membrum fere rigidum reddiderat, qui dolor cum coniuncto ſtupore coelo udo incrementum ſumpſit: ſi quando caput eius inter itinerandum a radiis ſolaribus, aut ab aſſumpto vino, vel zytho ſpiritoſiori incaluerat, dolor, onuſque vaſculorum cruris evanuere, & caput ſummis cruciatibus tentabatur: quod inſuper a reſtagnante alvo eveniſſe non ſemel obſervatum. Dira ſane fuere huius fluxus ſymptomata lipothymiam, ſudores frigidos, calidoſque viciſſim inducentis. Poſtquam vero haec lucta ſpiritus nunc concentratos, & ſubinde dilatatos immaniter exercuerat per horas quinque, aut circiter, pacata erat, donec e novo regenerato latice, malum recruduit. Huic poſt aliquos menſes (menſis enim circuitu recurrebant fluxionis ſymptomata) ſuffarciebantur ſpiritalia, excitabatur tuſſis moleſta, arteriae pulmonicae divaricationes ſanguinem paulatim eructabant, per ſpatium bimeſtre, tandem purulenta, quo tem-

tempore dolor cruris, & capitis evanuere, methodo verumtamen noſtra inſiſtens incolumitatem recuperavit.

Phtiſicum quemdam deploratae ſortis infeſtabat dolor dentium, admodum truculentus per biduum, quo intervallo ſymptomata, & character omnis excepta macie, quibus phtiſis legenda, & denominanda venit, prorſus obliterata videbantur.

Quamplurimos ex inundatione pectoralia alluente gravatos, uſque ad ſpirandi frequentiam, & difficultatem, ſupervenien te ptyaliſmo liberatos in dies obſervare licet.

Nonnullos praeſertim ſeniores aſthmate vexatos novimus: quibus cum ventriculus, & inteſtina laboraverint, ſpirabilia liberantur, & vice verſa.

In aliquibus gonorrhoea non virulenta detentis, cum tuſſis acriter premens, & ſpirabilium ſuffarctus ſupervenerint, ſimulac materia tralatitia conſiſtentiam extruſioni aptam adepta fuerat, tuſſiſque aliquantiſper ſedata, deſiit profluvium. Quod etiam in fluore muliebri correptis obſervare licet.

Bis morbi Indici virus in thoracis ca-

pacitatem refluum animadverti, conquie-
ſcente ſignorum flagellantium caterva, qui-
bus lues ſtipata venit, immaniter vero ſae-
viente phtiſi, unde anhelitus, faetor nequiſ-
ſimus, & pulmonum fere totalis per pu-
tredinem devaſtatio. Quod ex aperto utri-
uſque patuit cadavere.

Nobiliſſimus Cambrobritannus temulen-
tus podagra cruciatus, primo, aut ſecun-
do acceſſionis die poſt applicationem por-
tiunculae luti marini cum ejuſdem aqua,
in modum pulticulae ſubacti convaluit, re-
trocedente fluxione. Quo per annos qua-
tuor factitato (annuatim enim tempore
autumnali recurrebat) dolores demulcebat,
& aquarum ſalinarum aſperginem reduxit.
Quinto verumtamen recidivae anno reite-
rato cataplaſmate vice podagrae, totius tre-
mor, & aſthma inſuperabile ſuboriebantur,

CAPUT XI.

de Fluxionum prodromis.

Signis προηγουμένοις non prorſus deſtituun-
tur fluxionum inſultus valentiores, qui-
bus

bus auſcultat, quaeque reſpicit oculatus medicus, ut intercipi poſſint, quarum pervicaciſſimi affuturi per prodromos denuntiantur, ad modum veruntamen laticis morboſi, ut & perpeſſuri craſis figurata, & quod ad tempus attinet citius, aut ſerius luctam impendentem retectura, in qua belligeratione ſita eſt totius morbi hyparſis, quae plagam forſan indelebilem parti fatiſcenti infigat, niſi proditis ejus e longinquo petentis veſtigiis, individuo in neutralitate decidentiae conſtituto ſuccurratur.

Hiſtoriae, & Experimenta demonſtrativa.

FLuxioni, Lunae primis quadris, naturae bellum indicaturae, tertia ſcilicet ante acceſſum nocte praeveniunt vigiliae; dieque ſubſequenti diarrhoea per horas tres, aut quatuor duratura, a quo die uſque ad velitationis horam alvus ἐπὶ τὸ πολὺ reſtagnat.

Praedicta inundatione tentatis pridie congreſſus e ſomno nuperrime ſuſcitatis, udi oculi, muſculi omnes diſtenti, fonticulorum dolor acris, labiaque nigricantia, urina aucta, ſudores matutini maxime pe-

dum intercepti, hoſtem comminus adoriturum praenuntiant. Sanguinis tandem expanſio, citaque eius retractio cum pari ſudorum viciſſitudine certamen initum denunciant.

Liquorum vero circa plenilunium deſciſcentium prodomi ſunt ſudores glutinoſiores, fonticulorum, ſi qui aderint, circa labra livor, aut nigredo, ubi aquoſorum copioſior expreſſio, moeror, totius torpor, & ingraveſcentia, extremarum partium imprimis pedum infrigidatio.

Sanguinis autem fervidioris turgeſcentis affluxus valde ſunt incerti: praegrediuntur tamen ſaepiſſime nocturnum profluvium, oculi rubentes, venae faciei intumeſcentes, & cruoris titillationem inducentis per fonticulos expreſſio.

Haec omnia pectus, caputque ex toto rigatura detexere, ſymptomata vero quae vi peculiari pectoralia perculere in Theatro noſtro tabidorum perſtringuntur, hoc itaque in loco retractare ſuperſedeo.

CA-

CAPUT XII.

de Diebus, horiſque fluctuationis diacriticis.

NAturae polydedalae molimina penitiora depingere perdifficile, in eo verumtamen ſtudium ſedulo collocandum, cujus veſtigia non incaſſum premunt artifices ſenſu ducti, ortum, & cauſam cujuslibet eius motus per recognitionem ediſcentes. Propalata itaque quacumque fluxiouum ſpecie, praecautionis gratia periodi preveſtigandae, quarum inceſſus univerſaliores, eoque concitatiores circuitus dedere diſtantiſſimos, arterias carotidas cervicales, leveſque pari preſſura, ut plurimum onerantes, utut licet ſtatis temporibus, horiſque liquor alienatus adoriatur διακρισιν perfectam non ſubit, priuſquam ſanguis eo temporis inſtanti concentratus, in partes ſui partem expreſſerit, nec a ſola refectione, aut bilioſorum incerta, & accidentali incaleſcentia, talem fluidorum corrivationem ſubventuram exiſtimavi, acriora quippe aquoſaque omnia, etiamſi ordinis mitiori periodis certis agitata, defluunt.

Hiſtoriae; & Experientiae demonſtrativae.

FLuxionis diurnae mitioris oeconomiae, horis matutinis perpetim ſui portiunculam (ſanguine nocte praecedente concentrato) exprimunt, nec non hora quarta, quinta, aut ſexta pomeridiana; repletis tunc temporis chyli receptaculis, cui ut via ſit patula ſanguis forſan ſui particulam, e qua ſine detrimento ſeſe extricare poterat, in thoracis capacitatem ſecludit. Nec adhuc ſatis conſtat, an chyli ſubtilior pars ea intercapedine per ejuſdem ramificationes thoracicas eo delata, negotium pulmoni faceſſat, cui etiam per ſecretiores ἀνασομώσεις, ne dicam per poros (in corpore enim humano, ut ſummi Praeceptoris verbis utar ξύμπνοα καὶ ξύῤῥοα omnia) exitura praebeatur. Quod teſtari videntur ſputa, quae ab aſſumptis illis quae ſtatim in pectus fluxerint, non ſolum ſaporem, ſed tincturae momentum prenſare cognovimus.

Primis Lunae quadris, praeſertim noctibus novilunium praecedentibus, ſalina, & acriora magis concurſare, & in partes imbelles irruere non ſemel obſervatum. Ulti-

mas

mas vero Lunae quadras, praecipue plenam eius φάσιν, aquas inſipidas, & denſabiles augere, horiſque nocturnis partes magis laceſſere, non ſolum coryza, catoche, & lethargo tentati, ſed etiam pulmonarii frigidarum ſuffuſione congeſtionis copioſioris effectrice laborantes, conteſtantur.

Aſthmatici fere omnes noctis conticinio, occluſiſque eventilationis poris, maxime periclitantur.

Bileſcentes ſanguinis particulas extemplo, levique de cauſa fluxionis mitioris, & perincertae ſeminium ſubminiſtrare ratum faciunt inſolationes, nimia corporis agitatio, terror, & excandeſcentia; cujus tamen laticis emanationes univerſaliores, annuo, biennali, aut triennali circuitu, vaſcula majora confertim replendo infeſtant.

CAPUT XIII.

de Fluxionum reductione, & proportione.

NOn rectius quicquam aſſeruit medicorum antiſtes, *Cum horum quippiam* (i. e. humorum inter fluida deſciſcentium) *per ſe extiterit, & ſecretum fuerit, gravare incipit.*

Non tamen omnis liquor fluctuationi dicatus ſecernitur: quod enim maturationis, reductionis, & unionis capacius, tamquam dedititium naturae legibus ſubiugatur, in cuius Oceano denuo expatiari permittitur; & quod pepaſmi non capax, ſi natura vicerit, propellitur, cuius ſeminium licet multum moleſtiae, dum in ſanguine agitabatur faceſſerat, cum tamen ſecluſum, parvae molis, & majoris activitatis fermentum reperitur, in quo quintam eſſentiam totius exaeſtuationis, nos merito collocaſſe liquido conſtabit.

Hiſtoriae, & Experientiae demonſtrativae.

IN dolore capitis immani non raro ſubtiliorem fluxionis partem, unde ſemper magis laceſſitur natura, levi de cauſa, eaque procatarctica ad tempus exaeſtuantem, rurſus tandem in ſanguinis ſinum antiquo, & familiari amplexu receptam obſervare eſt, quam etiam narium haemorrhagia ſaepius exinanivit.

Nonnulli dolore anxio deprehenſi fuere, priuſquam ſanguis furunculum unum, aut alterum ad cutem protruſerat. Quo peracto

acto non amplius queritabantur. Alii levi ſolummodo partium magis calentium, ſeu interiorum prurigine atrocioris calamitatis cauſam depoſuere.

Fatiſcunt non pauci ad γείποψυχίαν poene perducti, quouſque per hydroa rariter ſparſa, vel epinyctides ſanguinis perturbatorem profligaverint.

Iuveni euſarco, & robuſto impetiginis materiam topicis toties quoties repreſſam, ad inteſtina repulſam colici doloris atrociſſimi paroxyſmos intuliſſe vidi, a qua male curata, aut ſponte reducta phtiſin dein ſubortam deprehendimus.

Ne minimam quidem ſugillationum, contuſionum, aut aliorum tumorum partem placatam, reſorptam, & fluidis iterum aſſociatam vidimus: quod in interioribus propter caloris vicinioris energiam, facilius præſtari coniectandum. Nec mirari ſubeat, cum hydropicorum quorumdam aquas in inſtanti fere, nullaque facta ad ſenſum διακρίσει reductas comperimus.

Novi virum morbo cholera anniverſario, aut biennali circuitu periculoſe excruciatum, ita ut noctis curriculo quadragies plus minus per ſuperiora, & per ſedem

dem toties deponeret, cui nihilo ſecius, cum convaluerat liquoris efferveſcentis exigua portiuncula alienata, per intervalla digiti unius apicem alluere, & quaſi leniter adurere cernebatur. Quam particulam ſuæ tenaciſſimam, fermenti eſſentiam, recrudeſcentiae ſcaturiginem, eumque locum ſubterfugium fermenti a peracto conflictu fuiſſe facile coniicio.

CAPUT XIV.

de Sanguine exotico, ſeu de Sanguine extravaſato ſtagnante.

MAle ſibi conſulunt medici complures, alioquin exercitatiſſimi, ſputorum naturam perſunctorie luſtrantes, quorum non pauci, pus tuſſi reiectum praecedentem haemoptoico affectu neceſſarium abſceſſus, aut ulceris productum pronuntiat, phtiſiſque affuturae ſignum pathognomonicum: dimidiatim ſane doctrinam Hippocraticam penſantes, erroris anſam arripuerunt, mordicus tamen opinioni adhaerentes deſpondet, manuſque auxiliares admoviſſe deſperant, non ſine gravi, & miſerando in-

invalidorum damno. Sputa tamen ſimul ac in pectoris capacitatem ſummota non prodeunt, ſed vaſis maioribus immorantur, quibus ulteriorem ſubactionem, colores, conſiſtentiam, & perfigurationem debent; ut & eiectamentum ſanguinis ſtagnantis, licet nomen forſan puris mereatur, & ignitis carbonibus proiectum foetide oluerit, non ſemper phtiſin accurſuram vaticinatur, nec a pulmonibus immediate proficiſcitur. Sanguis enim depuratiſſimus ſi tepore proprio non foveatur, putreſcit, quaelibetque ejus ſincerioris particula vaſculis efflua, cum reliquis partibus incoibilis, & tamquam incola propriis domiciliis exerta, & caloris familiaris indiga labaſcit: dum tamen intra vaſa raro ſolius incaleſcentiae reus, quandoquidem perdita eius debita conſiſtentia, & permixtis extraneis diſſentientibus alienatur.

Hiſtoriae, & Experientiae demonſtrativae.

VIrgo ſucculentior alſioſa, cui menſtrua non fluxerint, obturatis per mucoſitates meatibus uterinis, ſtato extruſionis circuitu, ſanguinis copiam tuſſi reiecerat, horis

ris vero matutinis quamprimum expergefacta fuerat, puris tantumdem. Quo per triduum, aut quatriduum peracto, libera ac ſecura remanſit. Quod multis ingruente menſtruali excretione accidiſſe compertum eſt. Idemque quibus ſanguis circumfluus noctu a capite in trachaeam ſenſim illapſus fuerat contigiſſe obſervatum.

Scutula, aut cochleari excipiatur ſanguis, dum recens ab inciſa vena proſilierit, & ſuccenſis carbonibus impone, nares admove, illico odorem foetidiſſimi puris expirat.

Sanguinem, e vulnere nuperrime inflicto fluentem cohibe, ut cutem tangat, corporiſque ſuperficiei teporem ſentiat, poſt aliquot horas conſiſtentiam, colorem, & odorem foetidiſſimi puris obtinet.

CAPUT XV.

de Sputi materia, & eſſentia in genere.

SEpoſita aquoſitatis conſideratione (qua ventriculus nimis irrigatus) mediante oeſophago, eiuſque membrana linguae & ventriculo communi, ſine tuſſi, aut ſcreatu

tu in os fluxurae; nec non madore per ſoporalium arteriarum terminationes, earumve tunicas excluſo, cerebrum rigante, & exinde per palatum, in os ſtillante, pari, pariterque innocua facilitate, ut plurimum eiecto, ſputi naturam, a quo pectoralia ſuam contraxere perniciem; ejuſque motum venari conſultum eſt. Quod nihil aliud eſt, niſi liquoris particula a ſanguinis maſſa per vaſcula, praeſertim arteriaca pectoralia in pulmonis capacitatem per ſuffuſionem translata, quae motu pulmonum contractivo, tuſſi dicto, in tracheam, ſcreatu tandem amborum, vel cujuſvis adminiculo, in os eiectionis ergo deducta eſt. Sanguis itaque ſe habet pro ratione nutrimenti, ſputum vero pro ratione ſanguinis.

Hiſtoriae, & Experientiae demonſtrativae.

Praedictorum veritas cuilibet innoteſcat, qui ſputorum ductum reputavit, aut permultos aſpexit (quibus cerebrum ſiccum nequicquam udi in trachaeam extillaverat) ſputorum copiam motu recitato eicientes.

In-

Incumbat quilibet operi defaecationis ſanguinis, adhibitis ſerie methodica remediis eo deſtinatis, & licet pectori familiaria praetermiſerit, ſputa tamen cum ſanguine depurationem, & rectificationem iniiſſe comperiet: vel cui ſputa male ſubacta, & colorata prodierint, ſudores pro euphoria imperentur, quibus ſanguis a ſpurcitie optime vindicatus detergitur, iiſque ex artis lege peractis, ſputa ſimul depurationem, & perfectionem conſequuntur.

CAPUT XVI.

de Vaſculis ſputorum ſuſceptivis, & expectorandi modo.

ARteriam pulmonicam cum ſuis divaricationibus eiectamenta ſanguinis ſuſcipere, & perinde in tracheae diſſeminationes deponere, eaſque obturare, poſitum eſt extra omnem controverſiae aleam: ea verumtamen obturatione, pro eorum idea, & ubertate, alii magis, alii minus afficiuntur, & pro eorumdem diſpoſitura, alii citius, alii ſerius anacatharſin moliuntur.

Nec

Nec par cuique ſpirabilium inſtrumentorum conceditur libertas; hos tuſſis acerbior fatigat ſine expectoratione, illis levis ſcreatus, aut tuſſicula materiam modeſte ſolicitantem reiectat; his ſputa nimio ichore, ſerove perluta, & retro allapſa pulmones inani exercent conatu, illis granula pertinaciter indurata aegre tandem ſecedere coguntur; his nativa pulmoni algidior mollities negotium irritum faceſſit, illis craſis ſpiritalium validior, & calentior materiae configurationem, & proventum ſine noxa feſtinat; his dilatatior pulmonis, & mediaſtini, ſeu ſepti lobos ejus diſiungentis motus materiam concutiendo expedit, illis pectoralium nimia ex plenitudine diſtentio vel conſtrictio, ſive connata, ſive adventitia, pulmonum debitam explicationem impediens motum cunctatur, aut ineffectivum reddit.

Hiſtoriae, & experientiae demonſtrativae.

IN ſputorum ἀναγωγῆ, quae ad ſupernas tracheae partes traducta fuere, ſcreatu, aut tuſſicula minime laborioſis exploduntur; quae vero imis inſederint bronchiis difficulter reiectantur.

Mediocris conſiſtentiae ſputa, & uberiora, facili negotio expectorantur, nimis liquida, aut parvae molis, aridiora, & in globulos compacta, aegre e ſuis receſſibus exiliorum, ſcilicet levium arteriarum cavernulis ſuccuſſa profluunt.

Extremos egere dies omnes pene phtiſici, quibus advenerit lobi alicuius adnaſcentia, quibus vero pulmones univerſim fere pleurae accreverint, ut in pleriſque, citius ſuccubuere. Quod ex morbi collata perennitate, & ex diſſectis hujus generis ſtrage peſſundatis dilucidatur.

CAPUT XVII.

de Temporibus ἀνακαθάρσει *dicatis.*

NAtura dein propriae ſecuritatis conſultiſſima, cum in pulmonariorum ſalubrioribus, materiam ſputorum e ſanguine, unde ortum duxit, ſuppeditaverit; tempora fabricationis, & extruſionis illis menſurat, & aſſignat. Non enim cruda, aut indebite ſubacta (ut alibi ἀποδεικτικῶς ſpondeclaravimus) naturali impetu, ſeu ſponte prodeunt, ſed ad expulſionem coaptata,

ta, matura ſcilicet, & ad vaſis particulam cui inſederit quadantenus effigiata. Quique hujus generis protruſione non interpellata exercentur, ſalutarem naturae (cui tota res permitti debet) ordinem tenuere. Si vero ejectamentis licet mitius allapſuris commata interponantur, & naturae legi non obtemperaverint, niſi ad loca conferentia prolecta, inſultuum valentiorum crearet primordia. Mos itaque pulmonariorum in τεκμάρσει non infimum obtinuit locum, cui ut artis honori conſulatur, collimare decorum eſt.

Hiſtoriae & Experientiae demonſtrativae.

QUi a motu concitatiori, aut ſcreationum voluntaria anticipatione proventum ſputorum acceleraverit, pectoralibus negotium laborioſiſſimum faceſſit; quae tempore a natura deſtinato facile reiectantur.

Quibus e ſanguine per pectoralia diu libere, ac iugiter ſuffuſa eiicitur aqua, hos citius ac facilius ſpiritalium onera depoſuiſſe deprehendas, & e contrario.

Ingruente tuſſi omnia difficilia, & laborioſiora, temporis vero progreſſu ſubacta,

cta, & maturata colluvie uſque ad εὐφορίαν mitiora.

CAPUT XVIII.

de Sputo albo ſpumante.

SPutum album ſpumoſum aquoſitatis magis fluxilis, in pulmonum, aut faucium capacitates exſudatae, & ibidem agitatae productum judico. Quod vero a capite per cerebri infrigidationem in ſpiſſum cogitur, niſi in faucibus elaboratum, diuque retentum, minus candidum, magiſque mucaginoſum, nec in bulliculas abit, unde raro, aut numquam laeditur pulmo: ſi tamen ſpumeſcat, partium motum, aeſtum, & aeris inſufflationem contuliſſe reor. Praeter haec, ſi ſincerum prodierit huiuſce generis ſputum, ne quid ultra nobis apportat praeſagii, internae ſolummodo ſudatiunculae effectus videtur, ſpirituum, aut partium motu frequentiori concitatus.

Hi-

Hiſtoriae, & Experiiaentiae demonſtrativae.

INter exercitia multiplicatur ſputum ſpumans, in illis praeſertim qui ad corporis περιφερίαν nil, aut parum propellunt. Motum vero faucium, & pulmonum horſum conduxiſse ex eo liquet, quod frequenter tuſſientibus, & πολυλόγοις ſemper contingit.

Si ad trutinam expendas hoc ſputum leviſſimum, cuius pelliculae aquoſae aere refertae turgeſcunt.

CAPUT XIX.

de Sputo ſubalbido pellucido denſabili.

PArem natura legem plantis dixit atque animalibus, & utriſque, aſſerente Sene erroris neſcio conceſſit, καὶ ὀξὺ καὶ πικρὸν καὶ γλύκυ καὶ ἅλμυρον καὶ παντοῖον. Nec inſipidarum aquarum indigus microcoſmus, quarum mediocri proportione ad ſanguinis contemperationem utitur; quodque ſupervacaneum, ſi intra vaſcula coerceatur totum gravat; ut & extravaſatum partes praeſertim ſpirabiles, ſi in eas ἀθρόως aut copioſe

congerantur. Caeterum parum refert quod ad rem noſtram attinet, an lymphae mites a vaſculis ſuis deſignatis oriantur, vel an illis peracto opere deſtinato redactae fuerint, modo eas cum ſanguine circulationem ſubiiſſe, & in maiores cavitates per expreſſionem elutriatas inſpiſſari comprobavimus. Utcumque ſputa blandarum aquarum producta minus nociva ſunt, pluſque alboris quam periculi important; quaeque non celeriter per tracheae canalem aquarum inſtar corrivata profluxerint, in ſpiſſam, & viſcoſam ſubſtantiam percocta difficulter prodeunt.

Hiſtoriae, & Experientiae demonſtrativae.

MAtrona nobilis aetatis 47. euſarca, at vero valetudinaria, cui vaſcula omnia in hepate, liene, & meſaraeo deſinentia obturata fuere, horrorem inaequalem aliquoties, infrigidationem verò partis alicuius ſemper perpeſſa eſt. Qualem infrigidationem aquae gelidae affluxurae, ſuperfuſionem aſſimulaſſe aſſeverabat, & licet ſaburram ſubducendo inſudavimus, adhaeſit hoc ſymptoma. Quoties vero ptyaliſmus,

ſmus, aut diarrhoea ſupervenenerit, ad tempus deſiit. Praemiſſis demum aliquot catharticis, quibus viſcoſa copioſe ſecluſa, poſtquam ſudores in ſtupha ſicca multoties excitati fuerant, diaeta parca, & ſicciori perfecte convaluit.

In pleriſque limphae tenuiores e ſanguine emergentes, primo tracheam copioſius alluebant, unde evanuit algor, ſuboriebantur ſputa tenaciora, pellucida, cum ſcreatu laborioſiſſimo, a quorum congerie pectoralia pertinaciter infarciri annotavimus.

Omnibus pleuritide correptis, poſtquam purulenta per ἀνακαθαρσιν expurgata fuere, ſucceſſit per dies aliquot huius idaeae eiectamentum, a quo cum premuntur viſcera, vaſave naturalia, minus obturantur ſpiritalia, minime vero ſi eius muco oblinita fuerint inteſtina. Quem mucum in rachitide affectis inaequaliter e ſanguine expreſſum ſucci nutrititii vicem gerere autumo. Eundemque in infundibulo ureterum ſtagnantem obturare, ſerique meatum praecludere, atque in ventriculum, & inteſtina regurgitare, dorſi dolores, vomitiones, tormina, & iſchuriam notham procreare pro certo

habeo. Imo talem viſcoſitatem vaſis majoribus adhaerendo non raro ſanguinis reciprocationem praepedire videre eſt. Quod ſemel in arteria pulmonica, venoſa dicta, infante ternario ſubſultu e vivis erepto obſervavi. In partes denique extimas particulares, ſi inaequaliter diffuſae fuerint aquae denſabiles, tumores oedematoſos conſtituunt; ſi vero in univerſas, totius oedema aequale, ſeu affectionem leucophlegmaticam, & anaſarcam curatu difficillimam.

In ſexu foemineo, vel frigidioris temperaturae maribus, ut & in convaleſcentiae ſtatu collocatis, quibus (ſcilicet) ſanguinis calor minus viget, vel per morbum longioris durationis atteritur, & infirmatur, increvit in toto haec mucoſitas, obturationis vaſculorum radix pertinaciſſima.

CAPUT XX.

de Sputo luteo.

A Latice forſan bileſcente ſcaturiit luteorum ſputorum materia conſtitutiva, ſed ſanguine ante ſecretionem ita delibuta, ut ſapore ſuo ſaltem eminentiori

ſpo-

ſpoliata ſit. Et ut ſalina ulcuſculum erodendo, ſic putrentia ingrediendo, incitando, & in tumorem attollendo infeſtant. Hiſce tamen ſemper ſalina, & ſeroſa, partem ſuſcipientem nimis intenerando, & ſpongioſam reddendo praevenire, & aditum parare crediderim; quae cum ſalis miſcela deſtituantur, facilius putreſcunt, ambo coniuncta vulnus compoſitum internum curatu difficillimum conſtituunt. Nihil tamen impedit, quo minus liquor, alioqui tenuis, claruſque, & ſat naturae, dum ſanguinem perluerit, familiaris, alienum calorem ſentiens, in luteum abierit; & ut ſanguis dum a ſcaturigine, & vaſculis aſſignatis diſſociatus, tincturae, & conſiſtentiae orbatus ſtat; ſic ſputum, ejuſdem eiectamentum, itinerando ad partium quas tetigit, & teporis varietatem mutatur; nec qualitatem aliquam eminentiorem, qua dum ſanguine importatum fuit fruebatur, amplius retinet. Multo vero minus mirandum, ſi ſputa lutea ſaporem amiſerint, cum non ſolum maſſa ſanguinea univerſim perfuſa fuere, ſed per partium parenchymata, & membranarum poros percolata. Per hos etenim meatus anguſtiſſimos non

tranſivit illa ſubſtantia in qua amaror habitaverat.

Hiſtoriae, & Experientiae demonſtrativae.

BIle, ſeu particulis amariuſculis omnis ſanguis perfunditur, quae pro condimento ei aſſignatur; nulla tamen eius, aut totius corporis pars fluida [excepta ea, quae ex eius maſſa ſecreta fuerit eminenter inter guſtandum amara, ut in extremis vomitionibus, cum a communi hoſpitio, vel forte proprio, & determinato recepatuculo revulſa] tanta amaritudine linguam fauceſque inficit, ut exinde nervi laceſſiti capitis concuſſionem inferant.

Quamplurimis quibus vena ſecta, cuticula a ſanguinis aſpergine inter fluendum deraſa incaluit: vaſculis verumtamen quantum ex coniectura aſſequi potuerim, blandus ſatis erat ille, ac benignus ſanguis.

In cadavere diſſecto mihi inter alios collegii noſtri Medicos cervicem veſſiculae felleae tophis obturatam vidiſſe contigit; turgebat autem veſſicula ſero pellucido per tophos (ſemina coriandri ſaccharo inaequaliter obducta mentientes) tamquam per fil-

filtrum craſſioris texturae expreſſo; ſerum tamen quo referta ſuerat, guſtanti plane inſipidum, quod igni etiam admotum in mucaginem albicantem ovi albumen aſſimulantem coagulabatur.

Non iugiter prodeunt lutea eiectamenta, niſi iugis ſit humoris excandeſcentia, vel per calorem a frigido in ſuo foco coercitum, vel a propria ejuſdem corruptela, & exuberantia, quod a querelis eorum, qui talia ſputa eiecerunt, quilibet medicorum facile diſcat.

Portiunculam huius liquoris lutei per cutes traiecti inter exercitia ſudores fundentia, ſub axillis, & e collo non paucos excreviſſe lotricibus non ignotum.

CAPUT XXI.

de Sputo ſubcaeruleo, ſubnigro, & ferrugineo.

LIcet viſceris nullius parenchyma ſine caloris adaptati adminiculo ſanguinem rubeſecerit; ſputa tamen ſanguini, & viſcerum ſuccis, ut & nutrimento materiam ſuam debent, & tincturarum varietates mu-

mutuantur. Inter ea notatu digniora non raro ſeſe obtulere ſputa ſubcaerulea, ferruginea, & ſubnigra, quae non, ut a plurimis autumatur, ab illis quae ſpiritu narium, oriſve attrahuntur ortum ducunt, ſed ab allatis, & aliquoties a proprio viſceris, aut vaſis ſucco inquilino, a liene forſan tanquam in peculiari ergaſterio primario profecta & fabricata, quorum quae in ſanguinem recepta, circulationis beneficio extruſionem ſubeunt. Non tamen quamprimum e vaſculis prodierint colore tam ſurdo praedita fuiſſe reputo, ſed & roris inſtar viſcera, vaſave ſuſcipientia perfundant neceſſe eſt, ubi condenſata colore fuſco tinguntur. Caloris verumtamen gradus non per ſe tincturarum effectivi, ſi tamen exceſſerint, vel remiſerint, ſputa magis, minuſve colorata reddunt. Ad ea vero quae retuli conficienda naturae igni-cula remiſſiora diutius continuata ſollicitantur.

Hiſtoriae, & Experientiae demonſtrativae.

CAlori ſolari intenſiori, aut culinari expone eiectamentum ſubcaeruleum, & pro-

protinus in omni parte albeſcit; quod non fit ſi pulviſcula extranea inter ſpirandum ſeſe ſputis immiſcuiſſent.

Sputa aſſimiliter colorata tenuioris conſiſtentiae nemini, ut puto, vidiſſe contigit; omnia quippe hujus coloris mucaginoſa.

Ab eſu eorum unde pectus infrigidatur, hordei, ſcilicet, & pomorum, hujus ſputi exauctoratur copia: a ſudorem vero fundentibus, a continenti medicamentorum hydrargyrum recipientium uſu, ut & quibus calor a morbo diuturniori atteritur, edaculis, exercitii, & ieiuniis deditis, quibus pectus calet, aut quibus ſaepius ſuffumigia uſurpantur, haud expuitur: iiſque raro, aut nunquam acciderit, quibus pectus tuſſi frequentiori ſuccutitur; quae omnia hujuſce farinae ſputa a calore remiſſiore diutius cocta, & e pectore multoties frigidiuſculo, flaccido tandem, proventura conteſtantur.

Memoria hujus ſputi ſuggerit exemplum cujuſdam mulieris mediae aetatis cum impluente catarrho, cujus lien tetris vaporibus ita ſuffercit cerebrum, ut inde quavis aurora deſtillaverit ſputi ferruginei copia, faucium aeſtu ad eam conſiſtentiam co-

coƈti, ut telarum aranearum ſpeciem adumbraverit, cujus portiunculam catarrhus calidus in arteriae partem ſuperiorem aliquoties detruſerat, reſeratis tandem, & deterſis lienis vaſculis pacata eſt tumultuatio, deſiit catarrhus, & ſputi commemorati proventus.

Ovi albumen ſi diu, licet lente incaluiſſet, alborem amittere, & ſubcaeruleo colore tinctum fuiſſe deprehendimus.

Sub finem tuſſis accidentalis per congeſtionem ortae, ſive expectorationis craſſiuſculae periodicae, ſputa huius generis, ut omnia minus depurata albeſcere, & defaecatiora proveniſſe animadverti. Nequidem talia reiectaſſe obſervaverim, niſi cui lien uteruſve in vitio fuerant, nec concoloratum mucum e naribus umquam emunctum ſpectare licuit.

CAPUT XXII.

de ſputo Salino.

SPutum ſalſugine refertum ſanguinis ſale perfuſi progeniem, licet fluidorum ſit incentivum, raro tamen ſubitanea vi

ſua

ſua inciſiva viſcerum membranas, vel vaſorum tunicas tranſilire ratus ſum. Poſtquam vero ſanguis ſerum ſuum ſalinum per tunicas, aut membranas pectoris proturbatum roris inſtar percolaverit, ſtimulando motum pulmonis contractivum tuſſim progenuit; a qua concuſſione, & coarctatione ſubitanea frequenter invadente, & perſeverante partes tenellulae, per quas pars ſanguinis ſubtiliſſima ſalis aſportatrix ſalſedinem depoſuerat, magis infirmatae citius corruunt. Utut ſalſa particula viſceri illata non illico quaſi acus, aut terebellum partem compungit, & perfodit, ſed cum ei diu inſederit, demolitur, ſecumque rapit: cuius vis potius diſſolutoria, quam incidens, & compuntoria aeſtimanda eſt: parti quippe ſeſe nimis profunde inſinuans quodammodo per minima commiſcet ac coniungitur, & ſic ſubſtantiam ejus in quamdam conditionem inter miſtionem, & confuſionem mediam perducit, in qua neutralitate cum aliquandiu remanſerit, tandem diſſolvitur, & inducta friabilitate deſtruitur; tali modo praecipitata, & ſubſtantiae partis adunita liquoris ſalini, per halitum forſan extravaſati, acrimonia eroſio-

ſionis, & diſſolutionis periculum minatur. Imo ſi ſola aciditate, vel tantillo ſale perfuſa, ſcaturierit ſanguis, licet in partes ſingulas exteriores ſeparata diffundatur, aegrotus exinde patitur, & periclitatur.

Hiſtoriae, & Experientiae demonſtrativae.

NOn paucos obſervavimus, quorum vaſculorum pectoralium ora a ſanguine turgeſcente (in quo forſan ſalis momentum delituerat) reſerata fuere, quos unica, aut altera venae ſectio perſanavit. Neminem quidem cui pulmo eroſus fuerit, ſine ſanguinis totius edulcoratione, & reductione curatum memini.

E fluxione acriori ſpinae accumbente dorſi vertebras luxatas, oſſaque alia ex acetabulis detruſa, & extorta vidimus; ſi vero fluxio qualitate naturae prorſus aliena ſit delibuta, ut in Lue venerea, oſſa praeſertim tibiae ad veprium ſimilitudinem aliqualiter inflexa protuberant, friabilia, ſpongioſa, minuſque tenſa, undique redditа. Idem in Elephantiaſi videre eſt. Oſſa enim aliquando ſoluta, & inſtar cerae flexilia incurvata, & convoluta (ſi fides pra-

practicis quibuſdam adhibenda) conſpiciuntur.

Multos marcore fere confectos vidi, quorum ſanguinis univerſi ſyſtema ſale ſcaturiit, quique fluxione periodica mitiori ſputum muria conditum per biennium, aut triennium effudere per extremos arteriae pulmonicae, venoſae dictae, ſurculos, quibus tamen pulmonis eroſio non acceſſit. Et inter eos Lond. Mercatorem in ſceleton propemodum mutatum, cui liquor ſalinus tandem a pulmone refluus tam efferus, ut Chirones volis manuum turpiſſimos, ulceraque exedentia pedibus, & talis inuſſerat, ſalva adhuc nativa pulmonum integritate.

Non ſemel pulmonis parenchyma aequali attritione ita diſſolutum conſpexi, ut in putrilaginem, limi quamdam ſpeciem prae ſe ferentem redactum videbatur.

Quos phtiſicorum acris, & inaequalis perdiderat depraedatio, horum pulmones praeſertim lobos fruſtulatim laceratos, & quaſi forice demorſos aperto cadavere deprehendi. Acor in ſanguine redundans (quod melancholicis maxime ſolenne) non tantum totius inteneratione, unde facile

le ab externis iniuria, ſed carnis omnis muſcoloſae innutricationem efficit. Et in rheumatiſmo nuperis annis apud Anglos frequentiſſimo, ſeu rheumatica affectione a Galeno (1) nuncupata (quae cauſam congenerem & partes affectas arthriditi vicinas ſortita eſt) dolores atrociores parit, & luculentiſſime depopulatur.

CAPUT XXIII.

de Sputo ſubdulci.

SPutorum omnium materia pro continentis, ex quo ſcaturiit, varietate ſpecificatur, larviſque diverſis induta emergit: nec ſolum ſanguinis ſerum, eius magis fuſile eiectamentum, cum redundaverit, aut divortium fecerit, in pulmonum capacitates translatum profluit; ſed rorida aliquoties ſubſtantia, adhaeſioni, & nutricationi partium deſignata in os effertur, Sanguis tamen prius aquoſo ſuo ſero contemperante defraudatur, unde incaleſcit, cuius caloris exceſſus glutinoſam ejus ſubſtan-

(1) Lib. I. de differ. febr. cap. 7.

ſtantiam aliquando in pulmones, aquarum inundantium irrigatione laxatos, & nimis inteneratos, deponit; illiſque dumtaxat accidiſſe credidi, quibus ſpes ſalutis in anguſto ſita fuerat: natura enim avide hunc ſuccum amplectitur, donec perfectè ſoluta ejus compage vis allectrix, & aſſimilatrix prorſus deperierint.

Hiſtoriae, & Experientiae demonſtrativae.

CUm apud Briſtollienſes medicinam fecerim, qua urbe penſili tabes frequenter graſſatur, nonnullos ſputum ſubdulce levi conatu expectorantes ſpatio trimeſtri fatiſcentes, & totaliter enervatos vidi: horum vero quoſdam, non omnes tuſſis vehementior aliquoties corripuerat, & profuſo tamen vitali nectare deflorescentes, & areſcentes ſtrigoſi periere. In quorum unico detectionis cauſa diſſecto cadavere, licet ſanguinem aliquoties, peracto ſalino ptyaliſmo, extuſſierat, & pulmo ubique inteneratus tonum amiſerat; univerſa ſpirabilia, necnon viſcera omnia naturalia quoad ſenſum ſana comperta ſunt. Nec a quovis inter mirabilia dignum eſt ut cenſeatur, qui inepti-

eptitudinem ſanguinis nimis attenuati ad nutricationem animadvertit, aut nimis a calore impenſo liquatum, & ſubtilizatum per levium arteriarum oſcula, aeque ac per narium exiliora vaſcula in earum haemorrhagia ad λειπ. ψυχίαν exinanitum conſpexerit: deficiente quippe ſero condiente, & contemperante, glutinoſioreque, ac magis roſcido ſucco moderate calido dulcedinem, ac unionem conciliante, ut tota naturae oeconomia corruat neceſſe eſt.

Sputum hoc ſubdulce in omnibus quos vidiſſe memini, ptyaliſmo diuturniori, & ut plurimum ſalino, praecedenti fuit conſectarium

Idem ſputum igni admotum, ſicut ſuccus omnis nutrititius, in gelatinae albicantis conſiſtentiam percoquitur.

CAPUT XXIV.

de Sputo caenoſo, & cinereo, ſeu purulento.

INter omnia eiectamenta ſputum minus ſpirituoſum, magiſque foeculentum, eſt cinereum, & caenoſum, argillae cuiuſdam liquidioris ſpeciem prae ſe ferens, verum

rum phtiſicorum pus minime tenax, caloris deficientis, ſeu cadeverationis ineuntis indicium, & ſymptoma: caetera omnia aliquatenus per calorem ſubiguntur, figurantur, & alterationes ſubeunt: hoc ſolummodo in ſuo quaſi ſtagno copioſo ſtabulans, niſi mole ſua preſſerit, vix expectoratur: extremae ſane ſordities, & naturalis diſſolutionis certiſſimum productum.

Hiſtoriae, & Experientiae demonſtrativae.

SI cupulas glandium binas aequalis ponderis, & capacitatis impleveris, unicam, videlicet, ſputo caenoſo, alteram mucaginoſo, aut qualibet eius ſpecie; eam lancis partem cui ſputum caenoſum appenſum fuerit, ſubſidere cernes, caeteris enim omnibus praeponderat.

Deploratae ſortis invalidis, quos ultima ſymptomatum ſyndrome ad ſepulturam fere perduxit, tantum advenit argilloſum hoc eiectamentum, quorum etiam cadaverum pulmones inter diſſecandum in amurcam ſordeſcentem mutati conſpiciuntur.

CAPUT XXV.

de Haemophtiſi curanda.

FRequentior ſane, vicibuſque partitis merito laudanda eſt phlebotomia, qua revera incaleſcentiae ſimul, & plenitudini feliciter obviam ire valuerimus, non praetermiſſo revulſionis adiumento: nec adhuc inter vegetiores, ſeu ſanabiles reperitur, quod huius medelae legitimae celebrationi contraindicabit: etſi ex ſola plethora ortum duxerint ſputa cruenta; ſine alterius adminiculo ſcopis ſatisfacit. At cum penitus ſeſe ſanguini inſinuaverit morbi focus, & minera, tota curationis ſerie (hypnoticorum rariore uſu conquieſcens) emplaſticorum, & glutinantium vaſa difficulter pervadentium energias experiri nuperis noſtrae praxis annis non auſus fui: diminuta quippe, ſi quae adſit, plenitudine, tota tutelae, & reſtitutionis baſis in ſanguinis reductione ſita eſt, ad moderatam ſcilicet temperaturam, conſiſtentiam proportionatam, maturitatem debitam, qualificationeſque ſingulas craſi conſentaneas, citra quas ſi remoratur, praeter quas

quas ſi vacillet, ultra quas ſi provecta fuerit natura, criminis rea; ad quod corrigendum ut in omni, ſic in morbis pectoris ſedulitas Medici imprimis ſollicitanda: Ea tamen provviſione, ut talia eligantur ad ſanguinis εὐόδιαν perennandam, quae ſymptomati, ſi non vi peculiari, ſaltem conſecutive adverſantur. Nec placuerit externa infrigidantium, & repellentium pectori adhibitio, nequidem extremarum ligatura, quibus ſanguis refluus partes infirmas preſſius oneraverit: Horſum itaque dum clavum teneant ſanitatis naucleri, ſcopuli undequaque vitandi.

Hiſtoriae, & Experientiae demonſtrativae.

EX iugi emplaſticorum glutinantium & incraſſantium uſu, licet ad tempus coerceatur ſanguinis reiectatio, periculum copioſioris recurſionis partem magis prementis nequicquam exinde vitari ſenties; ſpecificis vero facile ſanguinis rivulos perluentibus rem commode peregiſſe ſaepius in memetipſo, & quam plurimis expertus ſum.

Sanguinem citra praeterque debitas

qualificatione defeciſſe in omni morbo ex crudo acido, & aquoſo ſeminio prognato, & quoad morbos pectoris ex aquarum ſuffuſarum, & denſabilium congeſtione manifeſtum, ultra debitam vero maturitatem deportari, nidroſa, ſubflava, torrefacta, in bronchia traiecta teſtantur. Quod peculiaris etiam, & contraria utriuſque edocuit medicatio.

Frigido lavacro immergatur haemoptoicus, aut narium haemorrhagia correptus, & exinde malum incrementum ſumpſiſſe deprehendes. A calore vero ſuperficie tenus, vel extremorum intenſo, remedium.

Partes extremae ſanguinem extuſſientium, ut & narium haemorrhagia detentorum, non raro incaſſum ligatae fuere: eius tamen motum fricando, blandoque adhibito calore in exterioribus ſuſcitaſſe, proficuum fere ſemper invenimus.

CA-

CAPUT XXVI.

de Γαλακτοποσίαις.

LAc aſſuetis optime conſtitutis, avideque petentibus exhibere, vice carnium, dum ſanguis turgidior, & calidior ſcaturierit, ſubſtituiſſe accomodatum arbitror; & quibus acor, aut bilis inter fluida exuberavere modo vaſculorum confiniis adhuc concluſa retinentur, eminus ſcilicet pateſcente prima ſymptomatum phtiſi dicatorum φάσει. Eius tamen uſum vere phtiſicis prorſus interdixiſſe propter cauſas inſequentes neceſſe duxi. Qui enim per acrioris ſucci extravaſati depraedationem emarcuere, caſeoſam eius partem in ſpiſſamentum cogunt, unde vaſcula pertinaciter obturantur. Qui a ſuccis putrentibus incaluere, butyroſam in bilem, tabumque demutant, citiuſque ſi mellita, aut ſaccharata admiſcueris; quibus dein aquoſa ſtagnatio ſpiritalia ſuffercit, iis pectus magis infrigidatur, unde ἀνακάθαρσις, vel remoratur, vel reprimitur; pleriſque denique capitis dolorem intulit. Sero itaque lactis aquis, & potulentis me-

dicatis, pro re nata alteratis quibus omni ſymptomati indicanti ſatisfeciſſe valeamus, vicem eius ſupplere tutiſſimum adiudicavi.

Hiſtoriae, & experientiae demonſtrativae.

E Succo mordaciori depraedante, & viſcoſiori vaſcula infarciente, adeo contabuit corpus nobiliſſimi aegrotantis quadragenarii, ut tabem exequiſitiſſimam configurabant. Ex denegata namque debita nutritiorum ἀναδόσει ſuperficies, & extrema non ſolum emarcuere, ſed increvit febris latica, vaga, & incerta, obturationum ſoboles; quae hecticam ita mentiebatur, ut ipſam adeſſe Medici alioqui periſſimi pronuntiabant. Cui ut occurrerent γαλακτοποσίαν imperant, proſiliunt ſymptomata graviora, quibus magis ingemiſcens nobiliſſimus expiravit, diſſecati cadaveris ventriculus, & duodenum lactis coagulo infarciebantur.

Hepati infantis bimuli fervidioris craſis innaſcitur ulcus ex acriorum ἀναβρώσει oriundum, quod ichorem in ventriculum regurgitabat, quem ventriculus quamprimum excipiebat, evomuit. Infans vero qui

qui lac maternum, & vaccinum ante erodentis liquoris acceſſum optime concoxerat, poſtmodum eiuſdem coagulum ad magnitudinem piſorum conglobatum, & ad duritiem fere tophorum percoctum per ſeceſſum depoſuit. Butyroſam eius ſubſtantiam pure commixtam per ſuperiora repurgatam conſpexi.

Acida, & ſalina lactis partes ſeparare, & in coagulum praecipitare norunt ſciolae quidem lactariae, idque capitis dolorem non raro intuliſſe galactophagorum nemo ignoravit.

CAPUT XXVII.

de Uſu perdulcium.

INveteravit ſane conſuetudo tuſſim ſedandi per medicamina, & alimenta impenſe dulcia, quibus pro baſi ſunt mel, & ſaccharum. Nec iſtiuſmodi remediorum uſus omnino improbandus, ſi alia defuerint, & tuſſis acriter preſſerit; ea tamen cautela, ut inter ramorum defalcationem radix non ſuccreſcat. Tuſſis enim pectori infenſiſſima ſuffuſionis alicuius e ſanguine adulte-

terato ſemper ſoboles; quaecumque vero eius ζύμωσιν incitant, bileſcunt, aut putredini apte nata dicuntur, eaque de cauſa plus damni, quam emolumenti importantia, ut mellita, & ſaccharata pene omnia in cenſu ſaluberrimorum neutiquam reputanda: multo minus iugi remediorum ſerie permiſcenda. A ſanguine quippe ſpirituve acrioris tabidis conato concitatiorem fermentationem ſubeunt, a calore intenſiori torrent, ab imbelli non gubernantur, unde per ſpiritum eorum turgidum ingenitum non raro ſponte degenerata corrumpuntur.

Hiſtoriae &, Experientiae demonſtrativae.

ALimenti, & medicamentorum perdulcium diutius in ventriculo haerentium (ut in tabeſcentibus fere omnibus) damna facile percipiet, qui ab eorum uſu ructus nidoroſos, ſaporem amarum, aeruginoſum, degenerationis eorum nequiſſimae fructus inſeparabiles experietur.

Mellita, & ſaccharata omnia doliis, & lagaenis, parca licet manu, impoſita muſti fermentationem promovere quis iverit

rit inficias ? Si vero carnes ſaccharo conſperſeris, & loco mediocriter calenti impoſueris, eas maleolentiam deterrimam brevi ſubinde contraxiſſe deprehendes.

Horum perdulcium uſu non pauci morbi cholerae cum ſaeviſſimis cruciatibus ſtipati poenas luunt.

Perdulcia omnia ieiuno, & ſaniſſimo porrecta, etiamſi mature, non tamen ſine peſſimo nidore per ſeceſſum reiciuntur.

Hiſce luem afflant liguriones, qui frequentius morbis putridis, & phtiſi citius, ac contumacius corripiuntur.

CAPUT XXVIII.

de Halituum, & ſuffituum adminiſtratione.

INter praeſidia, evaporationes, & ſuffitus tanquam nobiliora, & quibus unice in extremis anguſtiis confidamus penſitanda; quae ſine circumſtantiarum debita comparatione ſummota obſunt, vel incaſſum adhibentur. Non tamen inficior, ſi craſin partis ſpectes, nulla impedit huius generis indicato; pulmones etenim aridiores,

res, & tenſiores horum madore inteneran-
tur, humentes nimiſque laxati illorum ſic-
citate indurantur, putredine, & viſcoſita-
te obliniti levantur, amborum denique
conſortio ulcera ſordeſcentia deterguntur,
necnon novae affluxurae materiae, & in
partes inſurgentis, vis moleſque reprimun-
tur, ſimili ſemper in aſſumptis aſſervato
ſcopo. Si vero intemperiem totius con-
templeris, nec ipſa febris huic medelae
contraindicaſſe videatur; ſuffitus quippe te-
nuiſſimae eſſentiae caliditatem ultra ſpirita-
lia haud exercent, utut propter varias li-
quoris ſuffarcientis diſpoſituras, propter ſu-
perfuſi genium, proportionem, & mo-
tum, propter partis ſuſcipientis habilita-
tem, & totius tollerantiam, varia huius
generis remedia conficere, & in uſum pro-
ferre (quorum unicum, quod quemlibet ſuf-
fitum ingreditur, & cuique baſis eſt ad
tempus reticui) neceſſario coactus fuerim.

Hiſtoriae, & Experientiae demonſtrativae.

LObum pulmonis ſiniſtrum cuiuſdam Mer-
catoris Londinenſis erodebat ulcus e
tuſſi inveterata, & fluxione ſalina haemo-
pthiſin inducente oriundum, quod levis ar-
ce-

teriae divaricationem lobo inſertam una pereferat : cui ſymptomata omnia, quibus phtiſis conſociata eſt, ingruebant, in peius in dies ruitura : halituum denique, & ſuffituum methodica intermiſcela ſanus evaſit. Qua integritate permanſit per ſex annos, quo temporis curriculo, meque annuente Hiſpaniae, ubi commercium fecerat, vitam degebat incolumem ; ſub initium tamen autumni oras noſtras petenti, ab impedita pororum uſuali ἀδιαπνευςία, fluxus concitatior totum lobum ut lateri adhaeſerat, replevit : cuius exaeſtuationis ſanies pulmonem ita perfudit, ut ſpiritus tranſitum brevi denegavit. Diſſecto cadavere, tracheae pars eroſa, cui cicatrix inducta fuerat varicoſa : lobo vero pars adnata calloſa conſpiciebatur, reliquum pulmonis parenchyma computruit.

Internam arteriae vocalis membranam per ſalinos affluxus deraſam, tuſſique non raro eiectam animadverti, halituum tamen, & ſuffituum uſu regeneratam, ex quo convaleſcentes aliqui ſuperſunt ; binoſque nuperrime a phtiſis diuturnioris corruptela pulmones fruſtulatim reiectantes hiſce, aliis non praetermiſſis, redinte-

tegravi : Quorum unus ex febre hectica per triennium emarcuit, cui derelicta tuſ- ſis, & durities quaedam in media parte dextri lobi (quantum e narratis coniicere valuerim) avellanae magnitudinem aequans; nova verumtamen carne jam veſtitus, & priſtino robore vigens: alter jam ſuper- ſtes obeſus, cui tuſſis horis diei diacriticis non admodum moleſta, ſed in caeteris o- mnibus inculpatus.

CAPUT XXIX.

De Fonticulis.

INter omnia praeſidia fonticulos inſuper prodeſſe comprobavimus, per quas da- tas portas vi quadam diacritica, quae na- turae modum non tenuere, ſeparantur, & ſeparata ſecluduntur; ſicut vi ſyncritica τὰ κατὰ φύσιν retinentur, & aſſimilantur; quaſque vires, nec Genius naturae Hippo- crates (1) nec ipſi quidem diſſentientes, vel

(1) Τὰ φυόμενα καὶ σπειρόμενα, ὁκόταν εἰς τὴν γὴν ἔλθῃ, ἕλκει ἕκαστον τὸ κατὰ φύσιν ἑωυτῷ ἐνεὸν ἐν τῇ γῇ. *Quae creſcunt, & ſeruntur quando in terram veniunt, attrahit unumquodque quod ſecundum naturam ſibi familiare in terra ineſt.* Hipp. lib. de nat. hum. tex. 31.

vel creſcentibus multo magis animalibus denegaverint. Ea tamen cautum ſit lege. 1. Ut in partibus perviis excitentur, quibus tepor maximus & mador ſponte fluxerit, videlicet, ſub axillis in intercapedine muſculorum, in flexuris inguinis, & poplitis, in carpis ſupra locum ubi muſculi replent interſtitium ulnae, & oſſium carpi, necnon inter ſcapulas. 2. Ut fiant orificia perlata, & profunda, ita ut nucleum dactilorum in ſuis contineant alveolis, & ſi copioſior evacuatio deſideretur, adimpleantur hiatus radice gentianae, ligno hederae arboris detornato, pari proportione hermodactylorum, & cerae, vel tribus cerae partibus, unaque piperis albi, aut turundis galangae adaptatis, alioquin ſola cera, medulla ſambucina, aut piſis aliquot foramen obturare ſufficit, unde non raro.

Excoquitur vitium, atque exudat inutilis humor.

Hiſtoriae, & Experientiae demonſtrativae.

IN fonticulorum animadverſione quicquid διανοητικῶς ſibimet ſcioli argutatores aedificaverint, diruit, & refellit experientia:

tia : cruorem quippe ſalſuginoſum per hos ſecretum fuiſſe, dolor eius in tranſitu lancinantis, allatumque exinde aegrotantibus emolumentum indicabunt : fluxionum porro mitiorum latices, funticulis ex communi medicorum praecepto neutiquam obtemperantes, aut quadantenus ſolummodo demulctos, per exituram perlatam juxta vaſa maiora, & in flexuris ex artis lege praeſtitutam, prorſus evacuatos fuiſſe cognovimus. Quod magis elucet in iis, qui peſtilentiae labe contaminati fuere, aut qui ſuccos ſibi putridos crapula, aliave de cauſa accumulaverint : paedoris enim, & virulentiae partes non contemnendas per huius dimenſionis fonticulos expurgavere, imo in rarioris contexturae individuis alii intus aſſumpti odorem, & aceti, aut ſucci limoniorum, & aurantiorum acorem tertia, aut quarta a comeſtionis hora exhalando pervadere, & eorum labra incidendo vellicare comperimus.

CAPUT XXX.

de Sudoribus.

SUdores opportune imperatos, & pro euphoria prolectos ſcopo noſtro non modice inſervire obſervavimus; in quibus ut & in ſuffituum methodica intermiſcela non minima innititur curationis columna: hiſce enim impendenti periculo praecavemus, illis novi fomitis ſcaturiginem depellimus, his parti eroſae occurritur, illis novo inſultui ex toto affuturo praevenitur: horum ope pars ſuſcipiens, & laſſata roboratur, illorum vero adiumento blande rigatur: ſudores denique viſcoſa, & congelata attenuando deoſtruunt, acriora, & acida perfundendo diluunt, cruda coquendo maturant, unde ſanguis quo ſuccus omnis nutrititius importatur, partes exteriores priſtino madore familiariter ac tempeſtive irrorando nutrit, ac reficit.

Hiſtoriae, & Experientiae demonſtrativae.

EQuitis aurati Hybernici filio primogenito aetatis 25. (decem aut circiter abhinc retro annis, cum primo Martius furor ferrei huius ſaeculi iſtius inſulae infelicioris incolas diſiecerat) compilato, & ad cutem uſque denudato, ſanguis intro refluus, impedita prorſus per infrigidationem exiliorum circulatione, tam ſaevis acceſſionibus ita pulmones invaſit, & perfudit, ut quicquid nutrimenti per trimeſtre ſpatium porrectum fuerat, in viſcoſam mucilaginem brevi alteratum, vel extuſſiit, aut evomuit, & inter manus opem ferentium fere extinguebatur. Perpenſa mali aucti, & contumaciſſimi cauſa procatarctica, non poſthabitis quae tuſſim demulcendo praecellunt, ſudores crebro reiterandos cum extremarum frictione, & totius ſuperficiei calentiori irrigatione praecepimus. Hoc lenocinio corpus in cutem & oſſa fere redactum auximus, & refocillavimus, ſpiritumque extremis antea labris oberrantem in priſtinum hoſpitium, & membra pene deſerta revocavimus.

Hae-

Haemoptoicos peracto per dies aliquot extravaſationis negotio, repetitis in ſtupha ſicca ſudoribus, non poſthabitis ſpecificis ultra recidivae metum perfecte ſanatos collocavimus.

Prolixioris operis eſſet hiſtorias medendi deploratae fere ſortis tabidos conſignare, quorum curationes conſumarunt ſudores artificioſe praeſtati. In poſterum ut frequentius imperentur optarim, & ut ſenſuum placitis auſcultare dignetur medicorum haeſitantium turba.

Quid nobis certius ipſis
Senſibus eſſe poteſt, queis vera, ac falſa notamus.

AUCTARIUM.

Sanguinem, liquoreſque alienatos συνοδεύειν, *i. e., una iter facere ſat (ni toto coelo oberraverim) probavi; quorum circuitum univerſalem in quamplurimis exercitationibus innuiſſe, & experimentis luculenter in vivis demonſtraſſe ſategi. Quod penſum ſatius elegiſſe duxi, quia ex conjectura vivorum diſſectorum, vaſculis pro more ligatis, artificioſe licet deſumpta aſſequi, & abſolviſſe* ἀδύνατον *autu-*

marim. Ex vivis itaque vivida emerſere totalis circulationis impedimenta. Nec vana fides ſenſus, & rationis fulcris innixa, e qua conceſſa ac ſtabilita doctrina neutiquam deflectere religio erit, donec novos concitatioris fluxionis canales praeter ductus ſanguineos, ancipites, & contumaciter dimicantes explicaverint (1) *Haud quicquam tamen humanae fabricae compage ſanguini, fluidiſque eius emiſſariis invium cognoverim. Non actutum ideo laceranda venit methodus medicinalis, nec ruinam (ut clamitant) ſubitura, ut denuo inſtauretur. Utinam de depuranda, corrigenda, & alteranda, ut ſcopis ſingulatim accuratius, & efficaciter in reliquis morbis adaptetur meditarentur; in quo peragendo (libere meditantium, & dicentium venia prius impetrata, non obſtante tetricorum, & moroſorum licet caneſcentium pervicacia) quoad inſtitui rationem experientia fretus, & edoctus* τετικῶς *fuſius, & audacius aliquot in medium proferre, & aſſertari ſpopondi.*

Per varios uſus artem experientia fecit
Exemplo monſtrante viam.

THEA-

---

(1) Nihil ineptius quam quale quidque *vivo* extiterit, tale exiſtimare eſſe poſſe in moriente imo mortuo. *Celſus*.

THEATRUM
TABIDORUM

PRAEFATIO

VEntriculi, partiumque vicinarum madore fermentante concoquitur, & mutatur cibus, ciboque viceverſa fermentum imbuitur, & alteratur, ita ut ex iugi nutrimenti, & medicamentorum accommodatione modificentur fluiditates, ad quarum normam partes ſolidiores conſtituuntur, haec perpetim alluunt, & alunt, illa harum impreſſiones ſuſcipiendo ὄπαρσιν, *&* αὔςασιν *mutant, & mutuant, eoque tandem res redit, ut qui corporis partes fluitantes diſpenſare, & adaptare cognoverit, hominem non ſolum ne in deterius labatur reſtitiſſe credatur, ſed ſenilem ipſam aetatem ſummovere, inconcuſſam valetudinem tueri, imo creationis opus inſimulari videatur.*

Iam vero hoſtem hunc humani generis tabificum e longinquo petentem, tacitoque ſatel-

lite, armiſque ſatis inſtructum intro perreptantem propalare, expoliari, & debellare deliberatum eſt, non unico remedio (impoſtorum lurido commento) nec ſubitanea vi, certa tamen ſi matura, materieque medicinali ope nutriciorum adiuta; ambo enim methodica ſerie diſpoſita, morbique circumſtantiis debite quadrata mutuas ſibi praeſtant operas, quibus liquiditates praeter naturae ſcopos impetuoſe vagantes, & turgeſcentes ne canalium confinia exterminent, compeſcuntur, ſalium concurſus qui deprædantur ipſa viſcoſa, avertuntur, & corriguntur putredinis alienationes, calorque ejuſdem conſectarius ſuccos depilans inhibentur, & contemperantur, vapores a calore improportionato ventriculi, aut ſanguinis exhalationes flatus dicti ab immaturitate, aut utriuſque efferveſcentia orti ſupprimuntur, & ſubtus ſecluduntur, ſtagnationes ab indebita cuiuſvis conſiſtentia (excandeſcentiae parentes) praeſidii ἀνάδοσιν, *ſeu circulationem in toto impedientes praeveniuntur. Haec de his ſatis, unicum reſtat, patronus ſcilicet, qui in tutelam me ſuſcipiat, quem deriſerim implorare, non tamen defuit multiplex, appello* λογον ϗ πειραν *veritatem ipſamque naturam medicorum numina in perpetuum colenda: haec qui dilexerint*

avidis

avidis forſan ulnis poſtquam guſtaverint, excipient otii noſtri libamina, obſervationeſque in gratiam iuniorum medicorum in lucem editas, quas ſenſus, verus medicinae oculus, demonſtraverit; non enim ante obitum aegrotantium στοχάσμω tota verſatur medicina; veritati itaque, & naturae decretis ad ſenſus examen perductis, & ad vivum demonſtratis fidem adhibere ſuaſerit.

C. Bennet.

THEATRUM TABIDORUM.

MἈρασμος tabes eſt corporis totius, ſeu partium eius quaelibet extenuatio, a fluidorum alienatione, penuria, inaequalitate, aut calore improportionato profecta.

Materia nutricationi dicata degenerat in debilioribus praeſertim, cum menſtruo, ſeu fermento naturali ventriculi inquilino non diluitur, vel uti par eſt non ſubigitur: nam his ex naturae lege peractis vita noſtra ſanioris columna praecipua innixa eſt.

Peccat alimenti materia, conſiſtentia, doſi, & qualitate.

Conſiſtentiae nimis craſſae, ſeu compactioris, difficilis eſt vel nulla perfuſio, imper-

perfectior ſeparatio, longior immoratio; ſegnior diſtributio.

Doſis parcior, ſucci penuriam, & deinde natam corporis debilitatem; largior vaſorum infarctionem infert.

In qualitate, ſi frigus exceſſerit cibus per ventriculi & vicinarum partium calorem non rite domatur, unde cruditas: ſi ciborum caliditas ventriculi naturalem temporem ſuperaverit, calore proprio, i. e., naturae alieno, effervefcit chylus: ex utriuſque flatulentia. Frequentior denique ingluvies ſuccorum turgiditatem augendo incommodat.

Quod ad ſaporem attinet, de immoderate ſalſis, acidiſque idem cenſendum, necnon de cibo eminenter dulci, facile putredinem concipiente.

Subiiciunt illi prunas, & viſcera torrent.

Ordo demum ingerendi immethodica ciborum degenerationi non parum conducit: ipſa enim ἐυπεπτὰ & ἐυχυμὰ ſi ultima menſa (quod nobis in uſu eſt) aſſumantur, vice coctionis naturalis diutius retenta torreſcunt, & ciborum ſubſtratorum inquinamenta comperiuntur.

Ad naturam denique & modum inge-

geſtorum conficitur ſanguis, qui ſucco nutritio undequaque perluitur, cujus diſpenſandi gratia cor corporis particulam operoſiorem, ideoque compactiorem fabricavit natura; quod motu ſuo reciproco, & circulatorio toti corpori ſubſervit duplici emolumento, nempe protruſionis, & depurationis: ex hac orta eſt cuiuslibet partis inſuccatio, ſive nutritio, unde vita conſervatur; ex illa vitae ſtatus modificatur, unde ſanitas, vel morbus. Sanguis enim defoecatior importat ſpiritum vitalem, ideſt praecipuum vitae miniſtrum, ad actiones rite peragendas paratiſſimum, impurior viceverſa torpidum, & ad actiones inhabilem: verumtamen qualecumque ſit, quod in ejus ſinus elutriatum fuerat, in habitum corporis, tandemque in venas per arterias amandatur.

Ex hoc latice ſcaturiunt ſuccorum nutritiorum, & ſanguinis mutationes, tabem cuiuſcumque generis parturientes. Vice enim ſucci roſcidi, aqualis, naturae familiaris, quo viſcera parteſque rigari, foverique debent, ſubſtituuntur, & diſpenſantur ſucci tenues, inaequales, turgidi, putreſcentes, ſale, amarore, vel acore referti.

Succorum alienatorum defectiones.

CORporis ſucci calore immoderato attenuati, & ſubtiliores quam par eſt redditi ad nutriendum inepti ſunt. 1. Quia balſamica indigent conſiſtentia. 2. Quia concitatiori circulantur motu, ita ut moram nutritioni debitam in partibus non fecerint, exinde deficientiae neceſſitatem importantes. 3. Quia humidum depaſcendo propria conteruntur induſtria.

Succi inaequales partium particularium ἀτροφίαν, & extenuationem pariunt, craſſiores enim vaſa obturando διάδοσιν impediunt, unde effervescunt: tenuiores ideoque mobiliores coerciti tumultuantur: quibus ex cauſis partes inaequalem ſuſcipiunt alimoniam.

Succi turgidi flatulentique antequam vaſa minora ingrediantur, capiti moleſtum expirant halitum, qui cerebri frigiditate condenſatus, & in aquoſitates ſolutus, ſi per bronchia in pulmonem lapſus fuerit, pectus onerat.

Succorum alienatorum devaſtationes.

SUcci ſalſuginoſi, turgidi, & acriores, maſſa ſanguinea perfuſi, non ſolum temperiem eius immutando nocivi ſunt, ſed extra vaſa depopulantur quoties eorum turgiditate vaporoſa, & plenitudine tenduntur arteriae, venaeque quae eorum inſuper acrimonia irritantur; haec vaſa tandem tumefacta, & referta, inaniri, proritata ſeſe expedire moliuntur, idque per ſanguinis ſecluſionem: qui ſanguis ſi vaſa pectoris perrepſerit αἱμωπτοσιν frequentem tabis (quae phtiſis dicta) praemonitorem, vel ἐκχύμῶσιν procreat. Venas nempe, & arterias per totam corporis cavitatem internam membranulis veſtiit & munivit natura, quibus circulationi internos terminos, ſicut per cutis parietes externos poſuit. Hiſce membranulis ſi accubuerit ſanguis e vaſculis pectoralibus ſecretus, Echymomatis interni nomine merito indigitatur. Pleuritis vero denominatur cum ſanguis e vaſis intercoſtalibus ſecluſus, membranulam coſtas ſuccingentem impleverit. Empyema inſuper eſt ſanguinis ejuſdem eſ-

efferveſcentis, & per reſtagnationem diu-
tinam putredinem contrahentis in ichorem
mutatio, nec alicui mira videatur ejuſ-
modi permutatio ſanguinis in ichorem,
qui ſanguinem puriſſimum, e vulnere aut
fonticulo fluentem, in pus foetidiſſimum
mutatum viderit.

Si vero capitis vaſa, carotides ſcili-
cet, ſive cervicales ſanguinis partem ſero-
ſiorem exſudaverint, vel quovis modo ſe-
cluſerint, evenit fluxio, quae ſi ſenſim
facta, catarrhi continui, ſi ἀθρόως ſeu con-
fertim, fluxus ſive catarrhi periodici no-
mine diſcriminatur. In utroque deliteſcit
antecedens tabis cauſa, praecipue cum ce-
rebrum madoris inundantis partem in par-
tes ſpiritales depoſuerit, quam ſi pulmo
ob lubricam temperiem, debilitatem, vel
materiae conſiſtentiam improportionatam,
non mature retruſerit, ſit aliquoties ἀνὰ-
βρωσις ulcuſculi initium. Ipſius denique
cruoris pars ſalina, imo inſipida, pituitae
nomine communi celebrata, e vaſculis ſe-
creta immoratione in patte facta, non ſo-
lum partis in qua hoſpitatur tenorem, &
compagem diſſolvit, ſed putredinem exin-
de acquirendo, eroſionis redditur accom-
modatum inſtrumentum.

Hiſce aſſociantur conſpirantia externa, ſeu extraneorum iniuriae, vitae ſcilicet in locis imbribus nimis frequenter rigatis, aut inſulis anguſtioribus tranſactio, nimia ſolis vicinitas, halitus terrae, & aquae inſalubres, planetarum influxus, & ventorum afflatus inclementiores, tempeſtatum alterationes ſubitaneae, inopportuna plagarum mutatio, labor improbus, exercitia intermiſſa, aut vehementiora, corporis quoad primas qualitates frequentior mutatio, animi moeror, unde ſpiritus deiicitur, & vis tabifica altius imprimitur.

Unda lacuſque nocent, & cauſa valentior iſtis,
Anxietas animi.

Qua omnia fluidarum partium coporis τῆξιν ſive fuſionem efficiendo, vel ζυμῶσιν internam ſuſcitando, nocumentum afferunt.

Cauſae recitatae conſtituunt tabem, eiuſque ſpecies a ſucco nutritio, vel per ulceris, aut abſceſſus nobilioris alicuius partis, proprie pulmonis, corruptelam depravato, vel per dilutionem ſalſuginoſorum partem depopulante, aut acidorum per totum corpus in opere ſuo fruſtrato, vel per nimiam incaleſcentiam diſſipato,

unde tres emergunt tabis differentiae Phti-
ſis, Atrophia, & Hectica.

Phtiſis eſt tabes a ſuccorum putredine
ſuborta, eroſionis, echymomatis, abſceſ-
ſus, aut cuiuslibet in pulmone, aut pe-
ctore ſordeſcentis ſoboles: unde per ve-
nae pulmonicae, vel aliorum pectoris va-
ſculorum divaricationes nidoroſa materia
cordi communicatur, qua a corde per eius
motum, pulſumque detruſa, primo arte-
riae omnes, dein corporis habitus, tandem
venoſum genus rapidi roris, vel ichoris
perfuſione replentur.

Nec deſunt qui huius cladis ab ortu
κρὰσει important, ſuntque quorum paren-
tes valetudinarii, aut tabidi periere, qui-
bus genitura frigidior, minuſque matura,
vel acrimonia forſan calentiore perfuſa;
hiſque ſcapulae acuminatae, πτερύγωιδεις id-
circo nuncupati, quorum praecordia con-
tracta, pectus anguſtum, & depreſſum,
cervix gracilior, & oblonga, omnium pe-
ctoralium tenor flaccidiſſimus, caroque to-
tius corporis muſculoſa tenerrima.

Obſervationes διάγνωσιν *ſpectantes.*

MOrbum hunc eminus aggreſſurum dignoſcimus, ſi ſanguis, ſive cruor ſalſuginoſus verſus pectoralia tardiori, vel citatiori conferatur motu;

Mitiores affluxus ſui indicium exhibent. 1. Per ſputationes ſanguineas ſalinaſque ſtatis aliquot periodis, horis ſcilicet matutinis, aut pomeridianis, nempe 4. aut 5. aut 6. prodeuntes, citius, aut tardius, prout maius, minuſve totum diluendo fecerint irritamentum, vel per corporis agitationem commoveantur, quae extra vaſa ſpiſſitudinem nactae non erumpunt horis deſtinatis, quia dominium in corpore tum temporis exercent (ut ex communi Medicorum ſententia ſupputatur) ſed quia tunc per cuticulam aliquantiſper tranſpirant reliqua ſui parte craſſiore tamquam inutiles, & ſuperfluae, necnon e maſſa ſanguinea ſecretae per vaſa maiora corrivantur. 2. Per ſputationes, & excreationes frequentiores. 3. Per interceptas ſudoris aliarumque excretionum vias. 4. Per ſputum ſubſtantiae, & ſuperficiei laevioris,

& inaequalis. 5. Per ſputum globuloſum inſtar grandinis convolutum, quod tuſſi, aut ſcreatu ſubitaneo horis primo praeſignatis haud raro extunditur. 6. Totius certitudo confirmatur, ſi aliqua de cauſa per ſeceſſum in articulos, aut in corporis circumferentiam eveniat diffuſio fluxus ſalſuginoſi, & exinde pectus ad tempus robur acquiſiverit.

Vehementiores, & copioſiores affluxus ſignificantur. 1. Per uberiores ſanguinis luteo colore ſpumantis expuitiones, cum ſcreatu, & tuſſi minus dolenti, ſi e pulmone: ſubnigri vero, aut rubentis per tuſſim dolorificam expreſſi, ſi a thoracis capacitate: exultim, & per intervalla in os regurgitantis, & replentis, ſi ab arteriis maioribus ſenſim, cum ſenſu tamen titillationis, ſi ab earum fibris prodierit. 2. Per dolorem pectoris gravativum, & periodice pungentem. 3. Per anhelitus periodicam difficultatem. 4. Per manifeſtum aliarum partium corporis levamen.

Phtiſis impendentis per craſſi, & frigidi liquoris, pituitae dictae, in pectore ſuffuſivam congeſtionem a capite (quod aliquando fit) eo delatae ſignum detegitur,

tur, cum in tracheam viam ſibi paraverit materia, qualitercumque a ſoporalium terminationibus ſeparata, & a cerebro frigidiore impraegnata, ſymptoma ſane certiſſimum (pari tamen materiei per decubitum aggeſtione in thoracem per vaſcula communia ſuffuſa ſemper aſſociatum) cuius eſt ἀποδείκλωκαι erectio, ſive laryngis apertura, cum ſucceſſiva eiuſdem clauſura, ſeu conſidentia, ſonum edens horologii locularis per momenta tempus menſurantis, cui in dies ingruit ſymptomatum inſequentium ſyndrome. 1. Spirituum omnium torpor. 2. Capitis gravedo, cum tenſione periodica in plenilunio ingraveſcens. 3. Somni longiores, & demerſionis inſomnia. 4. Totius temperatura frigidior. 5. Pori perexigui, & preſſiores. 6. Pulmonis, & muſculorum omniem pectoralium flacciditas, & ad expulſionem ſegnities, quae per irritum excreationis conatum multoties iteratum cognoſcitur. 7. Sputum compactius, quod facilius exit, ſtatim a potu lautiori cum a cibis calidioribus regio pectoris incaluerit, 8. Pectoris dolor gravans, & ponderoſior. 9. Tuſſis aliquoties per intervalla periculum ſuffocationis pene inducens, quae in-

ter exercitia, & ab aſſumptis frigidis ſumpſerit incrementum. 10. Anhelitus frequentia. 11. Catarrhus ſenſim perpetim tamen aſperam rigans arteriam. 12. Expectoratio udo coelo difficilis, ſudo facilior. 13. Caro totius corporis humidiore coeli ſtatu intenerata, ſicciori indurata, quod ſymptoma omnibus fere tabidis competere videtur. Unde 14. externis aeris, necnon ventorum iniuriis maxime ſuſcipiendis pronitas, inter quas humidior, & frigidior conſtitutio ſumme nociva.

Tabis phtiſicae cuiuslibet originis altius radices agentis, medicique operam (quoad perſectam curationem) ut plurimum eludentis ſigna connumerantur. 1. Tuſſis acriter premens, per cuius impetum primo ſputum lineatim ſanguine permixtum; dein pus caenoſum, ponderoſum, coloriſque cinerei, quod aqua iniectum facile ei quaſi commiſcetur, fundumque petit: deinde pulmonum pariterque vaſculorum, necnon membranarum eorum diſtrigmenta ſuccuſſa deducuntur. 2. Anhelitus foetor, & difficultas maxima. 3. Dolor pectoris, & papillarum pungens, & ulceroſus inter tuſſiendum exacerba-

batus. 4. Omnium virtutum deficientia. 5. Febris putrida a ſanguine univerſo per puris irrorationem foedato, motum alienum, videlicet, fermentationis inducente, unde corporis partes fluidae funduntur per ſudores colliquantes potiſſimum matutinos. 6. Fluxio aluina, tandemque lienteria a labefactata hepatis omniumque partium nutritioni dicatarum oeconomia. Hiſce neceſſario accedunt, 7. Carnis cuiuſcumque generis ariditas ob defectum inſuccationis. 8. Extremarum partium, & totius cuticulae porrigo, deficiente in exterioribus ſpiritu madente. 9. Dolor tendens in decubitu dextro, aut ſiniſtro ob pulmonum lateris alterutrius pleurae adnaſcentiam. 10. Pulſatio debilis, parva, frequens, fatiſcente virtute ſanguinem ad exteriora protrudente. 11. Pilorum defluvium, unguesque curvati pallidiores. Quibus denique adicienda, facies Hippocratica dicta, ſeu ipſa mortis imago, videlicet, facies lurida, ac emortua, oculi ſubſidentes, nares acutae, genę depreſſiores, collapſa tempora, corpuſque totum ſtrigoſum ſceleto finitimum.

Fluxio cuiuſcumque generis ex toto

plus importat periculi, quam illa quae ex aliqua tantum parte in pectus protrudatur.

Fluxio ex ſanguinis reſtagnatione ſeu imminuta διαδόσει in vaſis cordi vicinis periculoſior, quam quae ex partibus diſtantioribus iu pectus ſuſcipiatur.

Sanguis per vices in pectus confertim fluens minus periculoſus, quam qui ſenſim, & jugiter emanaverit, fluxio enim periodica licet copioſior ἀναστομώσεως jugis pedetentim facta ἀναβρώσεως ſymptoma.

Extravaſatio ſanguinis ex redundantia, & tenſione facilius curatur, quam illa quae ex ejus alienatione, & eroſione ortum duxerit.

Magis periclitantur pulmones a preſſura per denegatam hepatis percolationem, quam a regurgitatioue ab infarctis lienis vaſculis.

Si critice, & per tranſumptionem haemoptoica pulmoni ſupervenerit affectio, tuto non raro, & cum totius adiumento res ſuccedit.

Quibus pulmonum vaſa a perenni ſanguinis affluxu, & viſcoſorum expreſſione diutius ampliantur, concomitante aſthmate, quod nullas ob cauſam allatam dederit indu-

ducias, omnes fere, vel rupto viſcere ſanguinem in tracheam cum coniuncta colluvie effudere, vel aſthmate ferocius deprehenſi ſubito periere.

In omni fluxu periodorum poſtpoſitiones, praemiſſo praeſidiorum uſu, ut & abbreviationes, & allevationes ſalutem pollicentur, & viceverſa.

Longiores periodorum mitiorum induciae ſalubriores.

Pulmonarii aquarum mitiorum affluxum, & tranſitum, diutius, ac facilius ſemper ſuſtulere, humorum vero biliosorum aegre, & per tempus tantum, ſalinorum vero, ac nidoroſorum craſſeſcentium perfuſione, & expreſſione quam citiſſime peſſundantur.

A fluxione ſuffuſionis maximum, inſtillationis minimum impendit periculi.

Gibboſi, & quibus membra amputata, fluxionibus magis laceſſiti, & phtiſi maxime periclitantur.

Si peractis ſanguineis excreationibus pulmo minus ſenſibilis, aut pectoralia torpida ſanguinis reliquias per ανακαθαρσει non apprime repugnaverint, retenti ſanguinis, & ipſius pulmonis continentis computreſcentia ſuborta phtiſin ſubſecuturam minatur.

Poſt

Poſt ſangu n s extravaſationes libera reſpiratio, tuſſis ſedata, vires conſtantes, ſecuritatis φαινόμενα, & e contrario.

Si poſt cruentas excreationes ſputum mucaginoſum caeruleum, & leve ſucceſſerit, & perſeverave it, haemopthoſin in iunioribus, aut calidioribus, recurſuram denuntiat, ſi purulentum, & in iunioribus, & aetate provectis phti ſin; ſi nullum caeteris paribus incolumitatem.

In nivium, & grandinum congelatione, coeloque pluvioſo haemoptoici magis tentantur.

A ſanguine exrravaſato putreſente bronchia minus infarciuntur; a ſucco nutritio magis, cum in mucaginoſam excoquitur ſubſtantiam; a pituita in tracheam delapſa maxime per coctionem viſcida, tenaxque remanſerit.

Denique ſi ſpirabilia materiam qualemcumque diut us retinuerint, medelae difficultatem commonſtrant.

Tab dorum languor, ſine pulmonum; aut viſceris cuiuslibet corruptela, tacita vi obrepens Anglis i feſtiſſimus eſt, & niſi primis obediverit remediis (quod rariſſime evenit) funeſtus.

Phtiſis

Phtiſis improviſo fatigans, licet pectus minus gravet, cum extremarum partium, pedum praecipue inevitabili infrigidatione, periculoſiſſima. Succi enim alibilis peſſime alienati, viriumque exinde proſternatarum ſymptoma eſt.

Phtiſici quibus pulmones ob lapidum, & oſſium inaequalium innaſcentium lacerati fuere deploratiſſimi.

Qui bellariis, & ſympoſiis nimis indulſerint, phtiſi languorem importante maxime corripiuntur, & periclitantur.

Si partem deroſam fluxio copioſior, & frequentior irrigaverit, periculoſum, nam ulcera interna cum uberrima saniei alluvie, raro, ſicut externa difficillime, ſanantur.

Corpora εὔροα licet cito liquantur, & languent, citius tamen medelae emolumentum ſentiunt, ſi curatio morbi initiis ſit accommodata.

Ad phtiſin proni, qui frequenter inſipide ſputant, tardius tabeſcunt, etiamſi ab ortu vitioſam pulmonum σύστασιν nactiſuerint.

Qui phtiſis indelebilem impreſſionem a parentibus ſuſceperint, licet irreſtituibiles, ſunt tamen diuturniores.

Phti-

Phtiſici omnes frequentiori modo mediocri narium haemorrhagia detenti, diuturniores.

Si ſuffuſio ſanguinis cum pari per nares expreſſione arteriam pulmonariam ſimul occupaverit, minus periculoſum, quam ſimplex in arteriam extruſio.

Si phtiſis diu detinuerit, & fluxus chyoſus ſupervenerit, funeſtum.

Si ephemera, vel hectica per vices inaequales phtiſicum diutius exercuerint, fatalem indigitant eventum.

Phtiſici cibum avide appetentes, & exinde robur neutiquam acquirentes, deſperati: nectar enim vitale depraedationi dicatum indicat.

Si virginibus maturioribus, quibus ſanguis menſtruus non fluxerit, contigerit phtiſis, eiuſque in pectoralia fit ἀναδρομὴ degeneratio peſſima, depeculatio repentina, eventus funeſtus.

Pinnarum narium contractio, Thoracis collapſi anguſtatio, ſi brevi ſpatio contigerint, moriturum aegrotantem denuntiant.

In Phtiſi diuturniori tumor pedum oedematoſus, funeſtus.

Phti-

Phtiſici quibus materia pectus onerans labem febris putridae, aut malignae contraxerit, omnes fere periere.

Quibus ab uſu remediorum, aut plagarum mutationibus, pectus anguſtum dilatatur, gliſcit corpus, robur augetur, & color evadit floridior, ſalutis ſpes affulget denuo per totum corpus relucenti caloris vitalis ἔκλαμψει.

Si ſaburram pituitoſam, aut illuviem ſalſuginoſam inter purgandum copioſe ſecreverit phtiſicus, levamen maximum pectori adfert, & non exiguam ſalutis fiduciam creat.

Phtiſi diutius correpto, ſi βηχικὰ tenuioris ſubſtantiae, ſive proritantia porrectafuerint, & exinde tuſſis non moveatur, funeſtum.

Si artis adminiculo ſputum variegatum fit concolor, ſi a foedato optime depuratum, ſi ab inaequali optime ſubactum, ſi a ſalino inſipidum, ſi a fetente inodorum, ſi denique facilius provenerit, ſanitatis futurae indicio eſt.

Re-

Rerum non-naturalium accommodatio.

NEc praeſidia, nec non-naturalia in genere adhibere poſſibile eſt. Caeterum ex perſpecta cuiuſque aegrotantis craſi, mali cauſa, partiſque quoad tenorem demutatione, res cenſenda venit. Pulmoni enim aridiori, & indurato adaptari poteſt aer, ſeu halitus terrae, & aquae frigidior, humidior, craſſior, ſolum lutoſum nigricans, locique profunditas; flaccido vero, & intenerato calidior, tenuior, ſiccior, ſolum arenoſum, aut cretaceum, & loci altitudo; pulmonibus autem medio modo ſe habentibus media adaptanda. Quali tandem artificio, cuilibet domui, & cubiculo conſulatur, ſi locum mutare non conveniat, in ſuffituum, & halituum apparatu ſpeciatim detegitur.

Cibos porrò, potulentaque in genere accommodare, impoſſibile. Totius quippe ventriculi craſis, aegri conſuetudo, annorum, dierum, & morbi opportunitates aequa lance perpendendae. Teneriores tamen victus, ut plurimum coctioni, & diſpenſationi facillime cedentes maxime condu-

ducunt, & inter potulenta dum prima viguerit ſymptomatum φασις, dilutiora, ſpirituque minus dotata. Lectorem itaque ad rem diaeteticam medicamentoſam, quam ſigillatim, & non poſthabita circumſtantiarum ratione adaptavi, ablegare neceſſum erit.

Suis inſuper confiniis ſomnum coercuiſſe in morbis quamplurimis potiſſimum ſpirabilia occupantibus convenit: cuius defectus, ut totius eliquationem, ſic exceſſus, materia regurgitata, ſummam expectorandi difficultatem, & exinde devaſtationis perniciem parti ſuſcipienti non raro induxit.

Et ut rarius, & nonniſi ſpirituum languor indicaverit, hypnotica cardiacis permixta exhibere ſuaſerim, ſic ſomnos ſoporoſos ut peſtem fugere. Hoc tamen monendum, ſi frigidior ſanguinis ſit conſtitutio, cum ſequaci ſatis liquorum in pulmonem expreſſorum lentore, ſomni ſint breviores, & exercitia protrahantur: ſi calor cum bile ſuperaverit, ſomni ſint longiores, motuſque mites.

Venus ſit rariſſima, niſi corpus totum ſanguine turgentiori, & ferventiori refertum (unde etiam pectoris vaſa perti-

naciter infarciuntur) contrarium monuerit. Cauſa itaque caloris accurate enucleanda, & diſtinguenda: ſanguis quippe qui a ſalina ſeminis qualitate proritante incaleſcit, non tali modo demulcendus; nec qui crudus aut minus maturus. Soli itaque plenitudini, & calori ejus confectario, quae rariſſime in phtiſin pronis contingunt, liciti ſunt frequentiores Veneris amplexus, quorum modificationes non prorſus praetermittendae: in omnibus enim praeſertim in tabem declivioribus minus proſpere ſucceſſit res, ſi ſomnus non ſubſequatur, quo vires refocillantur, ſanguiniſque univerſi motus tali ſecretione excitatus contemperatur, & reducitur.

Nec exercitia cuique aegro particulari convenientia aſſignare eſt huius loci: in genere tamen dicimus tempora exercitiis deſtinata debere eſſe a cibatione, & horis diurnis diacriticis longe remota: quae quidem, omnibus exceptis, ſolummodo torpore ſpiritalium correptis convenientiſſima, quoniam exinde ſanguinis quaelibet in pulmones depoſiturae facilius expectorantur; quod valentius fiat, ſi ſudor eliciatur, quem omni morbi tempore, ſi vires tulerint, pro-

prodeſſe cognovimus. Quod ſi fluxionis periodum ſummovere animus ſit , ea ſudor proliciatur cautela , ut incipiente diacriſi per totam profluat corporis ſuperficiem.

In excretorum, & retentorum motu, & menſura , ut viribus, & tempori a natura deſtinato paria ſint, ratio dictat, Medicus praecipit, neque naturae, & conſuetudini parum attendendum. Et quod ad ſanguinis per pulmones depoſituram attinet , eam mature reiectare congruum duxi , praeſtat tamen ut plurimum rem aliquantiſper protrahere , quam naturam ad expellendum nimium proritare. Corollarium itaqua eſto. Debitae eiectamentorum maturitates, & aſſumptorum, & non-naturalium artificioſa , & mediocri adminiſtratione ſemper eruendae. Quomodo dein remedia ſecluſioni dicata quoad circumſtantias adhibenda ſint , in regulis minorativis , bechicis , & ſudorificis &c. κατάμ᾽υτου perſequimur.

Regulae evacuationi dicatae.

MAteria morbida fatiſcentium phtiſicorum quacumque de cauſa ſuborta, leniter per ſeceſſum ſubducenda, porrecto ſolum minorativo, cui cardiaca, & putredinem inhibentia permiſceri poterint.

Tempus minorativo deſignatum eſto in acceſſu morbi, horaque decubitus, praetermiſſa caena, cui alvus mane ſubſequenti bis, aut ter reſpondeat, unde nulla, vel minima ſaltem virium iactura. Huiuſce generis praeſidia magis prodeſſe expertus ſum, ſi aegri horis antelucanis, & quaſi inter ſomnum faeces alvinas depoſuerint. Crebro vero neutiquam reiteranda ſunt, niſi mucoſa viſcoſitas, aut aqua ſalſuginea copioſe ſeſe excrementi immiſcens aliud ſuaſerit.

Qui carnes obtinuerunt induratiores, poroſque occluſiores, facile ſubeunt catharſin; hiſque ingruente morbo diverſionis cauſa praecipienda eſt evacuatio, quae non raro, etiamſi ex fortioribus conflata, profuerit. In vietis tamen, & quibus nec ſaburra pituitoſa, aut illuvies ſeroſa prodie-

dierint, nequaquam eſt molienda purgatio.

Dum ſalſuginoſa in caput defluxerint, non purgandum, ne pectori corriventur: eo enim tempore ſudores elicere maxime proficuum invenimus. Craſſioris texturae pulmonariis, & obeſioribus, ſeu quibus pectoralia per congeſtionem laeſa fuerint, minorativa Terrebinthina admiſta in longum tempus uſurpata profuere. Rarioris vero texturae pulmonariis, bilioſis, ſeu quibus fluxio potius contigerit, medicamenta ex Caſſia, quae diu etiam in uſum ducenda.

Si horae diacriticae diurnae potiſſimum anticipentur, & pectoris onus ingraveſcat, exinde evacuationi, & revulſioni magis incumbendum.

Non ſolum ineunte Vere, ſeu cum Sol Arietem ingreditur, minorativa catarrhos perpeſſuris praecipienda, ſed per Autumnum, Brumamque crebius uſurpanda; poris etenim cutaneis tunc recluſis, liquores mordaces, & inciſivi magis regurgitant. Pervigiles frequentiorum lenientium uſum eſpoſcunt, iiſque narium haemorrhagia non ſolum permittenda, ſed promovenda.

Dum ἀνακαθάρσει ſtudendum praetermittenda minorativa.

Regulae expectorationi dicatae.

CAlidioris eſſentiae praeſidia bilioſis, ſeu rarioris texturae aegrotantibus, non exhibenda, nec in prima ſymptomatum φάσει, nec phtiſicis fluxionis devaſtatione correptis. Calidiora enim huiuſmodi medicamenta, frigida pectoralium intemperie, flaccidoque eorum tenore detentis, ut in eis, quos materia fluxa per nimiam congeſtionem fatigat, maxime accomodantur.

Deterſivis expectorantibus eouſque incumbat Medicus, donec ſputum debitum colorem, & conſiſtentiam (ſi fieri poſſit) acquiſiverit, interpoſitis aliquoties minorativis, multoties ſudoribus; ſanguinis autem, & ſuccorum aequationi, & maturationi incumbendum, quouſque morbus prorſus evanuerit; nam tonus viſcerum naturalis hiſce conatibus reducitur, & confirmatur.

Inter expectorantia detergentia maxime proficua invenimus, quae ex Abiete, Pino, & Terebintho conficiuntur.

Medicamenta acria, & ſtimulantia torpidis, eaque de cauſa congeſtionem nimis tolerantibus, ſolummodo concedenda; quae per intervalla quaedam tantum uſurpanda. Exceptis enim quibuſdam intervallis in quibus acria iſta, & ſtimulantia conducant, medicamentis prius dictis toto morbi decurſu inſiſtendum.

Primis valetudinis ſignis allucentibus, non confidat medicus, etiamſi accurata videatur τεκμάρσις, ultra enim convaleſcentiae ſtatum ob recidivae metum diu perſtitiſſe tutiſſimum.

Horis diacriticis diurnis lenientibus ſolum adiuvanda, & promovenda eſt expectoratio, quia tunc temporis naturam adminiculantem invenimus. Ut expectorationi rectius conſulatur, partes extremas, potiſſimum pedes, optime muniantur, quorum ſudores matutinos per horam quotidie promovere utiliſſimum.

Si interdiu ſputa ſemper depurata proiciantur, licet noctu male colorata, & conſtituta videantur, nil deſperadum: de die enim ſputa bene ſubacta, & alba ſanitatem reducem pollicentur.

Regulae ſudorificis adaptatae.

SUdorifica omnia ſint familiaria, & pectori aliquatenus appropriata, quae in prima morbi φάσει optime ſubvenire compertum eſt.

Si ſudor ſponte oboriatur, & inter dormiendum (quod ſaepiſſime fit) a bronchiis pertinaciter infarctis pectoris tantum regionem occupaverit; reiteratis vicibus in toto proliciatur, ut aequationis circulationis (ſine qua nemo ſanus vixit) conſulatur.

Frigidioris temperaturae phtiſicis ſudores multoties praecipiantur in quibus etiam viſcoſorum humorum pectori, & tracheae pertinaciter adhaerentium eliquationi, necnon ʼνακαθάρσει apprime ſtudendum.

Sudores matutini lente, & pro euphoria prolecti, maxime proficui, ſi per longum tempus repetantur.

Phitiſi inveterata detentis ſudorifica neutiquam imperanda; eo enim morbi ſtatu mali hyparſin, ne quidem ex parte averruncando proficua, ſed inſultum hecticae accelerando nociva.

Qui-

Quibus uredo, impetigo, aut pruritus autumnalis, & hyemalis cutes obſeſſerit, quod plerumque fit, ſudoribus frequentioribus uti convenit, illiſque ſemper profuere, non poſthabita tollerantiae conſideratione.

Si inter ſudandum tuſſis ſedatur, appetitus excitetur, audacius, & ſaepius proliciendi.

Si ſalina ad ſuperficiem proſſlua ſecludiuntur, quod facile dignoſcitur ſi inter ſudandum (quod ſaepius compertum eſt) labra praeterlebando, aut linguae membranam vellicaverint, frequentius reiterandi. Cum vero iam ſanguis ſalem eiuſmodi ſecernere deſierit, mitius agendum eſt, tandemque deſiſtendum.

Si inter ſudores liberaliter prolectos, nec pus, nec ſanies, nec ſputum ovi vitellum putreſcentem ſapiens, amplius proruperit, licet tuſſis aſpera perduraverit nil deſperandum: nam praeſcriptae methodi vi ea ſenſim evaneſcet.

Regulae Fontanellis dicatae.

HIſce nihil addam, niſi quod ſi ex radicibus Ireos conflatae ſint turundae ad Medici praeſcriptum, materia e fontanellis exudans emittet odorem violaceum, naribuſque valde gratum.

Regulae ſuffituum, & halituum adminiſtrationi dicatae.

SUffitus, & evaporationes magis familiares ſunt detergentes, quae vicibus intermediis in uſum ducendae; deinde nobiliores & ſicciores, tandem κολλετικα ſenſim uſurpanda, poſtea mitioribus vice communis aeris attractis res abſolvenda.

Evaporationes potiſſimum ſiccioris temperaturae pulmonariis accommodantur, & in ipſo ſuffuſionum diurnarum adventu maxime prodeſſe cognovimus. Cuiuſcumque ſint generis ſuffumigationes, & halitus, penitius, viceque ipſius aeris in partes ſpirabiles ſuſcipiantur in conclavi, aut cubiculo, clauſis feneſtris, ut vitetur omnis aeris frigidioris afflatus, ibique diu perduret

ret aegrotus ; ſecus enim incaſſum exercentur.

Prima ſuffituum in pulmones ſuſceptio eſt laborioſiſſima, peracta verumtamen deterſione (quod cito fit) facilius peragitur.

Suffitus non ſtatim ab eroſo vaſculo, aut viſceris parenchymate ſubmoveantur, ſed poſt dies quatuordecim ad minimum a ſedata haemophtiſi, nec ante ſuffuſionem periodicam qualemcumque, praeſertim maioris circuitus, ſed elapſo ad minimum biduo a peracta fluxione.

Dum extraneis ſuccis perfunduntur, & replentur pulmonum parenchymata, ſuffitus fortiores neutiquam uſurpandi, leniorum vero uſus eo temporis inſtanti non praetermittendus.

Contràindicantium Regulae moderatrices.

SI cauſae complicatae, nempè fluxio, congeſtio, & putredo, aegrotantem profligaverint, vicibus interpoſitis debita certandum eſt praeſidiorum ſucceſſione, vel miſcela.

Habita cuiuslibet conſideratione, fluxioni ſuffuſivae concitatori, & ſalſugino-

ſae

ſae magis proſpiciendum, unde devaſtationis celerioris emergit periculum.

Ut ſanguini εὐωδία retribuatur, ſpirituoſiora aliquando ſint in uſu. Ea autem tempeſtate ſi haemoptoica praeceſſerit affectio, ut alvus aegrotanti ſit lubrica neceſſum habet.

Si caput in bronchia depluerit, vel ſi hepar, & lien in pulmonis perniciem conſpiraverint, utriuſque ſimul eſt habenda conſideratio.

Fruſtra bechicis materiae fluxae expectorandae, niſi fluxurae intercipiendae, & evertendae conſulueris.

Si frigeat ventriculus, & pulmones incaleſcant, unde aridura a veteribus dicta, potulenta actu moderate caleant, virtute tamen, ut ſanguinis, & pulmonum calorem contemperent convenit.

Regulae veſtitui dicatae.

UT pori mediocriter panſi ſerventur, adhibeantur craſſioris texturae indumenta, aut multiplicata, quibus laxi corporis ſuperficies muniatur, ne compreſſione, aut aurae frigidioris appulſu, ſanguis

intro

intro coërceatur, unde extravaſationis recurrentis impendent periculum.

Marcidis, & extenuatis vice induſiarum lintearum, quae proxime cutem tangunt, admoveantur panna Wallica lanea molliora contexturae puriſſimae, Anglice *Flannin* dicta, nec ſaepius renoventur: hoc modo halitus ſanguinei, ſeu ſpiritur retinentur, & ab aere minus ſolicitati haud depeculantur. Inter laneas texturas optimae mihi videntur, quae ex haedorum, & ovium inguine, & emunctъuris contexuntur.

Regulae corporis motui adaptatae.

MOtus diurni corporis potiſſimum perpendendi, & in prima ſymptomatum acceſſione (praecipue in calidioris temperaturae, & rarioris texturae aegrotantibus) exercitia omnia ſint leviora, & quae partes inferiores maxime ſubagitando moveant: motus autem omnes vehementiores eo tempore, partium praeſertim ſuperiorum, tamquam incaleſcentiae reos merito damnamus. Caeterum in pectoralium lubrico tenore frigidaque craſi,

mo-

motus concitatiores pectoris muſculos magis dilatantes aliquoties imperandi utpote arcuum tenſio, haſtarum amentatarum iaculatio &c.

Regulae corporis poſitioni pertinentes.

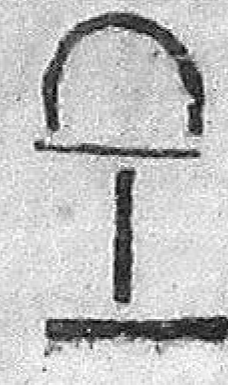
DEcubitus porro nocturni, & quieſcendi modi neutiquam praetermittendi: quibus enim per fluxilem ſuffuſionem gravantur ſpirabilia, ad levam declinatio magis nociva, quibus per inſtillationem alluuntur, officit decubitus dorſalis. At ſi ſuffuſio aquarum denſabilium extra vaſa ſtagnantium infarctionem, peperit levamen, & ſpirandi libertatem attulit poſitio erecta, dorſalis infirmis maxime proficua, & accomodata, non tamen diu permittenda, niſi inſtillationi prius conſulatur.

Regulae phlebotomiae dicatae.

REgulis in veſtibulo noſtro recitatis hoc unum adicere libuit, nempe ſi larga ſanguinis effuſio contigerit (ne ſpirituum diſpendio, & chirurgorum nimiae clientelae conſulatur) inſtrumentum fabricari

cari poſſit in hunc modum, quo eo ipſo die variae ſanguinis evacuationes celebrentur.

Inſtrumentum argenteum, ſive canalis argenteus parvulus, venae ſectionis reiterandae ſupplementum.

Conficiantur varia inſtrumenta diverſae magnitudinis pro ratione dimenſionis vaſorum inciſorum.

Ne ligentur partes quod faciunt Chirurgi, ſed calor partium augeatur, ne ſanguis coaguletur, unde nihil niſi tenuiſſima ſanguinis pars per orificium percoletur.

Signa ultima deſperati praeſagii ſunt quando vires non ſuffecturae ſint ſcopis medicationi ſubſervientibus. Dum vero vires, mediocriter licet, conſtiterit, ſi aegrotos ſibi obtemperantes (quod raro evenit) reddiderit medicus, variis inſtructus praeſidiis morbo, & ſymptomati cuilibet accommodatis, ad curationem ſeſe confidenter accingat; omnes enim ope remediorum inſequentium debita methodo abſolutorum, vel perfecte ſanati, vel vitae uſuram diu pro-

protracturi. Quae res tota duplici peragitur operatione: prima operatio verſatur circa ſuccos, & ſanguinem, ſecunda circa viſcera, & partes ſolidores. Prima ſymptomata primas exigunt operationes.

1. Igitur liquores perflui medicina ἀφχιδετιβῆ minuendi. 2. Affluxuri praepediendi, & avertendi. 3. Liquores in quibus ſalſedo, & mordacitas deprehenditur, medicamentis, & diæta roicido lentori dicatis corrigendi, & edulcorandi. 4. Succi deperditi reſarciendi, vires analepticis reficiendae,

Ἀφαίρεσις ſub ſe continet phlebotomiam, minorativa, fonticulos, hydrotica, averſionis, & interceptionis effectores, quorum unumquodque reſpicit morbi primam φάσιν, ſeu primi ordinis ſymptomata.

Poſtquam itaque fluxerit ſanguis partitis vicibus ab inciſa vena, primo brachii turgentiore, dein ſi ſymptoma haemoptoicum indicaverit [aut menſium debita excretio deſierit]pedis; poſt modum ex apertis per admotas hirudines haemorrhoidalibus, frictionibus extremarum non poſthabitis, uſque ad completam revulſionem

(in

(in qua exequenda εὐφορία ſerio perpendenda) collimet deinde Medicus mali hyparxin averruncare, quae omni corporis parti fluitanti ſuum impertit ſeminium. Quod abſolvitur primo per minorativa, quae ſunt ſimplicia, vel compoſita.

Simplicia accommodata dicuntur, Caſſia fiſtularis, Manna calabrina, Rhabarbarum, Roſae pallidae, Agaricus, Mechoacanna, Linum Catharticum, Terebinthina.

Compoſita, Electuarium lenitivum, paſſulatum, Diaprunum ſimplex, Diacaſſia cum Manna; Diaſpermaton.

Syrup. Roſarum ſolutivus, & e ſucco Roſarum, ſyrup. Violaceus, de floribus Perſicorum, de Pomis purgans, de ſucco Rhabarbari Anglicani, Mel roſatum, & ſyrup. Violarum ſolut. Ex quibus aliiſque ex artis lege permixtis, medicamenta concinnari poſſint. Ut,

℞. Rad. Glycyrh. raſae *drac. ij* Com. Urticae tener. Alth. ana *p. j.* Tamar. *drac. j.* Flor. Roſ. ſole ſicc. *p. j.* ſem. Coriand. praep. *drac. ſs.* coque modice per mediam horam in ſero Lactis, colaturae *unc. iij. ſs.* adde Mannae optimae *unc. j.* aut *drac. x.* f. potio multoties reiteranda. Vel pro robuſtioribus,

℞. Rad.

℞. Rad. Alth. *drac. iij.* ſol. Lini Cathar. *m. ſs.* flor. Lamii *p. j.* Sebeſ. *n. v.* ſem. Coriand. *ſcrup. i.* ſs. incaleſcant per horas binas, dein modice per mediam horae partem coquantur in ſ. q. aq. Hordei, aut Endiv., in quo dein decocto Rhei *ſcup. ii. ſs.* aut *drac. j.* maduerit tepide per horas tres: colat. adde ſyr. de Pomis purg. *unc. j.* f. potio, vel

℞. Rad. Cich. *drac. iij.* fol. Bugul. *m. ſs.*, flor. Borrag. Malv. ana *p. j.* ſem. Endiv. *drac. ſs.* Faenic. *ſcrup. i.*, fol. Sennae *drac. ij. ſs.* coquantur in ſ. q. aq. Plantag. & *unc. iij. ſs.* colat. adde Mannae *drac. v.* ſyr. de flor. Perſ. *drac. v.* m. f. pot.

℞. Iuſculi aven. in quo Pruna ebullient *unc. iij.* cum ſem. Coriand. Mann. in ſuc. Citri, aut Auran. dulcoacidorum ſolut. *unc. j. ſs.* m. f. pot. gratiſſima.

Syrupus magiſtralis, quo ſanguis a ſale, & tenuibus ichoribus optime vindicatur.

℞. Fol. Bugloſſ. utriuſq. Fum. Lupul. Cichor. Endiv. Agrim. Plant. Polytr. ana *m. j.*, ſummit. Aſpar. Verben. Euphraſ. ana *m. ſs.* ſem. Cucurb. Melon. ana *unc. ſs.*

ſem.

ſem. Endiv. Cuſcut. ana *drac. ij.* Glycyr. raſ. Paſſul. mund. ana *unc. j.* Prunorum dulc. *paria vj.* Senae mund. *unc. jv.* Polyp. querc. *unc. ij.* Agar. in linteo raro incluſi *drac. vj.* Maceris, flor. trium Cordial. Cicor. Rub. ana *p. j.* coq. ad lib. *j. ſs.* in ſ. q. aq. font. colaturae admiſce ſucci Pomorum redol. *unc. iij.* Sach. albi *quartaria v.* f. ſyr. perfecte coctus, aromatizetur Santalo citrino, dein ſyr. infunde Rhei elect. contuſi, & in panno raro ligati *unc.* j. Doſ. ab *unc. j. ſs.* ad *unc. ij.* vel,

℞. Elect. Paſſul. aut Lenir. *drac. v.* pulpae Tamarind. *drac. ſs.* farinae ſem. Coriand. *ſcrup. j.* cum ſyr. Viol. f. Elect. longe a paſtu exhibendum, vel,

℞. Man. opt. *drac. x.* aut *unc. j. ſs.* pulp. Tamarind. *drac. ij.* ſem. Faenic. *ſcrup. j.* cum ſyr. Alth. aut Viol. f. Elect.

℞. Rhab. opt. pulv. *ſcrup. j.* & *gr. v.* pulp. Tamarind. *drac. ij.* ſem. Coriand. praep. *ſcrup. j.* cum ſyr. e flor. Perſ. f. Bolus, vel

℞. Pulp. Sebeſt. *drac. vii.* Elect. Lenit. *drac. iij.* pulp. Tamar. *drac. j.* farinae ſem. Coriand. *ſcrup. j.* cum ſyr. de ſuc. Citri, f. bolus.

Seri deinde mordacis per Ureteres ſe-

ceſſio, nec non totius ſanguinis laevigatio, & ad priſtinam familiaritatem reductio ſubſequentibus admolienda eſt. Quibus ſcopis inter medicamenta adaptantur.

℞. Symph. Alth. Aſpar. Fragar. Glycyr. Pimpin. Nimph.

Folia Endiv. Urtic. Sol. hortenſis, Alth. Lactucae, Portul. Acetoſ. Quinquenerviae, Nummulariae, Ulmariae, Trif. pratenſis, Fragr. Prunel. Bugul. Plantag. Pariet. Burſae paſtoris, Polyg. Myrtill.

Flor. Malv. Roſ. rub. Papav. Lamii, Fabarum, Alth. Cyani, Roſ. rubrarum, comae Abietis, Pini.

Fructus, Cruſtemna, Poma dul. Prun. Hiſpanica, Italica, & Noſtratia maturiora, Ceraſa dulcia, Sorbus alpina, Cynorrhodon, Cydonia, Dactyli, Sebeſt. Iuiubae, Amygd. dul. Mora, Rub. com. & Pumili, ſive Sentii, Anglice *Devvberries*, Vaccinia, utriuſque generis Fraga.

Gummi Acac. Tragac. Arab. arboris Perſ. lacrymae.

Cortex interior Amarae-dulcis, ſive Dulcamarae, Nuclea Pini.

Lignum Braſilienſe, Santalinum.

Animalia, Limaces, Ranae.

A-

Aquae Limacum, & eorum decoctum, & liquamen, ſpermatis Ranarum, Lactis, deſtil. Album ovorum, Plantag. Port. Pap. erratic. Lact. Nimph. Endiv. Urtic. aq. Hord. Serum lactis.

Compoſita.

Syr. Port. Nymph. de Mucilag. de Symph. Fernelii de Iuiube, de Pap. ſimp. & comp. de Roſ. ſiccis, de Coralliis, de ſuc. Aurant. de ſuc. Urtic. de Alth. de ſuc. Plant. de floribus Acaciae.

Conſerva, & gelatina Cydoniorum, Volemorum, Pom. dulcium, & redolentium. Prunor. Rib. Groſſul. Fructuum Cynorrhodon, Mororum omnium, Ceraſ. Fragorum.

Conſervae flor. Cicor. Luiul. Lamii, Roſ. rub. Nymp. Bugloſ. Symph. Acaciae.

Antidotus Analeptica, Diacydonium tabellatum ſim. Sacch. roſat. Diapenidion ſine ſpeciebus.

Species Diatrag. frig. Diamarg, frig.

Pulvis Haly Abbatiſ.

Rotulae Diatrag. frig.

Trochiſci Bechici nigri, Gordonii, de Spodio, de Carabe, de Santalis.

E quibus ευπώριστα varia componi poſſint.

Aqua ſanativa.

℞. Lig. Braſil. *unc, j. ſs.* Santal. rub. *drac. iij.* rad. Conſol. med. *unc. vj.* rad. Sigil Salom. *unc. ij.* fol. Nummul. Burſae Paſt. Prunel. Fragar. ana *m. j.* fol. tener. Ling. Serpen. *m. ſs.* Com. Pimp. Tormentil. ane *m. ſs.* flor. Lamii, Pulm. Mac. Bugloſ. Alth. pratenſis, Cyani Roſ. rub. Pap. errat. ana *m. ſs.* ſem. Myrtil. Endiv. Malv. Cydon. ana *drac. iii.* ſem. Pap. alb. Bol. Arm. ana *drac. ij. ſs.* Terr. Sigil. Lap. Haem. ana *drac. ij. ſs.* raſa, conciſa, contuſa, & in pulveres redacta per octiduum infunde in ſuc. Pyrorum ſilv. Plant. Portul. Vin. Canar. ana lib. *ij.* Succi Meſpil. nondum matur. *lib. j.* deinde deſtillentur in B. M. ut f. aq. aliorum medicamentorum ſulutioni accommodata.

Aqua Calcis.

℞. Symph. mai Polyg. Plant. Pimp. ana *m. j.* marceſcant in calce viva, & poſt perfectam areſceutiam indantur aqua communi, inſtar cremoris craſſeſcenris, f. infuſio per triduum, & reiterata multoties agi-

agitatio, poſtea quieſcant in ſella frigidiuſcula, & ſeparetur aqua limpidiſſima per inclinationem. Sumat Haemoptoicus *unc. vj.* per quatuor, aut quinque auroras continuas, & licet res in anguſto fuerit, vix fefellit.

Tintura Boli Armeni.

℞. Boli Arm. opt. *unc. iij.* Coral. rub. *unc. j. ſs.* Lapid. Haemat. *unc. ſs.* digerantur alchoolizata in ſ. q. ſpiritus Conſol. ex artis lege parati per dies quatordecim, quo temporis ſpatio multuoties commoveantur f. Tinct. doſ. a *gutt. v. ad xj.* ex aqua Lactis deſtil. Sper. Ranarum, aut Album Ovorum deſtil. efficacius evadit remedium, ſi ſpecies digeſtioni dicatae denuo bis, aut ter reiterentur.

Decoctum Limacum.

℞. Limac. nemoralium med. magnitudinis praep. *n. xxx.* Pom. redol. ſolid. cum cort. in taleolas diſſectorum *n. v.* Prun. Brignolen. *n. jx.* poſtquam ebullierint per horam in ſ. q. aq. font. uſui reſervetur colatura, Albumin. Ovor. clarificata, guſtui pergrata.

℞. Suc. rad. Sig. Salom. *cochle. vj.* adiciantur ſero Lactis inſequenti.

℞. Fol. Polyg. Pimp. Fragar. Bugul. ana *p. j.* coq. in ſero Lactis in tres doſes; ſuccus vero crudus adiciatur per ſubſidentiam ſolum depuratus.

℞. Micarum panis *lib. ſs.* Macis *ſcrup. jv.* Sant. rub. raſ. *drac. ij.* pulpae Tamar. cum ſyr. de Symph. extract. *unc jv.* coq. tantillo aquae, ut ſolummodo aceſcat, & f. decoct. pro potu ordinario.

Infuſum.

℞. Aq. Lactu. Portul. ana *lib. j.* in quibus lente incaleſcant per horas *xij.* Glycyr. opt. *unc. jv.* ſem. Coriand. ſicc. *drac. ij.* poſt. quam deferbuerit infuſum per horas binas, deſpumetur, & completae infuſionis depuratae pitiſſet aliquantulum pro libitu inter paſtus.

Serum alteratum.

℞. Rad. Chinae non carioſae tenaciter raſae *unc. iij.* raſ. Sant. cit. *drac. iij.* macerentur tepide per noctem in congiis duobus

ſe-

ſeri Lactis; dein coquantur modice per horas tres, & ſub ebullitionis finem adiice raſ. Glycyr. *unc. j.* flor. Trifol. prat. Alth. ana *m. ſs.* flor. Pulm. macul. Borrag. Luiul. ana *p. j.* clarificetur colatura. Sig. Salom. in ſero Lactis decoctum idem valet.

Amygdigala.

℞. Amygd. dulc. in aq. gel. non ferventi maceratar. & deglubitar. *unc. iij.* ſem. Melon. itidem decorticat. *drac. vj.* affuſa ſ. q. aq. Roſ. f. emul. tenuioris conſiſtentiae: ſi noctes aegrotus duxerit inſomnes, ſem. Pap. alb. *drac. iij.* aut circiter addantur.

Iulapium.

℞. Aq. Lactis deſtill. Album. Ovor. deſtill. ſuc. Portul. deſtill. in vitreis organis ana *unc. iij* grate edulcorentur aeq. p. ſyr. Coral. & Cydon f. iulap. vel

℞. Iulap. Alex. *unc. v.* aq. Lactu. Sper. Ran. Plant. ana *unc. ij.* ſyr. de Port. de Pap. errat. de ſuc. Auran. ana *unc. j. ſs.* f. iulapium.

Hauſtus Hypnoticus.

℞. Aq. Lactu. *unc. iij. ſs.* Roſ. rub. *unc. ſs.* ſyr. Maecon. *drac. vj.* Coral. *drac. ij.* f. hauſtus.

℞. Laud. Opiat. opt. *gr. ij.* aq. Pap. errat. Plantag. ana *unc. ij.* ſyr. Corall. *drac. v.* m f. hauſtus.

Proſunt, & ſucci Plantag. Aurant. Utticar. Portulac. qui ſi minus procurari poſſint, apud quoſdam eorum ſyrupi in uſu ſunt, magis tamen nociva propter adiectum Saccharum, uti & Ecelegm. & Condit.

Ecclegma.

℞. Sacch. criſt. Diapenit. gelat. Cydonana *drac. vj.* Boi. Arm. *drac. j. ſs.* Lap. Hom mat. *ſcrup. ij.* Amyli *drac. iij.* Ovi Almbut *n. j.* optime ſubigantur cum aeq. p. ſyr. Corall. de ſucc. Plantag. in conſiſtentiam Lohooch

Electuarium.

℞. Conſ. Roſ. rub. Symph. Pap. errat. ana *unc. j.* Bol, Armen. *ſcrup. ſs.* ſem. Hyoſc. Pap. albi, ana *drac. ij.* Trochiſ. Terr. Sigill.

Spec.

Spec. Diatrag. frig. Diamarg. frig. ana *ſcrup. ſs.* Corall. rub. praep. *ſcrup. j.* cum ſyr. Pap. f. Electuar, cuius doſis eſt horis medicin. *drac. j.*

Conditum.

℞. Conſ. Pom. redol. *unc. ij.* fructuum Cynorrh. gelat. Cydon. ana *unc. j.* f. Cond. poſt paſtum uſurpandum.

Trochiſci.

℞. Penidiorum. *unc.* j. *ſs.* Sacch. cand. *unc. ſs.* pulv. Diatrag. frig. ſem. Alth. ana *drac. j. ſs.* extrac. Glycyr. daefecatioris *drac. j.* Bol. Arm. Lap. Haemat. in Alcohool redact. ana *drac. ſs.* cum ſ. q. mucaginis ſem. Pſyl. Alth. vel Gum. Trag. in aq. Roſ. ſolut. f. Trochiſci, qui diu ſenſim in ore liquati deglutiantur, quibus ſi libuerit adde *drac. ij. ſs.* aut *iij.* ad ſummum ſem. Hyoſc. ut f. Trochiſci ſublinguales nocturno uſui dicati, & ad compeſcendum ſymptoma Haemoptoicum perutiles.

Ali-

Alimentum Pharmacode.

Alimentum Pharmacode, dum prima vigent ſymptomata, ex Radicibus, Fructibus, & piſcium Fluviatilium penu imprimis depromendum; Animalium tandem terreſtrium carnes edulcorationi ſanguinis inſervientes aliquoties concedantur, quae ſunt, Vituli, Porcellae lactantis, Vervecis, Ovis, Agni, Haedi, Cuniculi, Sciuri, Gallinae, & pullorum Caponis, Turturis, Faſiani, Perdicis, Coturnicis, Turdi, Merulae, Alaudae, Vanelle, Ardae.

Piſces convenientiores cenſentur Lucius, Trutta, Tymallus, Funduli in arenoſis Fluminibus degentes, Perca, Leucorinus, Squalus, Gircului, Capito, Paſſer maximus ſolidior, Solea, Pectunculus, Squilla, Cancer, Cochlea.

Radices, Napi, Paſtinacae, Dauci maxime ſubrubri dulcioris, Siſaris, Bulbocaſtani, turiones Aſparagi.

Folia, Oleris albi, Lactucae, Endiviae, Portulacae, Cerefolii, Borraginis, Bugloſse, Acetoſae.

Fructus, Cruſtemna, Poma dulcia, Amygdala, Avenacea.

Ap-

Apparatus.

Radices, turiones, & herbae ad teneritudinem coctae, Butyro, & momento ſucci Aurantiorum permixtae, vice acetariorum ſuccenturiantur, aut ex comis teneri oribus herbarum cum Avenacea farina f. pulmentarium.

Pinſatum Cruſtemniorum.

℞. Volem. mai. praeſectis corticibus *n. jx.* rad. Conſol, cond. Lactucae Italicae condit. ac conciſ. ana *unc. ij. ſs.* affunde aq. Lactis deſtill. aut aq. Plantag. e Succo in B. M. deſtill. Sacch. permix. tandem aq. Roſ. & in clibano coq. ad uſum. Methodo non abſimili concinnari poterit Pinſatum Pomorum redolentium.

Ingerendi ordo.

Simplicior Diaeta laudabilior, ſi tamen varia praebeantur, in primis epulis ſumantur liquidiora, dein herbae, aut radices, tandem carnes: hac methodo comeſta flatu-

tulenta facile deponunt vapores; qui ſi inverſo ordine ingeſta fuerint, ventriculum diſtendunt, caputque petunt.

Ciborum debita inteneratio.

Cibus omnis ſit tenerior, & friabilis, quod ſalubriter fit, ſi ex Galeni praecepto (1), poſt internecionem animalium in aprico per horas *x.* aut *xij.* ſuſpendatur, adiectis aliquot Thymi, aut Maioranae comis; conſperſuſq. ſeminibus Coriandri fractis, ubi humiditates redundantes deſiccantur. Damnanda vero quae invaluit apud quoſdam Avicularios conſuetudo, qui per plures dies animalcula in locis ſubterraneis aſſervant, ubi intenerando faetent.

Ciborum electio.

Comedantur muſculoſae animalium particulae non pinguiorum, nec macriorum; & licet quadrupedum extremitates, eorumque gelatinae a Medicis quibuſdam praecipiantur, cum tamen vaſa protruden-
tia

(1) De Vict. Rat. Cap. 8.

tia pectori vicina infarciuntur, aut exiliora, habitum corporis alluentia, oppilata ſanguinem in arteriam, venamque pulmonicam relegaverint (quod multoties vitae deſidi accidiſſe certum eſt) talia viſcoſa, ac glutinoſa in re cibaria toto ſere morbi decurſu abdicanda.

Vice coenae multoties ſubſtituatur pinſatum ex Volemis, aut Pomis redolentibus compoſitum,

Horis matutinis ſolvatur ieiunium hauſtulo Pulmentarii, in quo comae teneriores Urticae, & Altheae ebullierint.

Claudatur ventriculi ſuperius orificium quolibet paſtu Cydoniatis, aut Condito recitato, quibus ſubſtratorum ἀναθυμίασις commode ſupprimitur.

Poma curtipendula, Appiana redolentia, dulciaque alia cuiuſcumque generis cruda, ultimis ferculis tamquam nocitura repudianda; verumtamen ante paſtus per mediam horam aut circiter, eſitata cor pora ſalibus refecta, cruore quodam impregnando, partium aeſtus contemperando, alvinaſque faeces leniter ſubducendo, haud parum contuliſſe compertum eſt.

Portus ſit Illupulata Cereviſia depura-

tiſ-

tiſſima mediae aetatis, in qua vero vice Lupulorum incoxerint radices Conſolidae, folia Endiviae, & Portulacae, comae Urticae, & Altheae tenerrimae cum Glycyrrhizae raſuris, Pyſtachiorum pelliculis, externis, & ſem. Coriandri, de qua, poſtquam per dies quindecim faeces depoſuerit, depromatur, ad uſum, eiuſque quilibet hauſtus incaleſcat fruſtulis Chalybis ignitis.

Vel concilietur potus proficuus, guſtui gratiſſimus, ſi vice Lupulorum ebullierint raſurae ligni Braſilienſis, folia Pulmonariae maculoſae, Endiv. Alth. Luiul. & Bugl. cum ſem. Coriand. praeparatis.

Diluatur omnis potus ante paſtus propinandus, ſi Haemoptoſis exegerit, cochleari uno aut altero aquae ſanativae, vel ſucci herbarum praedictarum per ſubſidentiam depuratis.

Huic dein negotio haud parum inſervire creditur Lac, omneque eius genus ſuis non indiget encomiis; quod quidem ſine diſpendio aliquoties forſan in uſum ducatur, eius vero Serum praeſcriptorum ſelectiſſimis alteratum, nullam incommoditatis ſuſpicionem praeſefert. Praeſtat tamen quod ſine ſalis adminiculo conficitur, ut,

℞.

℞. Oxygalae *lib. ij.* Lactis recent. emuncti *lib. iij.* coq. modice ; f. ſerum medicatum, in quo ſi libuerit, Chalybs extinguatur.

℞. Fol. Portul. Lactu. Endiv. ana *m. j.* raſ. Glycyr. *drac. vj.* ſem. Aniſ. *drac. iij.* com. Sedi maior. *m. ſs.* flor. Symph. *p. j.* coq. in ſero Lactis.

Apprime porro convenit ſerum Lactis ſucco Aurantiorum dulcoacidorum, aut Luiulae alteratum, vel taleolis Pomorum redolentium cum corticibus, in quo ſemina Coriandri, & raſura Glycyrrhizae ſub finem ebullitionis ferbuerint.

Diaeta igitur ſit inter extrema conſtituta, qua dum praeſtiterint valetudinarii, quaslibet vaſorum inanitiones facilius tuliſſe credendum eſt ; talis enim victus liquur chylificus citius ſubiens διακρίσιν, ad naturae familiaritatem perducitur, a quo ſcaturit ſanguis optime maturatus, vireſque Medicorum adminiculum, & naturae fulcrum, quas ſanguinis boni, & perſecte maturati non multi, aut crudioris progeniem iudicavimus.

Vitentur aromatizata, fumo indurata, acria ſalſuginoſa, & quoad qualitates

quae-

quaecumque caloris nativi teporem exceſſerinr ; omnia denique eminenter dulcia e provincia diaetetica proſcribantnr.

Ne pectori vi aliqua attractiva corrivetur ſanguis, interdicendae ſunt vociferationes, & in omnibus excretionibus naturae motus perpendendus, quo ſolum indicante adiuvandae veniunt ; natura enim optime menſurat maturitates materiae, facilioris expectorationis cauſa in bronchiis repoſitae, nec durante hac prima τεκμάρσι ulteriori indigebit irritamento. Si tamen horis matutinis ultra naturae modum protrahatur excretio, ſanguinis partem ſubtiliorem nimis exaltando, & ſpirabilia perfundendo nocet.

Somno ſantiantur membra laſſata, unde ſanguinis mordacitas temperatur, & corrigitur, vireſque conſervantur. Sudores omnes potiſſimum matutini promovendi, qui non ſolum a partibus ſuſcipientibus divertendo proſunt, ſed exinde liquores omnes corporis totius perflui, ſalſedines deponendo, dulcedinem & perfectionem comparant. Inter ſudandum pitiſſet aliquoties aquam ſanativam, tinctura Coralliorium, eorum ſyrupo, aut ſanguine Conſolidae per-

mi

mixtam, vel ſyr. de ſucco Urticarum; quorum etiam tantillo uti poterit pro libitu longe a paſtu extra ſudores.

Si vero morbus priuſquam medicus opitulantes admoverit manus inveteraverit, ita ut ob ſpirituum diſpendium pituitoſa congeries ingraveſcat, quae extravaſata, & in proſcaenium Thoracis delata negotium faceſſit, aut ſi totum perfluendo ſanguinem, nullaque praecedente Haemoptoica affectione (quod utplurimum in ſenioribus fit) in pectoralia debilitata, eo nomine talis congeſtionis ſuſceptiva, viam paraverit, tum ſecundi generis ſymptomata eluceſcunt, quae ſcopos ſibi deſtinatos vendicant. Nempe,

Operationes circa viſcera, & partes reſpirationi ſubſervientes; quorum opera.

1. Partium pectoralium onus ſummovendum. 2. Eorum ulcera ſordeſcentia artificioſe detergenda. 3. Peracta methodica detersione, ſananda, & agglutinanda. 4. Si agglutinatio praeſtari non poſſit, ſanies reprimentibus avertenda, deterſiſque ulceris labiis cicatrix inducenda. 5. Circu-

ul ationis ἐυωρία in toto promovenda.
6. In toto medelae ſtadio mittentibus proſpiciendum.

Spiritalium onus praemiſſis Thoracicis tenuioris eſſentiae (quibus vaſa reſerantur, phlegmaque reſtagnans, ac putredini dicatum motum acquirit faciliorem) educitur, idq. 1. Subducendo per ſeceſſum; 2. Expectorando per canalem vocalem; 3. Diſſipando per cutem; 4. Concoquendo per iejunium tempeſtivis, & debitis circumſtantiis adhibitum.

Minorativorum ſimplicium, & compoſitorum paradigmata.

Manna, Agaricus, Mechoacanna, Terebintina, Ammoniacum, Rhabarbarum, Caſſia.

Compoſita.

Syr. Roſ. ſolut. cum Agar. de Cico cum Rhab. de Spina Cervina.

Elect. amarum minus, Elect. paſs. Spec. Hierae Picrae ſimpl. & cum Agar. pulv. Sen. comp. maior. pill. Macri, Maſtichinae, Sthomachicae communes, Sthom. cum

cum Gum. de Succ. de trib. Fernelii, de Ariſtol. Fern.

Si vero Ventriculus nutrimenti primaria officina, cruda aut pituitoſa congerie laboraverit, unde haud raro compatitur pectus, ſecundo quoque die lente elevatur Oximel. aut Melle Scill. ſyr. de Peto Quercetani (vel unica, aut mediocri doſi Vini Benedicti) ex ſero Lactis Cereviſ. aut decoct. pectorali tepente propinatis; a quorum uſu licet vomitio copioſior ſubſequatur, quam peſſime ſucceſſuram opinatur vulgus, eorum tamen iudicio minime deterreatur prudens, & cordatus Medicus, cum naturam in morbi acceſſione indicantem, & adminiculantem adinvenerit, diebuſque tamen ſubſequentibus leniora exhibere perſiſtat. Ut,

℞. Decoct. Pectoralis in quo *drac. iij.* fol. Sen. ebullierint *unc. jv.* in quo dum tepet per tres horas infunde Agar. Trochiſ. *ſcrup. ij.* Zinz. inciſ. *ſcrup. ſs.* colaturae *unc. iij.* adiice Mannae *unc. j.* acid. Sulph. *gutt. iij.* m. f. potio: vel,

℞. Rad. Enul. condit. *unc. iij.* Tuſſil. Cond. *unc. ſs.* ſol. Piloſ. Adianth. ana *m. ſs.* com. Praſ. Hyſs. ana *p. j.* flor. Beton. Lam.

ana *p. j.* Paſſul. maj. exacin. *unc. j.* ſem Aniſ. *drac. j.* coq. in ſ. q. aq. Hord. & colat. per tres horas tepide infund. Rhei inciſ. *drac. j.* Schaenanth. *gr. ix.* dein per filtrum traiciatur liquor, cuius *unc. iij. ſs.* cum ſyr. de Spin. Cerv. *drac. vj.* f. Hauſ. (Doncrelli) vel exhibeantur *unc. ij.* aut. *ij. ſs.* ſyr. Phlegmag. dict. qui ſic paratur.

℞. Rad. Apii, Aſpar. ana *unc. ſs.* Glycyr. raſ. *unc. j.* Enulae *drac. ij.* Ireos Illyr. Peon. maris decreſcente Luna, & Sole in Piſcibus, lectae ana *drac. j.* Calam. Aromat. veri *drac. ſs.* Turb. Gumm. *unc. iij.* Zinzib. *drac. vj.* Galang. *ſcup. jv.* herb. Salv. Veron. Cap. Ven. Hyſs. Meliſ. Marub. Agrim. ana *m. ſs.* Cent. *m. j.* ſem. Cartham. *unc. j. ſs.* Faenic. Aniſ. ana *unc. ſs.* flor. Beton. Primulae veris ana *m. ſs.* Staecad. Arab. *drac. ij.* flor. Cordial. ana *m.* j. Prunor. Ungar. *n.* xxj. Paſs. minor. mund. *unc. jv.* incidantur, & contundantur, & coquantur in aqua Card. Ben. *lib.* j. & ſ. q. aq. font. ad tertias pro *lib. jv.* colentur, & exprimantur deinde,

℞. Agar. Trochiſ. *drac. xv.* pulveriz. ſubtiliſſime, & fiat cum linteo raro puriſſimo nodulus oblongus qui ebulliat ſemel, atque iterum in colatura praedicta, adiecta

aq.

aq. Ceph. & Pector. calid. ana *lib. ſs.* dein. infund. in loco calido per noctem in vaſe bene munito, mane facta denuo unica ebullitione colentur, & nodulus fortiſſime exprimatur, colatura iterum per manicam Hipp. coletur, & ſi neceſſum ſit clarificetur Album. Ovor. dein colaturae clarificatae adde ſyr. Byzant. comp. roſat. ana *unc. ix.* Sacchari depuratiſſimi *lib. iij.* coquantur igne lentiſſimo ad ſyr. conſiſten. aromatizando circa finem coctionis nodulo inſequente.

℞. Spec. Arom. roſat. ſine Moſcho *drac. ſs.* Trochiſ. de Roſ. *drac.* j. Macis *drac. ſs.* f. ſyr. clarif. ſ. a. vel,

Deglutiantur *drac. vj.* Elect. amar. aut Paſul. ex ſyr. de Ammon. in forma bolari, vel,

℞. Tereb. lotae in aq. Aniſ. & cum Ovi Vitello ſol. *drac. ij.* ſem. Aniſ. Coriand. praep. ana *ſcrup.* j. f. bolus e ſyr. Violac. deglutiend.

Pillulae.

℞. Pill. Maſtich. de Succ. ana *ſcrup.* j. f. pill. ſub ingreſſum lecti deglutiendae, vel deglutiatur tantillum pill. de Hiera cum Agar. vel,

℞. Pill. Stomach. cum Gum. de Ariſtol. Fer. ana *drac. ſs.* f. pill. *v.* aut *vj.* horis matutinis deglutiendae, vel,

℞. Spec. Hierae cum Agar. *ſcrup. ſs.* pulv. Senae comp. maj. *ſcrup. j.* Tereb. in aq. Hyſop. multoties lotae q. ſ. ut f. pill. *vij.* pro unica doſi, vel,

℞. Rhab. p. *gr. xxv.* ſpec. Hier. *gr. jx.* Aloes in ſucco Lim. lotae aut Roſatae *gr. vij.* Balſam. de Tolu *gr. ij.* cum ſyr. de Amm. f. pill. *v.* aut *vj.*

Thoracica alterantia ſimplicia.

Radices Enul. Ungul. Caballin. Ireos, Myrrhid. Faenic. Scabioſ. Ering. Pimpin. Scillar. Allii, Ariſtol. rot. Scord. Bardan. maioris, Dracun. Napor. Siſar. Caryophyllat. Peuced. Glycyr. Ari, Calam. Arom. Zinzib. primum ex China, aut Bengala, ad nos advecti.

Folia Praſſii, Hed. terr. Veron. Pulmon. hortenſis, Botryos, Hyſop. Beton. Chaeref. Calamin. Piloſ. Urt. Crithmi, Aniſ. Nummul. Ulmar. Scab. Tuſs. Rorell. & quinq. Herb. capill. quibus adiungi poſſint, folia quae Thoracis vulnera vi peculiari reſpici-

ciunt (videlicet) Lyſimach. Ophyogloſ. Hyper. Torm. Sanic. Virgae aur. Alchim. Millef. Bugulae.

Flores, Scab. Tuſs. Pulm. maculoſae, Beton. Lam. Gram. Marin. Trifolii pratenſis, Cyani.

Semina Aniſi, Faenic. dul. Siler. mont. Chaeref. Coriandri.

Fructus Dactyl. Uvae paſs. maj. Uvae Corinth. Caricae, Piſtach. Pini Nucl. Cicera rubra.

Aromatica Crocus, Caſſia lignea, Nux Moſch. Cortex exter. Aurant. Cortex ext. Piſtachiorum, Cynamomum.

Animalium particulae, Pulmones Praeſertim Vulpis praep.

Gummi Ammoniacum, Myrrha, Thus, Maſtich.

Ligna Lentiſci, Santali, Saſſafras.

Terrae Bol. Arm. laevigatus, & aq. Roſar. ablutus.

Compoſita.

Aquae ex ſucc. herb. praed. in B. M. ſtill. nec non earum ſpiritus, & tincturae.

Tincturae Elix. Propriet. Sulph.

Olea Benioin. Maſtich. Thur. Mirrh. Tereb. Sulph. Salv. Hyſs. Faenic. Anil. Sacchari ſimp. & comp. Balſamum naturale de Tolu, de Capiona, Sulphuris, eius Rubinus, Locatelli, Opobalſ.

Extract. Praſii, Botry. Hed. terr. Ireos, Glycyr. ſyr. de Eriſ. de Piloſ. de Adiant. Glyc. Hyſs. de Amm. de Tuſs. de Praſ. Scab. Praſii ſimp. & comp. Oxym. ſim. & Scill. Mel Scill. paſſul.

Lohoch e Pino, Pulm. Vulp. ſanum, & expert.

Succus Glycyrr. ſimp. & comp.

Cond. rad. Ering. Enul. Myrrhid. Faen. Tuſs.

Conſervae Hed. terr. Botryos, Veron. flor. Sam. Scab. Tuſs.

Saccharum Enulatum, Penid.

Electuarium pectorale.

Species Diair. f. Diatrag. cal.

Faecula Ari.

Flores Sulphuris, Benioin.

Trochiſci Bechici alb. & nigr. Diair. Diatrag. cal.

Decompoſita.

℞. Rad. Glycyr. *drac.* vj. Myrrhid. *unc.*

unc. ſs. Ireos *drac. ij.* fol. Adiant. Piloſ. Pulm. Mac. Scolop. ſicci ana *drac. j.* flor. Tuſs. Bugl. Viol. alb. Lam. ana *drac. ſs.* ſem. Aniſ. Bomb. Faen. ana *drac. ij.* Paſſul. exacin. Sacch. cand. ana *drac. iij.* Caric. ping. Dactyl. deglub. ana *n. vij.* Sebeſt. Iuiub. ana *n. xj.* conciſa, ac contuſa decoq. in *lib. vij.* Hydrom. ad tertiae partis evaporationem. Aromatizetur colatura clarificata Zinzib. *ſcrup. jv.* Cinnam. *drac. j.* & Croc. ana *ſcrup. j.* f. decoct.

Huius generis decocta paſſim à Medicis graphice depinguntur, quia vero propter ſpecierum varietatem palato non arriſerint, & exinde appetentiam, aut proſternunt, aut imminuunt; unde methodica, & continuata progreſſio (qua ſolum tali indicanti ſatisfactum iri arbitror) interpellitur; malim gratioribus remediis potum omnem diluere, quem ſucceſſive vice Zithi uſitati ſubſtituiſſe viſum eſt.

Potus primus.

R. Ligni Sarſae in raſuras tenuiſſimas raſpati *unc. x.* Paſs. mai. exacin. *lib. j. ſs.* Fic. ping. *lib. ſs.* fol. Botry. Hed. terr. ana *m. ij.* ſummit. Abiet. *m. iij.* flor. Gram. Marin. Sal.

Be-

Beton. ana *m. j.* ſem. Aniſ. Faenic. Coriand. ana *drac. iij.* in Muſti illupulati *cong. vj.* coque lignorum raſuras, tandem appone herb. & flor. cum fruct. & ſem. & poſtquam peracta fermentatione per quinque dies ſubſederit, depromatur ad uſum.

Potus ſecundus.

℞. Lign. Lentis. Saſſafras ana *unc. j. ſs.* rad. Bard. mai. Caryophyll. ana *unc.* j. *ſs.* fol. Piloſ. Ulmar. Pulmon. mac. ana *m.* j. ſummit. Abiet. *m. iij.* flor. Scab. Tuſſ. Lam. ana *m. ſs.* Zinz. inciſ. *drac.* j. *ſs.* Nucis Moſch. *drac.* j. raſ. Glycyr. *unc. iij.* Uvar. Corinth. mund. & cont. *unc. iij.* cum *congiis vj.* Muſti illupulati f. pot. ut ſupra.

Potus tertius.

℞. Sarſaep. *unc. vj.* Lig. Braſil. non alluminoſi, cort. interioris arboris Querc. tenerior. ana *unc. iij.* rad. Ering. Conſol. ana *unc.* j. *ſs.* Paſſul. mai exacin. *unc.* jx. fol. Torment. Veron. Alchim. ana *m.* j. Comarum Rorellae, flor. Hyp. Alth. ana *m. ſs.* pellic. exter. Pyſtach. *m. ſs.* ſem. Curiand. *unc.* j. *ſs.* f. pot. ordine & methodo praecedentibus.

Po-

Potus quartus.

℞. Raſ. rad. Chin. non carioſ. *unc.* j. *ſs.* rad. Scorzon. *unc.* iij. Paſſ. min. *lib.* *ſs.* ſem. Aniſ. cont. *unc.* j *ſs.* coq. in tribus Muſti congiis, & poſt debitam depurationem f. pot.

Evaporatio prima.

℞. Rad. Enul. *unc.* jv. Acor. *unc.* ij. fol. Hyſop. mar. Hed. ter. ana *m.* ij. com. Botryos, Roriſm. Meliſ. ana *m.* j. ſem. Aniſ. contuſ. *unc.* jv. Paſſul. enucleat. *unc.* jx. concoq. in ſ. q. aq. Hyſs. Enul. aut communis.

Evaporatio ſecunda.

℞. Raſ. Glycy. *unc.* v. fol. Tuſs. Salv. Alth. Pulm. Scab. ana *m.* ij. Comar. mai. flor. Beton. ana *m.* j. Hord. mund. *lib.* j. ſem. Aniſ. Faen. cont. ana *unc.* iij. coq. in ſ. q. aq.

Evaporatio tertia.

℞. Raſ. tenuiſs. Lign. Lent. *unc.* iij. coq. per horas ij. aut circiter, dein adde fol. Querc.

te-

tener. *m. iij.* Myrtill. Tormen. ana *m. ij.* flor. Keiri. *m.* j. Hyper. *m. ſs.* Roſ. rub. Conſol. ana *m. ſs.* coq. in ſ. q. aq. ut ſupra.

Effumatio prima.

℞. Rad. Tuſſil. *unc.* j. *ſs.* Thur. ſem. Nigel. ana *drac. ſs.* Tereb. coctae exic. & pulv. *drac. iij.* Styracis *drac.* j. *ſs.* Com. mai. *p.* j. Cinnam. *drac. ſs.* f. pulvis pro ſuffitu, vel cum mucilagine ſem. Altheae, & Lini f. Trochiſci.

Effumatio ſecunda.

℞. Rad. Tormen. *unc.* j. gum. Guaiac. *drac. ij.* Myrrh. *drac. ij.* Suc. Benzoini ana *drac.* j. Roſ. rub. Santal. rub. ana *drac. ſs.* cum ſ. q. Reſinae Lariceae f. Trochiſci.

Effumatio tertia.

℞. Sarcocollae *drac. vj.* Boli Armen. *drac. iij.* gum. Hed. *drac. ij.* Maſtich. Balauſ. ana *drac.* j. Ambr. gryſ. *gr. v.* cum mucag. gum. Tragac. aq. Roſ. ſol. f. Troch. pro ſuff.

Ef-

Effumatio quarta.

℞. Auripigmenti ad rubedinem vergentis *unc. jv.* conteratur in pulverem palpabilem ſuper lapidem marmoreum; & dein laevigetur, poſtea adde Aq. com. q. ſ. renovetur infuſio frigida recens per dies *xl.* ſub finem addendo aq. praedict. momentum aq. Roſ. tandem ſubigaturin cum Ov. Alb. ad uſum, addendo tertiam partem ſpecierum in ſuffitu praecedenti praeſcriptarum, uſu poſtulante.

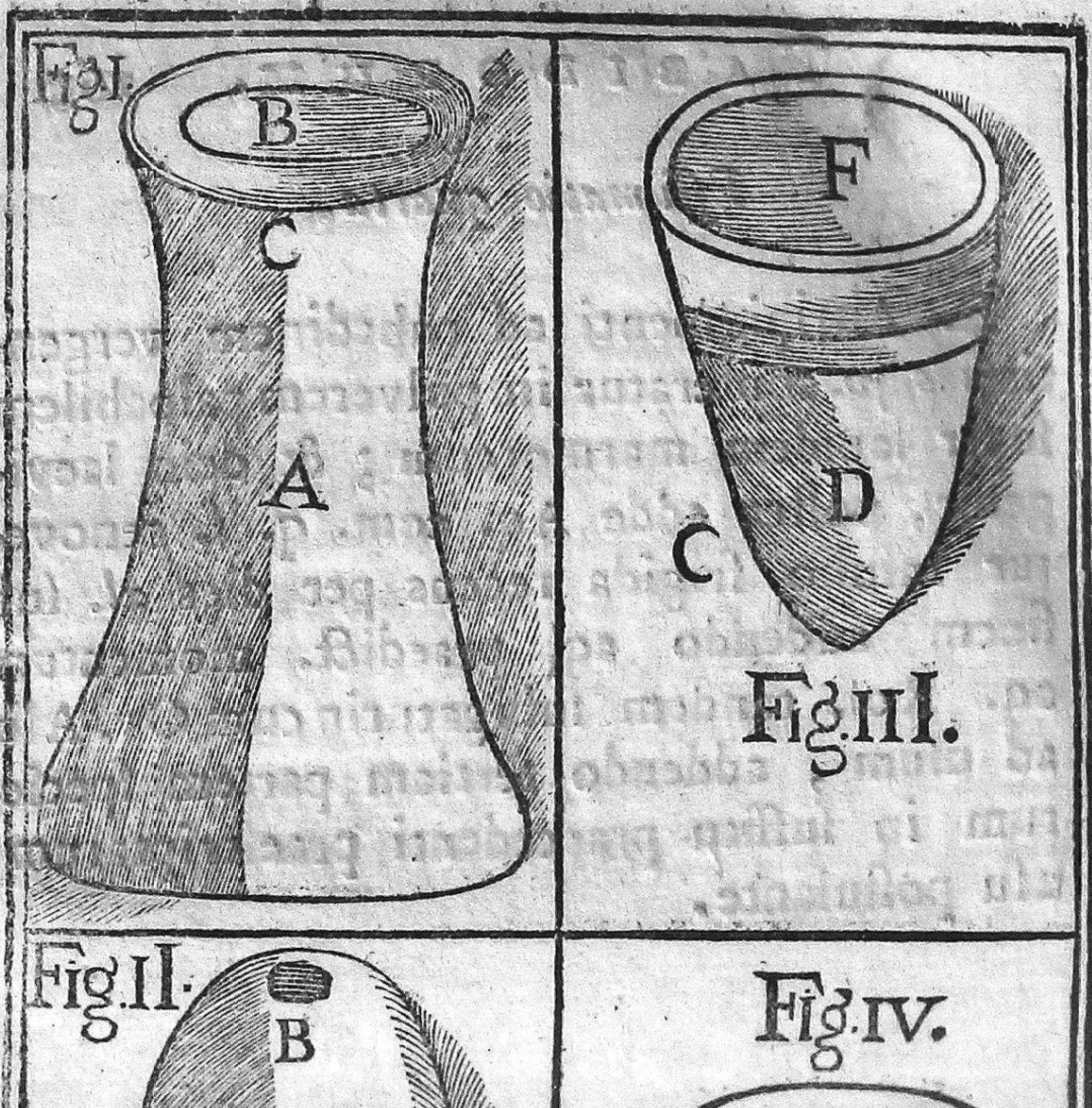

Fig.I.
B
C
A
F
D
C
Fig.III.
Fig.II.
B
A
A
A
Fig.IV.
h
G
h
h
h
E

Fig. I.

Vas e plumbo candido conflatum evaporationibus, ſive vaporibus humidis excipiendis adaptatum. A *Vas ipſum*, B *eius orificium*, C *collum.*

Uſus huius vaſis eſt, ut decoctum medicamentoſum calidum recipiat, ſupra cuius orificium reclinatus aeger capite panno linteo longo obvoluto, pannique extremitatibus circa vaſis collum alligatis (quo minus diſſipentur vapores) evaporationes inſpirando in pulmones intime hauriat.

Fig. II. III. & IV.

Inſtrumentum ligneum concavum coniforme effumationibus (uti vocat author) ſive vaporibus ſiccis excipiendis accommodatiſſimum.

A A A Notant inſtrumentum integrum clauſum utraque ſui parte conformatum. B foramen per quod vapores concluſi per modum ſuctionis in pulmones imbibuntur. C C partes duae inſtrumentum

con

conſtituentes. D partis ſuperioris ſive conicae facies externa. E partis inferioris ſive baſis facies externa. F Cavitas ſive partis ſuperioris facies interna. G Baſis ſive partis inferioris facies interna, lamina ſtannea undique obducta, ſupra quam mediam pruna una atque altera ponenda, & ſupra prunas ſuffituum materia, pulveres ſcilicet ſive trochiſci; *b b b b* clavi ferrei quibus predicta lamina baſi affigitur, & obfirmatur.

Epiloche, ſive Praeſidia ἐκλογητικα ſanguinis rectificationem, &ſymptoma haemoptoicum pariter reſpicientia, quae pro exigentia in rem preſentem methodo introducantur.

Aqua Haemoptoica Quercetani.

℞. Rad. Biſt. Symph. mai. Torm. ana *unc.* j. herb. Centinod. Milleſ. Veron. Pyrol. Sanic. Bruſ. Paſt. cum rad., ana *m.* j. ſumm. Rubi, Lentiſ. ana *m. ſs.* Gran. Sumach. Myrtil. ſem. Plantag. Berb. Pap. alb. ana *drac. vj.* flor Nymph. Cucurb. Cydon. ana *p.* j. contuſ. & comm. omnibus macerentur per quatriduum ad ignem balnei in ſuccorum depuratorum Plant. Portul. Acetoſ. Agrim. ana *lib. ij.* dein fortiter exprimatur: his adde

Acac.

Acac. Hypociſt. ana *unc. ij.* Ter. Sigil. Bol. Armen. ana *unc. ſs.* Elect. Diatrag. frig. *drac. ij.* macerentur denuo per quatriduum dein per cineres ad ſiccitatem deſtillentur, cuius doſ. eſt a *cochl. j. ad. iij.*

Aqua altera facile parabilis, efficax.

℞. Bol. Arm. Ter. Sigil. Spod. Haem. Roſ. rub. ana *drac. v.* Corall. Succ. Margarit. ana *drac. ij.* Gum. Arab. Trag. ana *drac. ij. ſs.* ſem. Pap. alb. Portul. Platag. Malv. C.C. uſti ana *drac. ij.* ſuc. Acac. Glycyr. Plant. Acetoſ. Portul Hypociſt. ana *lib. ſs.* Amyli torrefacti *drac. iij.* Syr. Myrtilli, Symph. de Roſ. ſic. ana *unc. iij.* Oliban. *drac. ij.* Maſtich. *unc. ſs.* ſpec. Diatrag. frig. *drac. j. ſs.* miſta putrefiant, ac deſtill. cujus doſis eſt a *cochle j. ad iij.*

Aqua pectoralis temperatior Dorneri.

℞. Rad. Glycyr. *unc. ſs.* Rad. Tuſs. Polipod. querc. ana *drac. iij.* Capil. Ven. Veron. ana *m. iij.* Marrub. Scab. ana *m.* j. ſem. Malv. Cydon. ana *drac. vj.* quat. frig. mai. *drac.* j. *ſs.* ſem. Pap. alb. *drac. iij.* Portul. Endiv. ana *drac.* j. flor. Viol. Borag. Nymph.

ana *m.* j. flor. Bugloſ. Roſ. ana *m. ſs.* Iuiub. Sebeſt. ana *n. xxj.* Dactyl. ping. enucl. *n. jx.* Pulverizanda, pulverizentur ſubtiliſſime, reliqua vero incidantur minutim, miſceantur, & infund. in aq. Tuſs. & Viol. ana *lib. ij. ſs.* Scab. Marrub. ana *lib.* j. Hyſop. Veron. ana *lib. ſs.* additis Mellis paſſularum *unc. iij.* Syr. de Suc. Viol. *unc. v.* commiſceantur & infundantur in loco calido per octiduum, vaſe quotidie aliquoties exagitato, deinde deſtillentur igne lentiſſimo mediante B. M. cuius doſ. eſt ad *unc. iij.* cum *unc. ſs.* Syr. Viol. aut *unc. ſs.* Sacch. Criſt.

Aqua frigida Geſneri.

℞. Flor. Roſ. rub. Viol. ana *m. iij.* Borrag. Bugloſſ. Nymph. ana *m.* j. ſem. Cucurb. Cucum. ana *p.* j. ſem. Portul. Lactuc. Pap. alb. nigr. ana. *drac. ſs.* fol. Beton. *m. ij.* rad. Cicor. *m.* j. rad. Caryoph. *drac.* j. aq. font. *lib. jv.* infunde per horas aliquot, tandem B. M.

Aqua Hypnotica Quercetani.

℞. Sem. frig. mai. excor. ana *unc. ij.* Sem. Pap. alb. *lib. ſs.* Lactuc *unc. jv.* Hyoſc. *unc. ij.* flor. Nymph. Viol. Roſ. rub. Pap. Rhaead.

Rhaead. ana *p.* *jv.* flor. Sambuc. ſummit. Rutae ana *p.* *ij.* Mac. Nuc. Moſch. Benzo. ana *drac.* *vj.* contundantur, & infundantur per quatriduum in aq. Roſ. Lactuc. Nenuph. Pap. Rhaead. ana *lib.* *ij.* dein colentur, & fortiter exprimantur, huic expreſſioni adde Req. Nicol. *unc.* *ſs.* Croc. Mumiae ana *unc.* *iij.* Camph. Caſtor. ana *drac.* j. deſtillentur ex artis praecepto, cuius doſis ad *unc.* *ij.* tempore ſomni,

Tinctura Papaveris erratici Hadriani Mynſ.

℞. Conſ. flor. Pap. errat. *unc.* j. flor. Pap. errat. ſpiritu Vitrioli irrorati *unc.* j. miſ. & cum aq. ex ſuc. praedict. flor. deſtil. *unc.* *xxx.* extrahatur tinctura rubicundiſſima, quam poſtea filtra, & adde ſyr. e ſucco flor. Pap. err. parum Vitriolati; miſce & ad uſum repone doſ. ab *unc.* *ſs.* *ad* *unc.* *ij.* per ſe, aut ex vehiculis idoneis.

Quinta eſſentia Ferri P. F. Fabri.

Ferro limato candefacto affundendum Acet. acerrimum, donec peroptime extinguatur, extinctum iterum candefac & can-

defactum aceto extingue, idque ſepties repetendo donec in rubicundiſſimum Crocum Ferrum convertatur; deinde dum Phialae inditum eſt oblongi colli, huic affundenda eſt Aceti ſtillatitii acerrimi permaxima quantitas, itaut ſeptem, aut octo digitis ſupereminéat Croco, & totum omne Phiala optime clauſa collocanda eſt in furno cinerum ad digeſtionem lentam per menſem unum, agitando Phialam quibuſcumque ſingulis diebus, donec Acetum tingarur in rubrum colorem, Acetum tinctum deponendum eſt per inclinationem in vas aliud vitreum novum, aut Acetum ſtillatitium Magmati reſiduo affundendum, & iterum digerendum in cineribus tepidis donec tingatur, hoc iterum ſeparandum, & priori coniungendum, Magma autem tum temporis reſiduum calcinandum eſt, & candefaciendum in tigillo, & Aceto ut prius extinguendum quater, aut ſepties, donec iterum in Crocum convertatur. Huic Croco phialae impoſito affundendum eſt Acetum acerrimum iterum ſtillatitium, & digerendum ut prius, donec tingatur: hoc toties repetendum eſt, quoties per digeſtionem tingetur Acetum. Poſtquam autem

non

non amplius colorabitur, Acetum omne tinctum deſtillandum eſt in balneo leni igne, donec tinctura remaneat in fundo Alembici in conſiſtentia Mellis; huic affundendus eſt ſpiritus Vini alcohoolizatus & ab omni phlegmate aquoſo vindicatus, donec diſſolvatur omne Magma per digeſtionem lenem in balneo tepente, ſpiritus Vini tinctus ſeparandus eſt per inclinationem, & Magmati reſiduo quod ſolutum non fuit, affundendus eſt novus ſpiritus Vini alcoholizatus & iterum digerendus, hocque repetendum eſt donec omne Magma ſolutum ſit, & non amplius tingatur ſpiritus Vini colore rubicundiſſimo: Spiritus omnis tinctus deſtillandus per retortam leviſſima deſtillatione, donec omnis ſpiritus conſcenſus ſit; tunc demum augendus eſt ignis, & forti deſtillatione mutato recipiente colligendum eſt oleum Ferri, perquam optime rubeum, & ter, aut quater per retortam rectificandum eſt. Magmata vero reſidua cuiuſcumque deſtillationis ſimul colligenda ſunt; & ſimul ignienda in tigillo, donec albeſcat, ex his deinde ſalem elicies album per lotiones, & evaporationes multoties iteratas cum calcinationibus, ſa-

lem hunc purum & candidum addes oleo tuo rectificato, & ſervabis ad uſus in Phialis vitreis optime clauſis. Doſ. *ſcrup.* j.

Quinta eſſentia lapidis Magnetis Fabri.

Eſſentia Ferri ſuperius tradita, ſumenda eſt, ut eſſentia Magnetis integra, & incontaminata haberi poſſit, in eamque eſſentiam puram, & limpidam Magnetem affundes pulveratum, & in alcohool redactum, in Phiala oblongi colli, orificioque obturato in balneo tepenti digeres per noctes, & dies quindecim, his peractis impones retortae lucto munitae, & ad cineres diſtillabis ſervatis ignis gradibus: primo lentus erit ignis, medio mediocris, ultimo fortiſſimus. Caput mortuum, ſeu Magma quod remanet in fundo retortae poſt deſtillationem eximendum eſt, fracta retorta, & pulverizandum, & in tigillo fortiſſimo igne per diem integrum calcinandum, tum demum fortiſſimo, & acerrimo Aceto ſolvendum, & ſal ex calce extrahendum eſt, & permultis lotionibus, & calcinationibus ad ſummum candorem perducendum, aut tamen ad maiorem perfectionem

nem ad rubeum colorem, & ſolutionem facilem conducendum. Hoc ultimo ſal connectendum eſt cum eſſentia Ferri, ſpiritu Magnetis impraegnata, & digerendum per tres, aut quatuor dies balneo tepido, & balneum abſtrahendum eſt deſtillatione quidquid poterit aſcendere, reliquum vero digerere oportet igne leni, & continuo, donec fixum ſit omne, ita ut per deſtillationem fortem aſcendere non poſſit, at in fundo vaſis deſtillatorii maneat fuſum, & liquatum tamquam metallum ſal Petra liquata, cuius humidum adeo ligatum eſt ſuo ſucco, ut vi ignis ſeparari non poſſit, niſi carbonibus immediate tangatur. Hoc praedictum deinde arcanum ſummopere cuſtodiendum eſt tamquam miraculoſum in curandis vulneribus, & ſiſtendis omnibus ſanguinis fluxibus, ut experientia certum fiet; cuius doſ. eſt *gr. x.* aut *ſcrup. ſs.* ex vehiculo idoneo.

Tinctura Coralliorum Hartmanni.

Calcinantur prius Corallia non pulverizata, ſed integra igne reverberii primum lento, ut ſaltem viva flamma coral-

lia in teſtis (ſeu cellis terreis) in furno reverberii poſita ſuperficie tenus tangat, corallia hoc modo primo gradu albeſcunt, coloremque nativum abſcondunt. Tandem ergo gradibus ignis ſuccedentibus corallorum corpus eſt fatigandum, donec ex albedine in flavedinem, & ex flavedine in rubedinem ſummam reducantur, corpore toto reddito ſpongioſo, & leni, id quod plerumque biduo, vel triduo abſolvitur. Hoc igitur ſignum dum in promptu fuerit, tum demum corallia beneficio graduum ignis facto ſunt habita ad propriam tincturam in aliud menſtruum deponenda, ſic itaque praeparata corallia ſi in ſpiritum Vini, vel in alcohool ſpiritus roris maialis iniciantur: paulo poſt ſponte ſua in idem alcohool tincturam deponunt. Igitur haec aliquantulum menſtruo vini per deſtillationem inde ablato, fit rubicundiſſima cum quadam dulcedine; exhibetur in vehiculis convenientibus a *gr. iij.* ad *gr. x.* vel

℞. Sach. Cand. dep. fragm. Corall. ana q. ſ. inde in retortam, & deſtillentur in arena per latus, exibit tinctura rubicundiſſima, cuius doſ. eſt a *gr. x.* ad *xx.* ex vehiculo accommodato poſt debitam rectificationem.

Tin-

Tinctura roſarum rubrarum Dorneri.

℞. Flor. Roſ. rub. *unc. j. ſs.* aq. Roſ. opt. *unc. xxx.* macerentur aliquandiu; poſtea adde ſpir. Vitriol. *drac. j. ſs.* iulap. Roſ. q. ſ. pro dulcoratione.

Hydroroſatum Ang. Salae.

℞. Cap. Roſ. exic. ac ſubtil. conciſ. *unc. ij.* coq. in *lib. j.* aq. font. limp. cui ſi ſatis fuerit tincta, ac in vitrum percolata affundatur ſpir. Vitr. *gran. xx.* facta modice circum agitatione, ducoctem, vel aqua haec colore apparebit ſaturato rubeſcente, & ad gratiam augeri ſp. Vitrioli quantitas debet.

Decoctum ad ardorem, & tenuitatem ſanguinis emendamnda Quercetani.

℞. Rad. Acetoſ. Cicor. Bugloſ. ana *unc. j.* Iuiub. *paria vj.* fol. Endiv. Portul. Lactuc. Acetoſ. ana *m. j.* ſem. Cuſcu. Cucum. Melon. Lactu. Pſyl. Cidon. Pap. alb. ana *unc. ſs.* flor. Viol. Nenuph. ana *p. ij.* Gum. Arab. Trag. ana *drac. ij.* f. decoctio, & in colatura diſ-

ſol-

ſolvi poterunt ſyr. de Pap. de Nenuph. Viol. Roſ. ſicc. & Cidon. ſine ſpec. ana *q. ſ.*

Syrupus de Manna ſolut. Mindereri.

℞. Pulp. Tamar. *unc. ij.* Iuiub. Sebeſt. ana *n. xx.* Prun. Damaſ. Caricar. ping. *n. x.* Hord. integ. *m. ß.* Polyp. querc. *unc. jv. ß.* ſem. Faen. *drac. ij.* aq. font. *lib. vii.* coq. ad remanentiam *lib. v.* in col. calid. infunde per noctem fol. Sen. elect. *unc. ij.* Agar. Trochiſ. Rhab. opt. ana *drac. iij.* Colaturae leviter expreſſae iterum adde Man. Calabrin. Mel. Roſac. ſol. ana *unc. viij.* Sach. alb. *unc. xvj.* f. ſyr. *drac. ij.* Cinam. aromatizandus.

Syrupus Ariſtolochiae Fabri.

℞. Rav. recentes Ariſt. rot. contuſ. & ſ. q. ſpiritus Vini permixtae ad eminentiam *jv.* aut *vj.* digitorum in phiala vitrea optime clauſa in cineribus tepidis per tres aut quatuor horas digerendae ſunt, donec rubeſcat Vini ſpirtus, qui poſtea extrahendus eſt per inclinationem, & novus addendus, ut tota extrahatur Ariſtolochiae tinctura, quae tum demum in B. M. deſtillanda eſt, ut ſe-

pa-

paretur Vini ſpiritus, & remaneat tinctura rubicundiſſima in fundo inſtar Mellis, cui addenda eſt q. ſ. Sacch. & in ſyr. percoquenda; cui ultimo (ſi libuerit) ſal connectendus eſt, & ſervandus ad uſus medicos varios, ad maiorem efficaciam poteſt extrahi ſpiritus Ariſtolochiae, ex ſucco eius fermentato, & poſtquam depuratus eſt ſpiritus a ſuo phlegmate, ſyrupo addendus eſt ad quamcumque libram *drac. j.* ſpir. cuius ſyr. doſ. eſt *unc. ſs.* ex ovo ſorbili.

Eſſentia radicum Altheae, Ang. Salae.

℞. Rad. Alth. ſic. & in taleolas conciſ. in olla optime vitreata aq. Alth. ferventis *lib. iv.* affundantur, abſq. commotione infuſum per noctem quieſcat, hinc liquor pellucidus per ſetaceum ſine expreſſione coletur, colatum uſitato modo leni evaporatione in conſiſtentiam cogitur. Hic ipſe modus in radicum Symph. & ſimilium mucilaginoſarum optimus; at cum huiuſmodi eſſentiae ranceſcant cito, haud multo ante ipſius mixturae confectionem eas parare conſultum eſt.

Mi-

Mixtura Altheae Ang. Salae.

℞. Eſſ. rad. Alth. Symph. Viol. caerul. ana *unc. j.* Glycyr. *unc. ſs.* Eſſ. cort. Pap. alb. *drac. ij.* Eſſ. Iuiub. *unc. jv.* Gum. Trag. ſubt. pulv. ana *drac. ij.* Doſ. ab *drac. ſs.* ad *drac. j.*

Mixtura Myrtillorum Ang. Sclae.

℞. Eſſ. fruct. Myrtill. cum aq. Plant. vel. Bruſ. Paſt. extract. *unc. ij.* eſſ. Roſ. rub. *unc. j.* Acac. noſt. *Drac. ij.* Eſſ. Cydon. *unc. iij.* & *drac. ij. m.* Doſ. *draci ſs.*

Eſſentia Cydoniorum Ang. Salae.

℞. Cyd. ſelec. & mat. cum cort. in tenues, & oblongas taleolas inciſ. q. ſ. reiectis ſeminibus Cucurbitae indantur, & affuſa aqua Roſ. ad eminentiam aliquantulum Alembico caeco appoſita, & in B. M. ut Cydonia molleſcant foveatur, hinc aq. Roſ. aliquantulum tincta, & ſeparata, reliquam levi expreſſione ne quod liquidum admiſceatur coleturr, quod cum aqua dicta con-

iun-

junctum iterum blande, ne quod Empyreuma contrahat inſpiſſetur; eſſentia guſtu, & viſu gratiſſima exiſtit.

Extractum, ſive ſanguis Symphyti Quercetani.

℞. Rad. Symph. mai. & min. ſimul opt. mund. has in mortario marmor. probe contunde cum piſtillo ligneo, donec formam pulpae ſortiatur: ad *lib. jv.* huius pulpae adiice medullae panis ſecalini, & panis ſiliginei, ſive triticei ana *lib. j.* omnia invicem probe mixta, & tantillo vini albi irrigata, iniciantur in matracium vitreum cum longo collo, ſubere vel cera Hiſpanica optime obturatum, ut nihil tranſpiret; hoc matracium collocetur in fimo calido, quem Chymici *ventrem equinum* vocant, ſive in baleno vaporoſo, donec materia in chyli ſanguinei, ac rubicundi colorem convertatur. Tunc illam fortiter praelo exprime, & expreſſionem chyloſam, & ſanguineam pone in baleno vaporoſo, illud in hac ſecunda digeſtione maiorem acquiret rubedinem, & faeces aliquot in fundo relinquet, quas ſuperabis continuando hanc digeſtionem, & depurationem, donec materia clariſſima,

& rubicundiſſima apparuerit; ſepara ab illa tunc liquorem clariorem per Alembicum ad ignem balnei vaporoſi, & remanebit in fundo extractum rubicundiſſimum, quod nominant ſanguinem Symphyti, ad Hernias, & omnia ulcera interna praeſtantiſſimum; cuius doſis eſt *ſcrup. j.* in ſua propria aqua, aliave congrua.

Extractum Praſi Authoris.

℞. Fol. Frag. Pentaphyl. Pimp. Equiſet. Cetrach. Conſol. ana *m. j.* decoq. in ſ. q. decocti Praſii ad Mellis conſiſtentiam, colatura reſervetur ad uſum.

Trochiſci de Papav. Had. Mynſ.

℞. Sacch. Penid. *unc. ij.* ſem. Pap. alb. *unc. ſs.* ſem. Melon. excor. Cucurb. ana *unc. ij.* ſuc. Glycyr. extr. Bol. Arm. rubri praep. flor. Sulph. comp. ana *drac. j. ſs.* extract. flor. Pap. errat. *drac. ſs.* miſ., & cum ſ. q. mucil. ſem. Cydon. cum aq. Pap. errat. Ext. f. Trochiſci parvi ſublinguales.

Pul-

Pulvis Scaligeri in cruenta expuitione.

℞. Bol. Arm. Ter. Sigil. Spod. Haemat. Roſ. rub. ana *drac. v.* Corall. rub. Carab. Margar. Gum. Arab. Trag. ana *drac. ij.* ſem. Pap. albi, Portul. Malvae, Plant. CC. uſti, Acaciae, ſucci Glycyr. ana *drac. ij.* miſ. f. pulvis.

FINIS.

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Reviſione, & Approvazione del P. F. *Serafino M. Maccarinelli* Inquiſitor General del Santo Officio di *Venezia* nel Libro intitolato *Theatrum Tabidorum, ſive Phtiſeoſ, Atrophę, et Heticę Xenodochium Auctore. Chriſtophoro Bennet* non v'eſſer coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, & parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Principi, & buoni coſtumi concediamo Licenza a *Giambatiſtiſta Movelli* Stampator *di Venezia* che poſſi eſſere ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di Stampe, & preſentando le ſolite Copie alle Publiche Librarie di Venezia, & di Padova.

Dat. li 31 *Luglio* 1761

(Angelo Contarini Proc. Ref.
(
(Franceſco Moroſini 2. K. Proc. Ref.

Regiſtrato in Libro a Carte 95. al Num. 316.

Giacomo Zuccato Segretario

Adi 9 deto

Regiſtrato nel Mag. Eccellentiſs. degli Eſecutoti contro la Beſtemmia

Gio. Pietro Dolfin Segretario.

=INV 9296=